

kvartti

NELJÄNNESVUOSIJULKAISU * KVARTALSPUBLIKATION

1911
2011

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS
HELSINGFORS STADS FAKTACENTRAL * CITY OF HELSINKI URBAN FACTS

Neljännesvuosijulkaisu | Kvartalspublikation | Quarterly

Päätoimittaja | Ansvarig redaktör

Editor in Chief

Asta Manninen

Toimittaja | Redaktör | Editor

Vesa Keskinen

Käännökset | Översättning | Translations

Magnus Gräsbeck

Kuviot | Figurer | Graphs

Pirjo Lindfors

Taitto | Ombrytning | General Layout

Ulla Nummio

Valokuvat | Foton | Photos

s. 10 – 15: Kimmo Brandt

Ulkoasu ja kansi | Grafisk formgivning och pärm

Graphic Design and Cover

Pekka Kaikkonen

Painoyhteydet | Tryckerikontaktperson

Liaison with printers

Tarja Sundström-Alku

Paino | Tryckeri | Print

Tammerprint Oy, Tampere 2011

Julkaisija

Helsingin kaupungin tietokeskus
PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
puh. 09 310 1612

Utgivare

Helsingfors stads faktacentral
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
tel. 09 310 1612

Publisher

City of Helsinki Urban Facts
P.O. BOX 5500, FI – 00099 City of Helsinki,
Finland
telephone +358 9 310 1612

Tilaukset, jakelu | Beställningar, distribution

tel. 09 310 36293
tilaukset.tietokeskus@hel.fi

Orders by phone, Distribution

telephone +358 9 310 36293
tilaukset.tietokeskus@hel.fi

ISSN 0788-1576 (painettu)

ISSN 1796-7279 (verkossa)

kvartti 1/2011

★ ASTA MANNINEN

Kaupunkitiedon 100 vuotta – perinne velvoittaa uusiin läpimurtoihin
100 år av stadsfakta – noblesse oblige

3

★ TIETOKESKUS 100-VUOTTA 3.3.2011 | FAKTACENTRALEN 100ÅR 3.3.2011

Valokuvasikermä
Bildkavalkad

8

★ RISTO RAUTAVA

Tieto ja päätöksenteko – ravistetaanko hihasta vai käytetäänkö tutkittua tietoa?
Kunskap och beslutsfattande – skaka ur ärmen eller anlita statistik och forskning?

16

★ SEPPO LAAKSO & EEVA KOSTIAINEN

Itämeren alueen suurkaupunkien talouskehityksestä
Om den ekonomiska utvecklingen i storstäderna kring Östersjön

26

★ KAIJA KATTELUS-SØRLIE

Tosiasioista todellisuuteen
Från fakta till verklighet

35

★ ERKKI KORHONEN & ARI NISKA

Asumisviihtyvyyys kaupungin alueellisissa vuokrataloyhtiöissä 2001–2008
Invånartrivsel i stadens hyreshus i olika delar av Helsingfors 2001–2008

41

★ ANNA ANTTILA

Kiirettä pitää II – Mitä uutta nuorten vapaa-ajassa?

Fart på II – Vad nytt inom ungdomarnas fritid?

53

★ SUMMARY

64

★ ARTIKKELIT 2010 | ARTIKLAR 2010

66

Kaupunkitiedon 100 vuotta – perinne velvoittaa uusiin läpimurtoihin

100 år av stadsfakta – noblesse oblige

Tänä vuonna tietokeskus viettää 100-vuotisjuhluvuottaan, sillä Helsingin kaupungin tilastollinen konttori aloitti toimintansa 1.1.1911. Johtosäännössä tilastokonttorin tehtäväksi määrettiin tuolloin ”koota, järjestää ja julkaista tilastollisia ja muita tietoja Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta sekä sen väestöstä, taloudellisista, yhteiskunnallisista, sivistys- ja muista oloista”. Nämä tietotarpeet pätevät tänäkin päivänä, joskin tämän lisäksi on tullut tarvetta saada tietoa monesta uudesta ilmiöstä, esim. ympäristöstä. Myös ajassa tapahtuvat muutokset ovat käyneet nopeimmiksi ja laajakantoisemmiksi. Tietokeskus vastaa myös kaupungin arkistotaimesta, joka aloitti toimintansa 1945.

Tietokeskuksen historia on lyhyesti seuraava. Helsingin kaupungin tilastollinen konttori aloitti toimintansa 1.1.1911. Vuonna 1930 nimi toiminnan laajenemisen myötä muutettiin tilastotaimistikoksi ja vuonna 1978 tilastokeskukseksi. Vuonna 1990 kaupunginarkisto yhdistettiin kaupungin tilastokeskukseen ja uudeksi nimeksi otettiin tietokeskus. Tietokeskuksen tehtävä on tietotuotannollaan huolehtia siitä että Helsinki on omasta tilastaan ja kehitysvaiheistaan tietoinen, strategisesti ohjauskykyinen kaupunki. Visionsa mukaisesti tietokeskus tähtää kaupunkitiedon edelläkävijäksi.

Tänä päivänä tietokeskus hankkii, tutkii, julkaisee, säilyttää ja pitää saatavilla tietoa Helsingistä ja sen toimintaympäristöstä. Tietotuotanto on sisällöltään monipuolista ja kattaa Helsingin eri alueita aina paikkatietoaineistoihin saakka.

Iår firar Faktacentralen jubileum. Det har gått hundra år sedan Helsingfors stads statistiska kontor inledde sin verksamhet 1.1.1911. I instruktionen definieras kontorets uppgift: ”att insamla, bearbeta och offentliggöra statistiska o.a. uppgifter angående stadens kommunalförvaltning samt dess befolknings-, ekonomiska, sociala, kulturella och öfriga förhållanden”. Dessa åligganden har vi ännu idag, och dessutom har det uppstått behov av information om många nya fenomen, t.ex. miljön. Även förändringarna i tiden har blivit snabbare och mera omfattande. Faktacentralen svarar även för stadens arkivväsande, som inledde sin verksamhet år 1945.

Faktacentralens historia är i korthet följande: Den 1.1.1911 inledde Helsingfors stads statistikkontor sin verksamhet. År 1930 beslöt man ändra namn till Helsingfors stads statistiska byrå och år 1978 till Helsingfors stads statistikcentral. År 1990 sammanslogs Helsingfors stadsarkiv resp. statistikcentral under namnet Faktacentralen. Vår uppgift är att genom vår informationsproduktion sörja för att Helsingfors är en stad med strategisk styrförmåga medveten om sitt nuläge och sina utvecklingskedan. I enlighet med sin vision siktar Faktacentralen på att vara en föregångare inom stadsfakta.

Idag skaffar Faktacentralen kunskap om Helsingfors och dess verksamhetsmiljö och analyserar, publicerar, förvarar och tillhandahåller den. Informationsproduktionen har ett mångsidigt innehåll och täcker områdena i Helsingfors ända ner på nivån för geografisk data. Ett utökat sam-

Tiivistynyt seutuyhteistyö lisää seututiedon kysyntää ja tarjontaa. Tiedonhallinta, koordinointi ja yhteistyö korostuvat. Kansainväliset kaupunkivertailut ovat erityisen kysytyjä liittyen kaupunginvaltuuston strategiaohjelman, kaupungin kilpailukykystrategian ja kansainvälisyysstrategian toteuttamiseen.

Kaupunkitilaston tuote- ja palveluvalikoima on laaja. Asiakkaille tarjotaan säännöllistä perustilastoa, ajankohtaisia teematilastoja, nopeita ajankohtaiskatsauksia sekä toimintaympäristön kuvausta suunnittelun ja strategisen johtamisen tueksi. Säännöllinen tilastotuotanto tukee kaupungin strategiaohjelman toteuttamista ja seudullista yhteistyötä tarjoamalla tietoja väestön hyvinvoinnista, syrjäytymisestä, osaamisesta ja koulutuksesta, Helsingin ja seudun yritystoiminnasta ja kilpailukyvyistä, työllisyydestä ja elinkeinotoiminnasta sekä asutokannan ja -tuotannon ominaisuuksista ja rakenteesta. Helsinkiläisten hyvinvoinnin muutosten kuvaukset toteutetaan valtuustokausittain. Tietokeskuksen ylläpitämät monipuoliset sähköiset tietovarannot toimivat tutkimusten ja selvitysten sekä asiakaskohtaisen tietopalvelun perusaineistona.

Kaupunkitutkimuksen rungon muodostavat kaupungin hallintokuntien toimintaympäristöä koskevat tietotarpeet, kuten alue- ja kunnallistalous, väestö, asuminen, elinolot, palvelut, osallistuminen, kaupunkikulttuuri ja -ympäristö. Tutkimus on myös se väline, jolla ajankohtaiset ilmiöt pyritään ottamaan tiedollisesti haltuun. Vuoroaikutteista yhteyttä korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin on vuosien mittaan lujitettu. Kaupunkitutkimus vahvisti asemansa monipuolisen kaupunkitilaston rinnalla 80-luvulla.

Kaupunginarkisto johtaa kaupungin arkistointia ja arkistonmuodostusta sekä toimii kaupungin keskusarkistona. Lisäksi kaupunginarkisto vastaanottaa Helsinkiä koskevia yksityisarkistoja, jotka täydentävät viranomaisarkistojen luomaa kuvaa Helsingin kehityksestä ja historiasta. Kaupunginarkisto tekee Helsingin historiaa tun-

arbeta inom regionen ökar efterfrågan på och utbudet av regiondata. Hanteringen, koordineringen och samarbetet kring information betonar. Internationella jämförelser av städer är särskilt efterfrågade i anknytning till Stadsfullmäktiges strategiprogram och stadens konkurrenskraftsstrategi och internationaliseringsstrategi.

Stadsstatistikens produkt- och servicepalett är bred. Kunderna kan välja mellan regelbunden basstatistik, aktuell temastatistik, snabba aktualitetsorienteringar och beskrivningar av verksamhetsmiljön som stöd för planering och strategisk styrning. Vår regelbundna statistikproduktion stöder stadens förverkligande av strategiprogrammen och det regionala samarbetet genom att erbjuda fakta om välstånd, marginalisering, kunnskap och utbildning, om företagsverksamhet i Helsingfors och dess stadsregion, sysselsättning och näringsverksamhet samt om bostadsbeståndets och -produktionens egenskaper och struktur. Beskrivningar av förändringar i välfärden i Helsingfors uppgörs varje fullmäktigperiod. De mångsidiga databaser som Faktacentralen upprätthåller utgör utgångsmaterial för forskning och utredning och för informationstjänsten åt kunderna.

Stadsforskningen vill i första hand svara på stadens förvaltningars behov av kunskap om sin verksamhetsmiljö, såsom region- och kommunekonomi, befolkning, boende, levnadsförhållanden, service, deltagande, stadskultur och -miljö. Med forskningen vill vi få ett kognitivt grepp om aktuella fenomen. Med åren har vi stärkt vår växelverkan med högskolor och forskningsanstalter. Stadsforskningen befäste sin ställning vid sidan av vår mångsidiga stadsstatistik på 1980-talet.

Stadsarkivet leder stadens arkivväsande och arkivbildning och fungerar som stadens centralarkiv. Dessutom tar Stadsarkivet emot privata arkiv med anknytning till Helsingfors. Dessa kompletterar ofta den bild myndighetsarkiven skapar av Helsingfors utveckling och historia. Stadsarkivet synliggör Helsingfors historia genom utställ-

netuksi näyttelyin ja tutkijatietopalveluin. Viime vuosina aineistoja on laajamittaisesti digitoitu.

Tietokeskus juhlistaa 100-vuotistaivaltaan työn ja toiminnan merkeissä siten, että henkilöstö, asiakkaat, sidosryhmät ja yhteistyökumppanit otetaan parhaalla mahdollisella tavalla huomioon. Juhlavuosi näkyy taitekohtana tietokeskuksen julkaisuissa, joiden ilme on uudistettu. Juhlavuosi avattiin 3.3.2011 Juhlanäyttelyllä ja henkilöstön juhlatilaisuudella. Juhlanäyttelyn avajaisiin valmistui tietokeskuksen historiikki, DVD-tuote, joka on julkaistu myös internetissä. Näyttelyyn valmistui myös kunnallishallintoa kuvaavien kertomusten ja tilastojen digitointi. Kunnalliskertomukset kattavat vuodet 1875–1974 ja tarjoavat lähdeaineistoa monenlaiseen Helsingin historiaa käsittelevään tutkimukseen.

Juhlanäyttelyn Kaikkea Helsingistä – 100 vuotta kaupunkitietoa avasi kaupunginjohtaja Jussi Pajunen (s.11). Hän kiinnitti huomiota mm. siihen, että kautta vuosien on ollut tarve saada ajantasaisia ja luotettavia tietoja vallitsevista oloista ja niissä tapahtuvista muutoksista aina tulevaisuutta ennakoiden. Jo vuonna 1926 valmistui ensimmäinen Helsingin väestöennuste tilastokonttorin laatimana kaupunginhallituksen toivomuksesta ja vuonna 1928 tilastokonttori laati kaupunginjohtajalle suunnitelman, joka koski kaupungissa tarvittavia asuntoja seuraavan viiden vuoden aikana. Erityishuomion sai juhlanäyttelyn uutuus: avoin kaupunkitieto. Kaupunginjohtaja Pajunen kertoi Helsingin ja pääkaupunkiseudun kuntien yhteisestä Helsinki Region Infoshare-hankkeesta, joka uudella tavalla tarjoaa kaikkien käyttöön tietoa Helsingin seudusta ja sen osista avoimesti ja maksutta.

100-vuotisjuhlanäyttely Helsingin kaupungintalon Virka Galleriassa 4.3.–3.4.2011 esitteli pääkaupungin ja sen asukkaiden elämän muuttamista sadan vuoden ajalta. Sitä havainnollistettiin vertailemalla vuosikymmeniä muun muassa tietokeskuksessa laadittujen tilastojen, tutkimusten ja arkistoaineistojen avulla. Näyttelyssä saattoi tutustua siihen, miten Helsingin kaupunkiku-

ningar och forskarservice. De senaste åren har materialen digitaliserats i stor omfattning.

Faktacentralen firar 100-årsjubileet i arbetets och aktivitetens tecken så att våra anställda, kunder och samarbetspartners beaktas på bästa möjliga sätt. Jubileumsåret innebär en vändpunkt för Faktacentralens publikationer, som håller på att få ett nytt yttre. Jubileumsåret invigdes den 3 mars 2011 med en jubileumsutställning och en fest för de anställda. För jubileumsutställningen utgavs en historik, en DVD som även givits ut på Internet. Färdiga till utställningen blev även digitaliserade versioner av berättelser och statistik om kommunförvaltningen. De digitaliserade kommunalberättelserna täcker åren 1875–1974 och ger källmaterial för allehanda forskning om Helsingfors historia.

Jubileumsutställningen Allt om Helsingfors – 100 år av stadsfakta invigdes av stadsdirektör Jussi Pajunen (sida 11). Han hänvisade bl.a. till att det genom åren funnits behov av aktuell och tillförlitlig information om rådande omständigheter och förändringar i dem – och om vad framtiden kan tänkas föra med sig. Redan år 1926 uppgjordes den första befolkningsprognosen för Helsingfors av Statistiska kontoret på Stadsstyrelsens önskan, och år 1928 uppgjorde Statistiska kontoret för stadsdirektören en plan beträffande bostäder som skulle behövas i staden de kommande fem åren. På jubileumsutställningen presenterades en nyhet som fick särskild uppmärksamhet: öppen stadsinformation. Stadsdirektör Pajunen berättade om Helsinki Region Infoshare, ett gemensamt projekt för Helsingfors och de övriga kommunerna i Huvudstadsregionen. Det ger på ett nytt sätt ut information om Helsingforsregionen och dess delar öppet och avgiftsfritt.

Hundraårsutställningen, som hölls 4.3.–3.4.2011 i Virka Galleri i Helsingfors stadshus, återspeglade hur huvudstaden och dess invånares liv förändrats på hundra år. Statistik, forskning och arkivmaterial från Faktacentralen åskådliggjorde skillnaderna från årtionde till årtionde. Utställningen gav möjlighet att studera hur stadsbil-

va on kehittynyt, tai millä tavoin kaupunkilaisten asuminen, työnteko, vapaa-aika tai vaikkapa koulunkäynti ovat muuttuneet sadan vuoden aikana. Helsingin monet asuinalueet olivat esillä näyttelyn yhtenä osana (s. 11).

Lisäksi näyttelyssä esiteltiin tietokeskuksen nykyistä toimintaa ja kerrottiin, miten vuonna 1911 perustetusta Tilastokonttorista ja vuonna 1945 toimintansa aloittaneesta Kaupunginarkistosta kehittyi nykyinen Helsingin kaupungin tietokeskus.

Henkilöstön juhlapäivällinen oli odotettu ja arvostettu tilaisuus. Tervetuliaissanat lausui allekirjoittanut ja puheen henkilöstölle piti apulaiskaupunginjohtaja Tuula Haatainen (s. 15).

Näyttelyn aikana Virka Galleriassa järjestettiin Helsinki Region Infosharen (HRI) kehitysversion julkistustilaisuus 18.3.2011 pääkaupunkiseudun kaupunkien, Forum Virium Helsingin ja Sitran yhteistyönä. Avauspuheenvuorossaan kaupunginjohtaja Jussi Pajunen totesi, että ennen tietoa pidettiin valtana ja sitä myöten tietoa salattiin, nyt on toisin. Tärkeätä nyt ja tulevaisuudessa on jakaa ja osata käyttää tietoa. Hän näki, että HRI-toimintamalli mahdollistaa suurten kokonaisuuksien hallinnan ilman että tietoja kerätäisiin yhteen paikkaan. Espoon kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä piti toimintamallia tietoyhteiskuntakehitystä edistäväenä. Helsinki Region Infoshare -hanke jatkuu vuoden 2012 loppuun.

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Risto Rautava käsittelee tietoa ja päätöksentekoa (s. 16–25). Hän korostaa helppoa pääsyä avoimeen tietoon Helsingin seudulla ja tarkastelee myös Helsingin Region Infoshare -verkkopalvelun mahdollisuuksia. Hänen arjessaan tietojen tarve ja käyttö on mittavaa. Hän kiinnittääkin huomiota tilastotietojen ja tutkimustulosten esittämiseen ymmärrettävästi ja mahdollisimman tiiviisti. Hän uskoo, että visualisointi voi auttaa löytämään oleellisen isostakin määrästä tietoa.

Avoimen tiedon etenemiselle kansallisesti odotetaan myötätuulta valtioneuvoston periaatepäätökseltä julkisen sektorin digitaalisten tieto-

den utvecklats i Helsingfors, eller hur t.ex. boende, arbete, fritid och skolgång förändrats under hundra år. En del av utställningen bestod av en presentation av Helsingfors många bostadsområden (sida 11).

Dessutom presenterade utställningen Faktacentralens nuvarande verksamhet och berättade hur Statistiska kontoret, grundat 1911, och Stadsarkivet, som inledde sin verksamhet 1945, utvecklades till nuvarande Helsingfors stads faktacentral.

Festmiddagen för vår personal var emotsedd, och den blev lyckad. Välkomstorden yttrades av undertecknad och talet till våra anställda hölls av biträdande stadsdirektör Tuula Haatainen (sida 15).

Medan 100-årsutställningen pågick offentliggjordes i Virka Galleri den 18.3.2011 en utvecklingsversion av Helsinki Region Infoshare uppjord i samarbete mellan städerna i Huvudstadsregionen, Forum Virium Helsinki och Sitra. I sitt öppningsanförande konstaterade stadsdirektör Jussi Pajunen att man förr såg kunskap som makt och därför hemlighöll den, men att inställningen är en annan idag. Viktigt nu och framgent är att dela och kunna använda kunskap. Han upplevde att HRI-modellen gör det möjligt att hantera stora helheter utan att informationen samlas på ett ställe. Esbos stadsdirektör Jukka Mäkelä tyckte HRI-modellen var bra för kunskapssamhällets utveckling. Projektet Helsinki Region Infoshare fortgår till slutet av år 2012.

Stadsstyrelsens ordförande Risto Rautava skriver om information och beslutsfattande på sidorna (16–25) i föreliggande Kvartti. Han betonar lätt åtkomst till öppen information i Helsingforsregionen och analyserar också Helsinki Region Infoshares webbtjänsts möjligheter. I hans vardag behövs det och används stora mängder information. Han poängterar också att statistik och forskning skall läggas fram förstäligt och så komprimerat som möjligt. Han tror på visualisering som ett sätt att få fram det väsentliga också i stora mängder information.

aineistojen saatavuuden parantamisesta ja uudelleenkäytön edistämisestä 3.3.2011. Tämän mukaan tietoaineistojen tulee olla avoimesti saatavilla ja uudelleenkäytettävissä yhtenäisin, selkein ja kaikille tasapuolisin ehdoin. Aineistojen tulee olla pääsääntöisesti maksuttomia. Periaatepäätös koskee ensisijaisesti sellaisenaan luovutettavissa olevia julkisia aineistoja, joiden käsittelyä ei lain-säädäntö rajoita. Hallitus linjaa, etteivät tietoaineiston käyttöehdot saa olla esteenä tiedon monipuoliselle kaupalliselle ja ei-kaupalliselle käytölle. Aineistoja tulee voida käyttää mahdollisimman laajasti ilman erillisiä neuvotteluja ja lupamenettelyjä.

Miten juhlavuosi jatkuu?

Kansainvälinen juhlaseminaari järjestetään toukokuussa, jolloin myös kaupunkitiedon juhla-julkaisu julkistetaan. Juhlavuoden päätöstahtuma vietetään syyskuussa järjestämällä avoimet ovet tietokeskuksessa.

Kvartti-julkaisussa pidetään juhlavuosi esillä koko vuoden ajan. Keskeinen kysymys on, mitä tietoa tarvitaan, miten oikea tieto löytyy, miten sen saa käyttöönsä, miten hyvin se palvelee. Avoimuus ja käyttäjälähtöisyys merkitsevät.

Asta Manninen
johtaja

Även Statsrådets principbeslut av den 3.3.2011 om förbättrad tillgänglighet till och aktiva återanvändning av offentlig digital information väntas ge medvind för nationell spridning av öppen information. Enligt beslutet skall informationen vara öppet tillgänglig och återanvändbar på enhetliga, klara och lika villkor för alla. Huvudregeln är att informationen skall vara gratis. Principbeslutet gäller i främsta rummet information som kan ges ut som sådan och vars nyttjande inte begränsas i lag. Regeringens riktlinje är att användningsvillkoren för information inte får utgöra ett hinder för mångsidigt kommersiellt och icke-kommersiellt bruk av informationen. Materialen bör kunna användas så omfattande som möjligt utan skilda förhandlingar och tillståndsförfaranden.

Hur fortsätter jubileumsåret?

I maj hålls ett internationellt jubileumsseminarium, och då publiceras också en jubileumsskrift för stadsinformation. Det avslutande evenemanget för jubileumsåret är Öppet hus på Faktacentralen i september.

I Kvartti kommer jubileet att uppmärksammas under hela året. En vital fråga är vad för information som behövs, hur man hittar fram till den och får ta del av den, hur nyttig den är. Öppenhet och användarnärhet är nyckelord.

Asta Manninen
direktör

TIETOKESKUS SATA

Faktacentralen hundra

Otteita historiikkidvd:ltä. Elokuva (10 min) nähtävissä:
Utdrag ur historik-dvd:n. En 10 min. film kan ses.

Organisaatiomuutokset

1911 Tilastokonttori perustetaan

1931 Nimeksi Helsingin kaupungin
tilastotoimisto

1945 Kaupunginarkisto perustetaan

1978 Nimeksi Helsingin kaupungin tilastokeskus

1990 Tilastokeskus ja Kaupunginarkisto yhdistyvät,
syntyy Helsingin kaupungin tietokeskus

VUOTTA 3.3.2011

år 3.3.2011

<http://www.youtube.com/tietokeskus 100 vuotta>

Kaikkeaa Helsingistä

Näyttely- ja illalliskuvat: - Foton av utställningen och festmiddagen: Kimmo Brandt.

Kaikkeaa Helsingistä – 100 vuotta kaupunkitietoa -näyttely kaupungintalon Virka Galleriassa 3.3.– 3.4.2011.

Näyttely esitteli pääkaupungin ja sen asukkaiden elämän muuttumista. Sitä havainnollistettiin vertailemalla vuosikymmeniä muun muassa tietokeskuksessa laadittujen tilastojen, tutkimusten ja arkistomateriaalien avulla.

Utställningen Allt om Helsingfors – 100 år av stadsfakta hölls den 3.3.–3.4.2011 i Virka Galleri i Stadshuset.

Utställning återspeglade hur huvudstaden och dess invånares liv förändrats på hundra år. Statistik, forskning och arkivmaterial från Faktacentralen åskådliggjorde skillnaderna från årtonde till årtonde.

Vanhat postkortit Helsingin kaupunginosista välittävät ajan henkeä ja tunnelmaa. Kaupunginosien profiilit aluelilastojen valossa kertovat kehityksen faktoina. | *Gamla postkort från stadsdelarna i Helsingfors förmedlar tidsanda och stämning. Stadsdelarnas områdesstatistiska profiler visar utvecklingen i ljuset av stadsfakta.*

Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen avasi näyttelyä. Hän puhui mm. tiedon merkityksestä ja siitä, miten monella tapaa tieto on osa arkipäivää. Tiedonvälityksen kanavat ovat monipuolistuneet ja kehitys korostaa vuorovaikutteisuutta ja visuaalisuutta. Stadsdirektör Jussi Pajunen öppnade utställning. Han talade bl.a. om informationens betydelse och om hur den ingår i vår vardag på olika sätt. Kanaler för informationsöverföring har blivit allt mångsidigare och utvecklingen betonar växelverkan och visualitet.

Tietotyön ympäristö ennen ja nyt - Gammal och ny faktaarbetsmiljö.

Vuosikymmenet Helsingin kehityksessä. - Årtionden av utveckling i Helsingfors.

Nyttelyn toteuttajat. - De som skapade utställningen.

Apulaiskaupunginjohtaja Tuula Haatainen kohottaa maljan tietokeskukselle ja sen henkilökunnalle toivottaen menestystä tuleville vuosikymmenille! | *Biträdande stadsdirektör Tuula Haatainen uppbringar en skål för Faktacentralen och dess personal och önskar lycka och välgång under kommande årtionden!*

Juhlailallinen 3.3.2011 Kaupungintalon juhlasalissa. - Festmiddagen i Stadshusets festsal 3.3.2011.

Tieto ja päätöksenteko – ravistetaanko hihasta vai käytetäänkö tutkittua tietoa?

Kunskap och beslutsfattande – skaka ur ärmén eller anlita statistik och forskning?

Arki ja tieto

Kaupungin hallinnossa tehdään joka päivä tärkeitä päätöksiä, jotka vaikuttavat helsinkiläisten arkeen. Monilla päätöksillä on heijastusvaikutuksia koko Suomeen. Edustaahan Helsingin seutu 33,5 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Päätöksentekijät tarvitsevat luotettavat ja ajantasaiset tiedot päätöstensä perustaksi. He tarvitsevat enenevässä määrin analysoitua ja havainnollisesti esitettyä, visualisoitua tietoa. Visualisointi helpottaa tiedon ymmärtämistä aikana jolloin tietoa tulee eri tuuteista jatkuvasti.

Tiedon tulee auttaa ennakoimaan kehitystä ja muutoksia, auttaa havaitsemaan ja ymmärtämään muutoksia, näkemään mahdollisuudet ja vaihtoehdot sekä ongelmakohdat.

Perusteltua, tutkittua tietoa tarvitaan siitä, mitä kaupungissa, sen eri alueilla ja osissa tapahtuu. Tarve kohdistuu myös laajasti ulkoisen toimintaympäristön muutoksiin. Tärkeä tiedon käytön taito on osata yhdistää sisäinen ja ulkoinen tieto. Tietoa on osattava myös tulkita, jotta ymmärtää erilaisia ilmiöitä kaupungissa. Yksi keskeinen on esimerkiksi segregaatio.

Tietoa tarvitaan kaupungin asukkaiden, helsinkiläisten hyvinvoinnin mahdollistamiseksi. Lisäksi tietoa tarvitaan kaupungin ja myös koko kaupunkiseudun ja maan kilpailukyvyn parantamiseksi.

”Tieto on keskeinen käyttövoima kaupunkien elinvoimaa ja taloutta kehitettäessä” | ”Information är en vital drivkraft för stadens livskraft och ekonomi” (Risto Rautava)

Kuvassa Asta Manninen, Risto Rautava – Helsingin kaupungin hallituksen puheenjohtaja – ja Pekka Vuori tietokeskuksesta. Fr.v. Asta Manninen, Risto Rautava – ordförande för Helsingfors stadsstyrelse – och Pekka Vuori från Faktacentralen.

Vardag och kunskap

Varje dag fattas viktiga beslut inom stadens förvaltning, beslut som inverkar på helsingforsbornas vardag. Många beslut har återverkan på hela Finland. Helsingforsregionen står ju för 33,5 procent av Finlands bruttonationalprodukt. Beslutsfattarna behöver tillförlitliga och uppdaterade fakta som grund för sina beslut. Allt mera behövs analyserad och åskådligt framställd, visualiserad kunskap. Idag blir vi överösta med information, men visualisering hjälper oss förstå innehållet.

Det behövs välgrundad, utforskad information om det som sker i staden och dess olika delar.

Tieto antaa perusteita päätöksenteolle

Tiedon tulee olla:

luotettavaa
ajankohtaista ja oikea-aikaista
mahdollisuuksien mukaan myös tulevaa kehitystä
ennakoivaa

Tietoa *monista* asioista tai ilmiöistä:

- väestö, asuminen, ympäristö, kaupunkirakenne
- Helsingissä ja Helsingin seudulla korostuvat muutoliike ja siinä maahanmuutto
 - väestökehityksen vaikutus peruspalvelujen kysyntään
 - huoltosuhde
- kuntatalous, työmarkkinat, kilpailukyky
 - yleinen talouskehitys ja Helsingin että kuntien talouden kehitys
 - työpaikat, elinkeinot, yritystoiminta
 - työttömyys ja sen eri lajit (nuorisotyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys)
 - työllisyys
 - työvoiman saatavuus
 - tulot, asukkaiden tulotaso
- demokratia, osallistuminen, hallinto
- hyvinvointi, terveys, palvelut
- koulutus
- kaupunkikulttuuri

Lisäpiirteitä ja odotuksia tiedolle:

- kaupunkivertailut
- tietoa laajojen kokonaisuuksien hallinnan avuksi
- tietoa eri asiakokonaisuuksien tai ilmiöiden monimutkaistenkin yhteyksien hahmottamiseen ja ymmärtämiseen.

Seudun erityispiirteet näkyviksi – ne asettavat vaatimuksia tietotuotannolle

Helsingin seudulla on yhteinen visio (Helsingin seudun yhteistyökokous hyväksyi Helsingin seudun vision 5.11.2009):

”Helsingin seutu on kehittyvä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuva maailmanluokan liiketoimintaja innovaatiokeskus, jonka menestys koituu asukkaiden hyvinvoinnin ja koko Suomen hyväksi. Met-

Kunskap ger grunder för besluten

Information skall vara:

tillförlitlig
aktuell och komma i rättan tid
i mån av möjlighet även *förtusende*

Information om *många* saker eller fenomen:

- Befolkning, boende, miljö, stadsstruktur
- i Helsingfors och Helsingforsregionen betonas migrationen och invandringen
 - befolkningsutvecklingens inverkan på efterfrågan på basservice
 - försörjningskvoten
- Kommunekonomi, arbetsmarknad, konkurrenskraft
 - den allmänna ekonomiska utvecklingen och Helsingfors och kommunernas ekonomiska utveckling
 - arbetstillfällen, näringar, företagsverksamhet
 - arbetslöshet och olika slag av den (ungdoms-, långtidsarbetslöshet)
 - sysselsättning
 - tillgång på arbetskraft
 - inkomst, invånarnas inkomstnivå
- demokrati, deltagande, förvaltning
- välbefinnande, hälsa, service
- utbildning
- stadskultur

Övriga karakteristika och förväntningar

- jämförelser av städer
- data för att bemästra stora helheter
- data för att kunna gestalta och begripa också invecklade samband mellan olika helheter eller fenomen.

Och om förändringar i verksamhetsmiljön utanför staden. En viktig färdighet är att kunna kombinera intern och extern information. Det gäller också att kunna tolka informationen för att kunna förstå olika fenomen i staden. Ett viktigt sådant är exempelvis segregation.

Stadens invånare, helsingforsborna, välbefinnande förutsätter kunskap. Dessutom behövs kunskap och information för att förbättra stadens, dess regioner och hela landets konkurrenskraft.

ropolialuetta kehitetään yhtenäisesti toimivana alueena, jossa on luonnonläheinen ympäristö ja hyvä asua, oppia, työskennellä sekä yrittää.

Seudun eheä yhdyskuntarakenne on hyviin joukkoliikenneyhteyksiin perustuva, toimintoiltaan monipuolinen, ekotehokas ja vähähiilinen. Tiiviin ydinalueen ympärillä on omailmeisten keskusten verkosto.”

Tämän vision mukaan toimiminen edellyttää yhtenäistä ja kehittyvää tietopohjaa koko seudusta. Yhtenäinen tieto on tarpeen koko kaupungista ja sen osista, sekä seudusta, sen kunnista ja osista. Tieto tarvitaan vielä vertailukelpoisena muuhun maahan. Usein pitää olla mahdollisuus tarkastella monta muuttujaa yhdessä kuntaa kohden, esim. väestökehitystä, työllisyyttä, tulotasoa ja koulutusta. Nämä neljä muuttujaa yhdessä ovat oleellisia alueellista erilaistumista tarkasteltaessa.

Helsingin seudun asukkaiden ja yritystoiminnan menestyksellä on kansallista merkitystä ja sen hyvinvointi heijastuu koko maahan. Seudulla asuu neljännes suomalaisista, sijaitsee 30 prosenttia maan työpaikoista ja tuotetaan kolmannes koko maan kansantuotteesta. Seudun kan-

Ta fram regionens särdrag – de ställer krav på faktaproduktionen

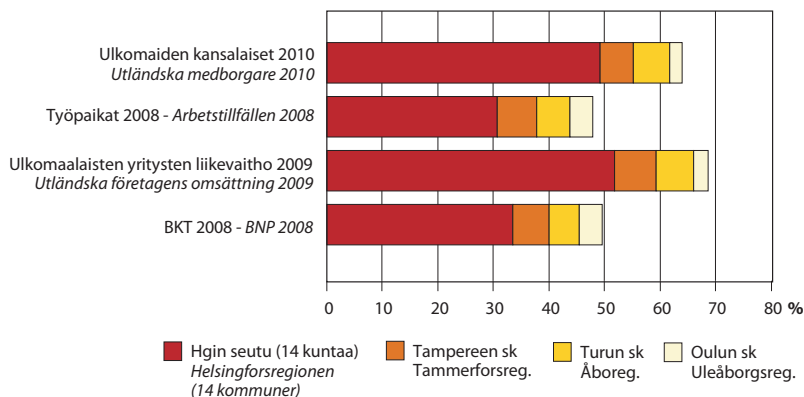
Helsingforsregionen har en gemensam vision (Helsingforsregionens samarbetsmöte godkände den 5.11.2009 en vision för Helsingforsregionen):

”Helsingforsregionen är en utvecklingsorienterad knutpunkt av världsklass för affärsverksamhet och innovation inom vetenskap, konst och kreativitet. Dess framgång gynnar dess invånares och hela Finlands välfärd. Metropolområdet utvecklas som en enhetlig funktionell region med en naturnära miljö där det är gott att bo, studera, arbeta och idka företagsamhet.

Regionens enhetliga samhällsstruktur bygger på god kollektivtrafik och är mångsidig, ekoeffektiv och kolsnål till funktionen. Kring en tät kärna finns ett nätverk av lokala centra med varsin egen profil.”

Att agera utgående från denna vision förutsätter att man har tillgång till ett enhetligt och dynamiskt faktaunderlag om regionen. Enhetlig information behövs om hela staden och dess delar, om regionen, dess kommuner och delar. Det gäller att kunna jämföra med övriga Finland. Ofta behöver man kunna analysera många variabler per

Helsingin seudun erityispiirteitä, %-osuus koko maasta
Särdrag i Helsingforsregionen. %-andel av hela landet

Lähteet: Tilastokeskus / Kaupunki- ja seutuindikaattorit, Yritysrekisteri.
Källor: Statistikcentralen / stads- och regionindikatorer, Företagsregistret.

santuote on korkea myös Euroopan Unionin kaupunkiseutujen joukossa.

Helsingin seudun työpaikkojen elinkeinorakenne on hyvin palveluvaltainen. Pitkälle erikoistuneen elinkeinorakenteen ja väestön korkean koulutustason johdosta myös panostukset tutkimus- ja kehittämistoimintaan ovat keskittyneet Helsingin seudulle.

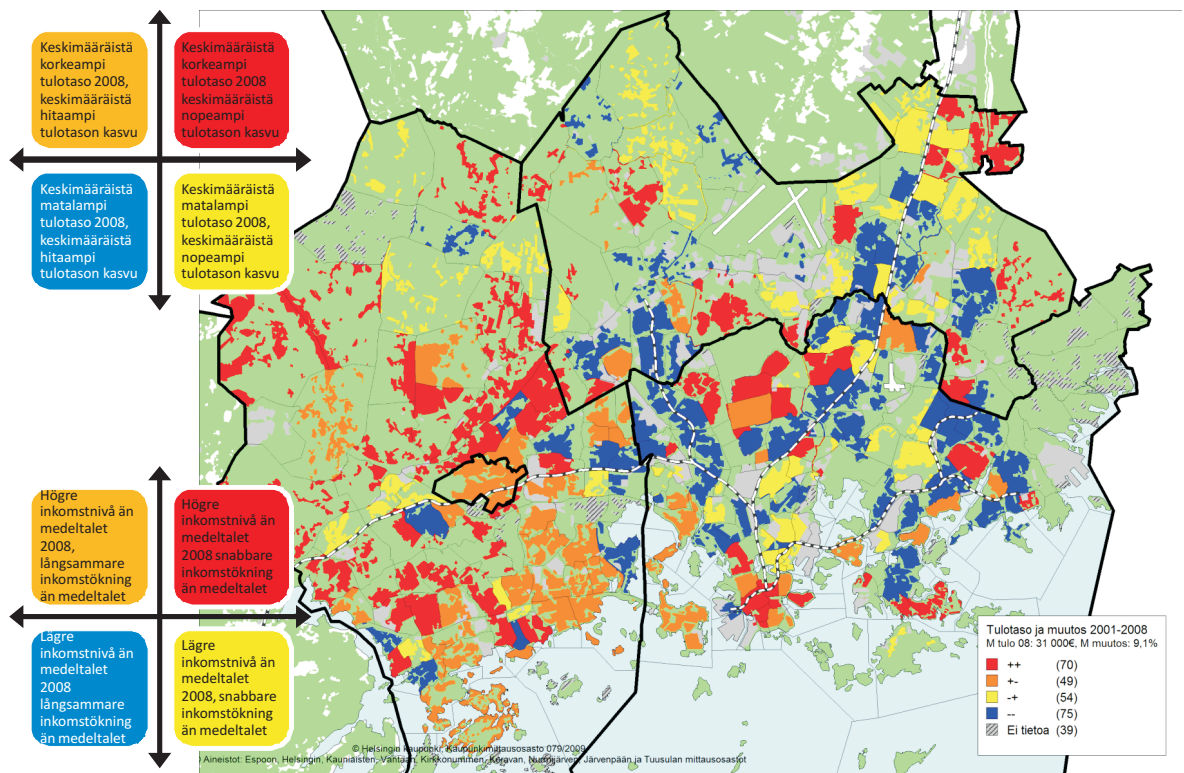
Helsingin seutu muodostaa yhtenäisen ja laajenevan työ- ja asuntomarkkina-alueen, jolle on ominaista runsas kuntarajoja ylittävä liikkuminen työn, koulutuksen, palveluiden sekä harrastus- ja kulttuuritoiminnan muodossa. Seudun asukkaat vaihtavat suhteellisen vilkkaasti asuin-

kommun tillsammans, t.ex. befolkningsutveckling, sysselsättning, inkomstnivå och utbildning. För en analys av lokal differentiering är dessa fyra variabler tillsammans väsentliga.

Framgångsrika invånare och företag i Helsingforsregionen har betydelse för hela nationen, och välstånd i regionen har återverkan på hela landet. Helsingforsregionen har en fjärdedel av invånarna, 30 procent av jobben och en tredjedel av bruttonationalprodukten i Finland. Regionens BNP per capita är hög också jämfört med övriga stadsregioner i EU.

Näringsstrukturen i Helsingforsregionen är mycket servicedominerad. Tack vare sitt avance-

Kartta 1. Alueellisen tulotason muutos 2001–2008
Karta 1. Förändring i medelinkomsten områdesvis 2001–2008

Lähde: Helsinki-Vantaa – selvitys. Loppuraportti. Seurantaryhmä, 21.12.2010.
Källa: Utredningen Helsingfors-Vanda. Slutrapporten. Uppföljningsgruppen, 21.12.2010.

aluettaan omalla alueellaan omassa kunnassaan, mutta myös kunnasta toiseen.

Helsingin seutu on Suomen ainoa metropoli-alue, jolle ovat leimallisia suurkaupunkiseutujen kansainväliset ominaispiirteet. Tämä edellyttää kotimaisten kaupunkivertailujen rinnalle tietoa seudun tilasta ja kehityksestä suhteessa kansainvälisiin suurkaupunkiseutuihin.

Vaurauden ja hyvinvoinnin lisäksi monet metropoleille tyypilliset erityispiirteet kuten kansainvälistyvä väestö ja monikielisten palveluiden tarve, hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen ja erityisryhmien suhteellinen runsaus, ovat Suomessa keskittyneet Helsingin seudulle.

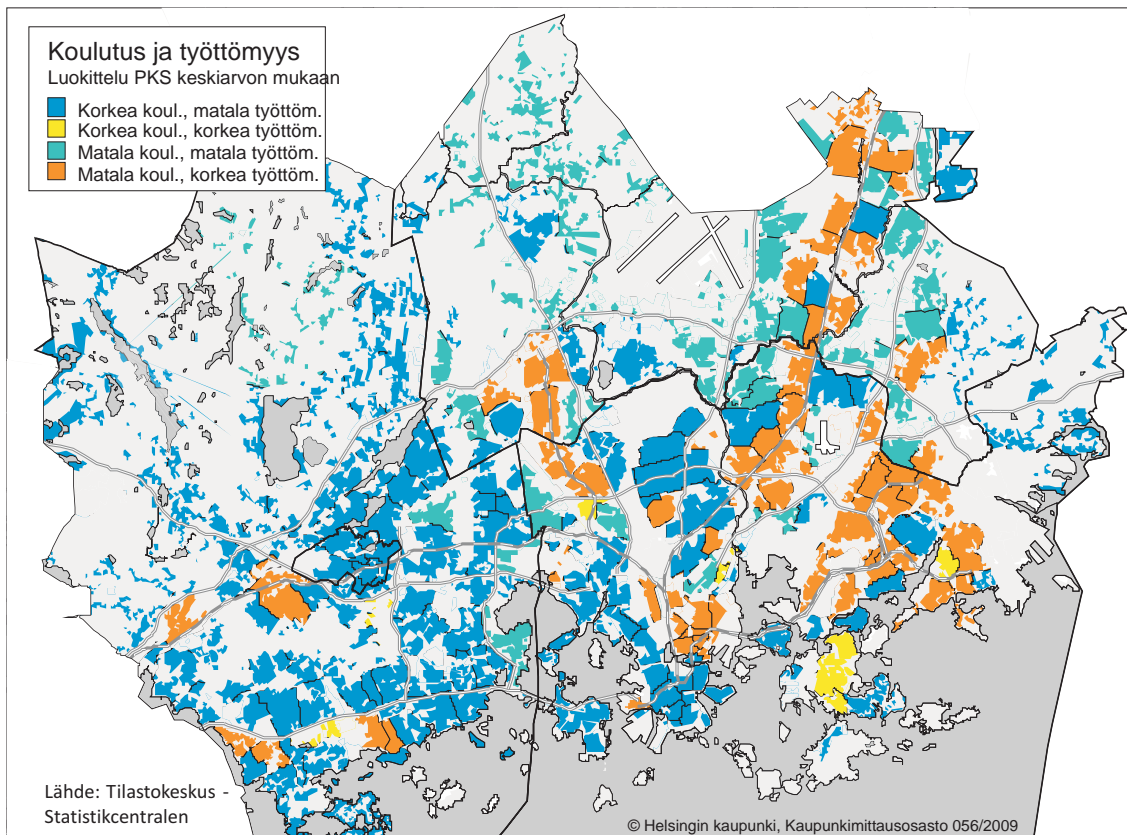
rat specialiserade näringsliv och sin befolknings höga utbildningsnivå har regionen dragit till sig merparten av investeringarna i forsknings och utveckling.

Helsingforsregionen bildar en enhetlig och expanderande arbets- och bostadsmarknad kännetecknad av livlig rörlighet över kommungränserna p.g.a. arbete, utbildning, service, hobbyer och kulturverksamhet. Regioninvånarna flyttar förhållandevis ofta inom sina respektive kommuner, men även från kommun till kommun inom regionen.

Helsingforsregionen är Finlands enda metropolområde och uppvisar de internationellt typis-

Kartta 2. Koulutus ja työttömyys 31.12.2008. Luokittelu PKS:n keskiarvon mukaan

Karta 2. Utbildning och arbetslöshet 31.12.2008. Klassificering enligt medeltalet i Huvudstadsregionen

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 20–64-vuotiaista ja työttömyysaste 31.12.2008.
Andel 20–64-åringar som avlagt examen på hög nivå samt arbetslöshetsgrad 31.12.2008

Kartassa 1 tarkastellaan Pääkaupunkiseudun tulotason kehitystä postinumeroalueittain. Tarkastelussa on kaksi ulottuvuutta. Ensinnäkin tarkastellaan kunkin alueen reaalisien tulotason kehitystä vuodesta 2001 vuoteen 2008. Alueet on luokiteltu keskimääräistä nopeamman ja hitaamman tulotason kasvun alueisiin. Toisaalta alueet on myös luokiteltu vuoden 2008 tulotason perusteella keskimääräistä korkeamman ja matalamman tulotason alueisiin. Täten syntyy asetelma jossa alueet ryhmittyvät neljään kategoriaan.

Keskimääräistä matalamman tulotason alueet ovat tyypillisesti kerrostalovaltaisia alueita pääkaupunkiseudun esikaupunkivyöhykkeellä. Keskimääräistä korkeamman tulotason alueina puolestaan erottuvat erityisesti pientalovaltaiset alueet ja Helsingin eteläisen kantakaupungin asuinalueet. Uudistuotannolla vaikuttaa olevan merkittävä rooli alueen tulotason kehityksen takana. Nopean tulotason nousun alueita ovat useat pientaloalueet niin Helsingissä, Espoossa kuin Vantaallakin.

Kartassa 2 tarkastellaan koulutuksen yhteyttä työllistymiseen. Koulutuksella on merkitystä. Työttömyys on suurinta niillä alueilla, joilla koulutustaso on matalaa.

Helppo pääsy avoimeen tietoon Helsingin seudulla –Helsinki Region Infoshare -verkkopalvelu

Helsinki Region Infoshare verkkopalvelu tarjoaa avointa tietoa kaikille. Helsingin seutua, sen kuntia ja osia koskevaa julkista tietoa on saatavilla kuntien, yritysten, yhteisöjen, asukkaiden, tutkimuksen ja koulutuksen käyttöön. Aineistot ovat vapaasti ja maksutta hyödynnettävissä. Verkkopalvelun kehitysversio julkistettiin 18.3.2011.

HRI-palvelun julkistamistilaisuudessa 18.3.2011 kävi selville, että jo nyt, vajaan vuoden kehittämistyön jälkeen, on mahdollista ladata huomattava määrä erityyppisiä aineistoja käyttöön. Valtaosa aineistoista on tilastotaulukoita, joista sivuston hakutoiminnoilla käyttäjä löytää haluamansa tiedon. Esimerkiksi hakusanalla

ka särdragen för storstadsregioner. Därför behövs jämförelser med inte bara finländska städer och stadsregioner utan även med storstadsregioner ute i världen.

I Finland utgör Helsingforsregionen en koncentration av förmögenhet och välstånd men också av många typiska metropolfenomen, såsom en allt internationellare befolkning med behov av service på många språk, en ojämn fördelning av välståndet och relativt många och stora särgrupper.

Karta 1 visar hur inkomstnivån utvecklats i de olika postnummerområdena i Huvudstadsregionen. Analysen har två dimensioner. Dels granskas hur realinkomstnivån utvecklats i de enskilda områdena mellan åren 2001 och 2008. Områdena är uppdelade i två grupper med antingen snabbare eller långsammare inkomstnivåstegring än medeltalet. Dels har områdena utgående från inkomstnivån 2008 klassats som liggande under eller över medelinkomsten. Då uppstår en matris med fyra kategorier.

De områden som har lägre inkomstnivå än medeltalet är oftast höghusdominerade förorter. Såsom områden med högre inkomstnivå än medeltalet framstår i synnerhet dels småhusdominerade områden, dels områden i Helsingfors södra innerstad. Nyproduktionen ser ut att spela en betydande roll för hur inkomstnivån utvecklar sig i ett område. Många [relativt nya] småhusområden i Helsingfors, Esbo och Vanda har haft snabb inkomstnivåhöjning.

Karta 2 visar utbildningens samband med samsättningsgraden. Utbildningen är signifikant: arbetslösheten är högst i de områden där utbildningsnivån är låg.

Lätt åtkomst till öppen information i Helsingforsregionen – Webbtjänsten Helsinki Region Infoshare

Webbtjänsten Helsinki Region Infoshare bjuder på gratis information för alla. Kommuner, företag, samfund, invånare, forskning och utbildning

Hae dataa

Hakusana	Alue	Kategoria	Avainsanat	Tiedostomuoto	Ylläpitäjä
	Muuta → Espoo Helsinki Vantaa	Ei suodattuna →	Muuta → lapsiperheet lasten-lukumäärä perhetyyppi	Muuta → xls	Muuta → Espoon kaupungin kehittämis- ja tutkimusyksikkö Helsingin kaupungin tietokeskus Vantaan kaupungin tietopalveluyksikkö
					Tyhjennä kaikki ✕

Data

Viimeisin kommentti

Viimeisin keskustelu

Sovellukset

7 hakuosumaa

Perheväestöön kuuluvat henkilöt, perheet ja lapset naisen ja miehen kielen mukaan vuodenvaihteessa 2009/2010 ★★★★★

Aineistossa on esitetty, miten vantaalaisiin perheisiin kuuluvat henkilöt, lapset ja perheet jakautuvat perheen äidin ja isän kielen mukaan vuonna 2010. Vantaan väestö 2009/2010 -julkaisu pdf-muodossa...

Muokattu March 17, 2011

Tuottaja Vantaan kaupungin tietopalveluyksikkö

xls

Lähde - Källa: www.hri.fi

Helsinki Region Infoshare- hanketta koordinoi Helsingin kaupungin tietokeskus ja siinä ovat mukana Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit, Forum Virium Helsinki sekä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Lisäksi valtiovarainministeriö on myöntänyt hankkeelle kuntien yhteistoiminta-avustusta. Toivotamme kehyskunnat mukaan tähän palveluun. Toivomme myös muita kaupunki- ja aluetiedon tuottajia tähän avoimen datan yhteistyöhön mukaan. Yritykset ovat tervetulleita mukaan kehittämään uutta avoimesta tiedosta.

Projektet Helsinki Region Infoshare koordineras av Helsingfors stads faktacentral och omfattar städerna Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla samt Forum Virium Helsinki och Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra. Finansministeriet har beviljat projektet kommunsamarbetsbidrag. Vi hälsar också kranskommunerna välkomna, och tar gärna med även andra producenter av stads- och regionfakta i detta samarbete kring öppen data. Företagen är välkomna med och hitta på nya tillämpningar för den öppen data.

”asuntojen hinnat” löytyy taulukko asuntojen myyntihinnoista vuodesta 1980 asuntojen koon mukaan Helsingistä, Espoosta, Vantaalta, Tampereelta, Turusta ja Oulusta. Hakusanojen lisäksi tietoja voi hakea alueittain, tietokategorioittain ja tiedostotyypeittäin sekä käyttämällä avainsanaluetteloa.

”HRI-sivuston kautta voi löytää myös muita kuin taulukkomuotoisia aineistoja, esimerkiksi

ges fri tillgång till offentlig information om Helsingforsregionen, dess kommuner och delar avgiftsfritt. En utvecklingsversion av webbtjänsten offentliggjordes 18.3.2011.

Vid HRI:s offentliggörande den 18.3.2011 framgick att det redan nu, efter ett knappt år av utvecklingsarbete, är möjligt att ladda ner betydande mängder material av olika slag. Största delen av materialet är statistiska tabeller, i vilka an-

Pääkaupunkiseudun kuntien tilastoaluerajat, joilla sovelluskehittäjä voi visualisoida aluetilastoja avoimissa karttasovelluksissa. Avointa dataa käyttäviä sovelluksia on tehty HSL:n reittioppaan avointa rajapintaa käyttäen sekä HELMET-kirjastoaineistosta. Sivustolla on myös esimerkinomaisena sovelluksia avoimen tilastoaineiston visualisointitavoista.” Näin kertoivat projektipäälliköt Ville Meloni Forum Virium Helsingistä ja Pekka Vuori Helsingin kaupungin tietokeskuksesta.

Verkkopalvelun rakentaminen jatkuu. Tietosisältöä kartutetaan. Käyttäjää kuunnellaan. Vuoden 2012 loppuun mennessä on tarjolla varsin paljon avointa julkista tietoa. Helsinki Region Infoshare -toimintamalli mahdollistaa tietojen yhteiskäyttöä ja vaihdantaa. Se tarjoaa uuden vaihtoehdon ja toimintatavan tietojen yhteiskäytölle ei ainoastaan Helsingin seudun kuntien kesken ja kuntien sisällä, vaan myös kuntien ja valtionhallinnon organisaatioiden välillä.

Tiedon avaamisella voidaan paitsi parantaa tiedon löytyvyyttä ja saatavuutta myös edistää palvelujen kehittämistä, hallinnon sisäistä tehokkuutta, uusia innovaatioita ja liiketoimintaa, ja kansalaisosallistumista.

Helsinki Region Infoshare -verkkopalvelu on konkreettisena esimerkkinä tiedon avaamisesta herättänyt kiinnostusta monessa eurooppalaisessa kaupungissa ja vielä kauempanakin. Avoin, maksuton data on houkutteleva sovelluskehittäjille meillä ja muualla. Helsinki valittiin maaliskuussa ainoana pohjoismaisena kaupunkina kansainväliseen *Smarter Cities Challenge* -ohjelmaan. Tässä IBM:n ja kaupunkien yhteistyöhankkeessa pyritään yhdistämään ja visualisoimaan kaupungista löytyvää tietoa uusinta teknologiaa hyödyntäen. Helsingissä tietoa kerätään ja tietovarantoja jaetaan muun muassa pääkaupunkiseudun kuntien yhteisessä Helsinki Region Infoshare -hankkeessa, joka on hakenut osaksi Helsingin designpääkaupunkiohjelman. Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen totesi *Smarter Cities Challenge Award*

vändarna med hjälp av sökfunktionen kan få önskad information. Som exempel leder sökning på ”asuntojen hinnat” (bostadspriserna) till en tabell med försäljningspriserna för bostäder enligt bostadsstorlek i Helsingfors, Esbo, Vanda, Tammerfors, Åbo och Uleåborg sedan år 1980. Man kan också söka data områdesvis, enligt kategori och typ av dokument samt genom att använda en nyckelordsförteckning.

”Via HRI:s sidor kan man hitta även annan information än tabeller, t.ex. statistikområdesgränserna i Huvudstadsregionens kommuner. Därmed kan tillämparen visualisera områdesstatistiken i öppna karttillämpningar. Tillämpningar för öppen data har gjorts med hjälp av HSL:s ruttguides öppna gränssnitt och ur HELMET:s biblioteksmaterial. Sajten innehåller också exempel tillämpningar på hur öppen statistisk information kan tillämpas,” avslöjar projektcheferna Ville Meloni från Forum Virium Helsinki och Pekka Vuori från Helsingfors stads faktacentral.

Arbetet på webbtjänsten fortsätter. Datainnehållet utvidgas. Användare hörs. Vid slutet av år 2012 kommer den att erbjuda en myckenhet offentlig information. Helsinki Region Infoshares verksamhetsmodell möjliggör gemensam användning och utväxling av data. Den ger ett nytt alternativ och förfaringssätt för gemensam användning av data inte bara för kommunerna i Helsingforsregionerna utan också mellan kommunala och statliga organisationer.

Genom att öppna informationen kan man förbättra datas åtkomlighet och främja utvecklandet av service, intern effektivitet inom förvaltningen, nya innovationer och affärsverksamhet, samt medborgerligt deltagande.

Webbtjänsten Helsinki Region Infoshare är ett konkret exempel på öppen information och har väckt intresse i många europeiska städer och ännu längre borta. Öppen och avgiftsfri data är attraktiv för tillämpningsutvecklare hos oss och annanstans. I mars 2011 valdes Helsingfors som enda nordisk stad med i det internationella programmet *Smarter Cities Challenge*.

palkinnon julkistamisen yhteydessä, että tämä on merkittävä ja arvokas tunnustus Helsingin tietoyhteiskuntapanostuksille.

Odotukset 100-vuotiaalle tietokeskukselle

Valtuustokauden strategiaohjelma suuntaa kaupungin ja hallintokuntien toimintaa. Strategiaohjelman painopistealueet ilmaisevat samalla tiedon kysynnän pääkohteet ja suuntaavat siten kaupunkiyhteisen tiedon tuotantoa, joka on tietokeskuksen tehtävä. Strategiaohjelman 2009–2012 painopistealueita ovat hyvinvointi ja palvelut, kilpailukyky, kaupunkirakenne ja asuminen. Kaupungin kehittäminen, kaupunkilaisten arjen kehittäminen näillä laajoilla painopistealueilla edellyttää hyvää tietopohjaa.

Ajankohtaisissa tietotarpeissa korostuvat kaksi asiaa: alueellisen segregaaation tutkiminen Helsingin seudulla ja muutosten havainnointi ja seuranta. Keskeistä on myös tutkimustulosten esittäminen ja välittäminen ymmärrettävästi ja mahdollisimman tiiviisti. Tänä päivänä päätöksenteko on nopeitempoista tinkimättä tietoperustasta. Siksi tietoperustainen päätöksenteko tarvitsee selkeää ja hyvin visualisoitua tilasto- ja tutkimustietoa.

Detta samarbetsprojekt mellan IBM och städer försöker kombinera och visualisera stadsinformation med hjälp av den nyaste teknologin. I Helsingfors samlas stadsinformation in och läggs ut bl.a. på Helsinki Region Infoshare. HRI har ansökt om att bli en del av Helsingfors designhuvudstadsprojekt. Stadsdirektör Jussi Pajunen konstaterade i samband med offentliggörandet av priset *Smarter Cities Challenge Award* att detta varit ett betydande och värdefullt erkännande för Helsingfors stads satsningar på kunskapssamhället.

Förväntningar på 100-åriga Faktacentralen

Strategiprogrammet för fullmäktigperioden ger riktlinjer för stadens och dess förvaltningars verksamhet. Prioritetsområdena i strategiprogrammet uttrycker samtidigt huvudpunkterna i informationsefterfrågan, och styr därmed produktionen av stadens gemensamma informationsunderlag, som är Faktacentralens uppgift. Prioritetsområdena i strategiprogrammet för 2009–2012 är välfärd och service, konkurrenskraft, stadsstruktur och boende. Att utveckla staden och dess invånares vardag förutsätter tillgång till en god faktabasis.

Bland de aktuella informationsbehoven framstår två saker: förekomsten av lokal segregation i Helsingforsregionen och följdning och åskådliggörande av hur den utvecklas. Av central betydelse är också att rönen presenteras och förmedlas förståeligt och så komprimerat som möjligt. Utan att pruta på faktagrunden måste beslutsfattandet ändå ofta ske snabbt. Därför behöver ett faktabaserat beslutsfattande klara och väl visualiserade statistik- och forskningsrön.

Helsingin kaupunginhallituksen tietostrategisia päätöksiä

Helsinki Region Infoshare -hankkeen valmisteluvaiheen sopimukset vuosille 2010–2012. Helsingin seudun kuntien tietotuotannon ja -palveluiden tilannetta selvitettiin seudullisena yhteistyönä. Seututietopalvelujen kehittämiseksi perustettiin yhteinen Helsinki Region Infoshare – avointa seudullista tietoa kaikille -hanke. Helsingin kaupunginhallitus 31.5.2010.

Esitys valtioneuvostolle julkishallinnon tietovarantojen saatavuuden ja käytön edistämiseksi. Helsingin kaupunginhallitus 31.5.2010.

”TIETOA STADISTA. Helsingin kaupungin tilasto- ja tutkimusohjelmat vuosille 2011–2015”. Ohjelmat vastaavat kaupungin keskeisiin tietotarpeisiin. Lisäksi seudullinen yhteistyö ja korkeakoulu yhteistyö on otettu huomioon. Helsingin kaupunginhallitus 7.12.2010.

Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka – tutkimus- ja yhteistyöohjelma 2011–2014. Kysymys on metropolialueen korkeakoulujen ja kaupunkien sekä neljän ministeriön välisestä kumppanuusohjelmasta. Helsingin kaupunginhallitus 7.3.2011.

Informationsstrategiska beslut av Helsingfors stadsstyrelse

31.5.2010: Avtal om beredningsskedet för projektet Helsinki Region Infoshare 2010–2012. Som internt regionsarbete utredes informationsproduktions och -tjänstens läge i Helsingforsregionens kommuner. För att utveckla den regionala informationstjänsten inleddes det gemensamma projektet Helsinki Region Infoshare – öppen information för alla.

31.5.2010: Motion till Statsrådet om främjande av tillgången till och nyttjandet av datamaterial inom den offentliga förvaltningen.

7.12.2010: ”FAKTA OM STAN Helsingfors stads statistik- resp. forskningsprogram för åren 2011–2015”. Programmen svarar på stadens vitala informationsbehov. Dessutom har samarbetet med den övriga regionen och med högskolorna beaktats.

7.3.2011: Forskningsprogrammet Stadsforskning och metropolpolitik 2011–2014 – ett partnerskapsprogram mellan högskolorna och städerna i metropolområdet samt fyra ministerier.

Itämeren alueen suurkaupunkien talouskehityksestä

Om den ekonomiska utvecklingen i storstäderna kring Östersjön

Itämeren alueen suurkaupungit muodostavat pohjoisen ryhmittymän Eurooppalaisessa suurkaupunkien verkostossa. Baltian maiden pääkaupunkien, Pietarin ja Varsovan taloudet kasvoivat nopeasti ja niiden elinkeinorakenne muuttui 2000-luvulla. Tämän myötä niiden taloudelliset erot verrattuna vauriisiin Pohjoismaiden pääkaupunkeihin sekä Hampuriin supistuivat. Taantuma muutti monella tavalla kehitystrendejä. Itämeren alueen suurkaupungeissa ovat edustettuina koko Euroopan ääripäättäntäntumaa edeltäneessä kasvussa, itse taantumassa ja sen jälkeisessä talouksien elpymisessä. Taantuma iski rajusti Baltian maiden pääkaupunkeihin, kun taas Varsovassa kasvu jatkui taantumasta huolimatta.

Tässä kirjoituksessa tarkastellaan Itämeren suurkaupunkien talouden kehitystä. Mukana tarkastelussa ovat Tukholma, Oslo, Kööpenhamina, Pietari, Tallinna, Riika, Vilna, Varsova, Berliini, Hampuri ja Helsinki, jotka sisältyvät toiminnallisina kaupunkialueina tämän kirjoituksen pääasiallisena lähteenä olevaan European

Storstäderna kring Östersjön bildar en nordlig gruppering i det europeiska storstadsnätet. Under första årtiondet på 2000-talet var den ekonomiska tillväxten snabb i de baltiska huvudstäderna, S:t Petersburg och Warszawa, och deras näringsstruktur förändrades. Därmed minskade de ekonomiska skillnaderna mellan dem och de välbärgade nordiska huvudstäderna och Hamburg. Men den ekonomiska svackan förändrade sedan trenden på många sätt. Storstäderna kring Östersjön uppvisar europeiska ytterligheter i tillväxt både innan recessionen, under den och efter den. Huvudstäderna i Balticum drabbades hårt, medan tillväxten fortgick i Warszawa trots recessionen.

I föreliggande skrivelse räknas Stockholm, Oslo, Köpenhamn, S:t Petersburg, Reval (Tallinn), Riga, Vilnius, Warszawa, Berlin, Hamburg och Helsingfors som storstäderna kring Östersjön. Kriteriet har varit att dessa städer finns med som funktionella stadsregioner i undersökningen European Regional Prospects (Cambridge Econometrics 2010), som vår artikel i huvudsak byg-

Regional Prospects -tutkimukseen (Cambridge Econometrics 2010). Itämeren alueen suurkaupungit ovat luonnollisesti linkittyneitä toisiinsa maantieteellisen läheisyyden ja useimmat myös meriyhteyden kautta. Kaupungeilla on jatkuvasti enemmän yhteisiä, mutta edelleen myös erottavia tekijöitä. Pietaria ja Osloa lukuun ottamatta kaikki kaupungit ovat EU-kaupunkeja. Euro on käytössä Helsingissä, Hampurissa ja Berliinissä sekä vuoden 2011 alusta lukien myös Tallinnassa. Kaupungit ovat maidensa pääkaupunkeja ja hallinnollisia keskuksia Pietaria ja Hampuria lukuun ottamatta, jotka kumpikin ovat kuitenkin erittäin vahvoja alueellisia keskuksia. Tavaroiden ja palveluiden kauppa, investoinnit, henkilö- ja tavaraliikenne, muuttoliike ja työssäkäynti ovat erittäin vilkkaat joidenkin kaupunkien välillä. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat Helsinki ja Tallinna.

Euroopan ja Itämeren suurkaupunkien talouskehitys ennen taantumaa

Euroopan suurkaupunkialueiden talouskehityksessä oli nähtävissä melko selvä malli 2000-luvun alkuvuosista vuoteen 2008 asti. Kokonaisuutena Euroopan suurkaupungit kasvoivat nopeammin kuin Euroopan maat väestön, työllisyyden ja tuotannon suhteen jaksolla 2004–2008. Itäisen Euroopan suurkaupungit kasvoivat selvästi nopeammin tuotannon ja työllisyyden suhteen kuin ”vanhojen” EU-maiden (EU 15) ja muiden Länsi-Euroopan maiden (Sveitsi ja Norja) suurkaupungit. Nopean kasvun taustalla olivat ennen kaikkea ulkomaisten rahoittajien investointien varassa tapahtunut rakentaminen – joka johti monissa maissa kiinteistömarkkinoiden kuumenemiseen – sekä läntisten teollisuuden ja palveluiden yritysten toimipaikkojen perustaminen alueelle. Myös itäisen Euroopan tuotannon alhainen taso asukasta kohti läntiseen verrattuna 2000-luvun alkuvuosina selittää osittain suuria tuotannon kasvuprosentteja. Kehityksen seurauksena taloudelliset erot tasoittuivat Itä- ja Länsi-Euroopan suurkaupunkien välillä.

ger på. Storstäderna kring Östersjön är naturligt sammanlänkade genom geografisk närhet, och de flesta också genom havsförbindelse. Städerna får hela tiden allt flera förenande drag, men fortfarande också särskiljande drag. Förutom S:t Petersburg och Oslo ligger samtliga inom EU, sedan också Polen och de baltiska länderna blev medlemsstater i EU år 2004. Valutan är Euro i Helsingfors, Hamburg, Berlin och (sedan januari 2011) Reval (Tallinn). Städerna är huvudstäder och administrativa centra i sina respektive länder, med undantag för S:t Petersburg och Hamburg, som dock bägge är mycket starka regionala centra. Handel med varor och tjänster är liksom investeringar, person- och godstrafik, flyttande, pendling och personliga kontakter mycket livliga mellan vissa av städerna. Ett gott exempel är Helsingfors och Reval.

Utvecklingen före recessionen

En ganska klar modell kunde skönjas i de europeiska storstadsområdenas ekonomiska utveckling mellan de första åren på 2000-talet och år 2008. Som helhet växte de europeiska storstäderna snabbare än de europeiska länderna till befolkning, sysselsättning och produktion åren 2004–2008. I storstäderna i östra Europa ökade produktionen och sysselsättningen klart snabbare än i storstäderna i de äldre EU-länderna (EU 15), Schweiz och Norge. Den snabba tillväxten berodde främst på det byggande som finansierades av utländska investeringar – och som i många länder ledde till överhettning på fastighetsmarknaden – samt att industri- och serviceföretag från Väst etablerade sig i området. Också det att produktionen per capita varit på så låg utgångsnivå i östra Europa kring år 2000 förklarar delvis de höga produktionstillväxtalen. I och med denna utveckling minskade skillnaderna mellan storstäderna i östra resp. västra Europa.

En annan grupp städer där ekonomin växte snabbare än i storstäderna i medeltal, men dock långsammare än i städerna i östra Europa, bestod av storstäderna i Europas randområden: Irland i

Euroopan 44 suurkaupunkia: Amsterdam, Ateena, Barcelona, Berliini, Bologna, Bratislava, Bryssel, Bukarest, Budapest, Kööpenhamina, Dublin, Edinburgh, Frankfurt, Geneve, Hampuri, Helsinki, Krakova, Lille, Lissabon, Ljubljana, Lontoo, Lyon, Madrid, Manchester, Milano, München, Oslo, Pariisi, Porto, Praha, Riika, Rooma, Rotterdam, Sofia, Tukholma, Stuttgart, Tallinna, Haag, Valencia, Varsova, Wien, Vilna, Wrocław JA Zürich & Winterthur

Toinen ryhmä, jossa talous kasvoi nopeammin kuin suurkaupungeissa keskimäärin, mutta hitaammin kuin itäisen Euroopan kaupungeissa, koostui Euroopan läntisten (Irlanti), eteläisten (Espanja, Kreikka) ja pohjoisten (Suomi, Ruotsi, Norja) reunamaiden suurkaupungeista, kasvun kärjessä Dublin.

Edellä kuvattu malli toimi myös Itämeren alueella vuoteen 2008 asti. Varsova, Tallinna, Riika, Vilna ja Pietari kuuluivat kaikki Euroopan suurkaupunkien kärkijoukkoon tuotannon ja työllisyyden kasvun suhteen. Kasvun taustalla oli Puolan, Baltian maiden sekä Venäjän nopea talouskasvu, joka suuntautui erityisesti maiden pääkaupunkeihin ja muihin suuriin kaupunkeihin, joiden rooli maiden talouskehityksessä on keskeinen. Virossa ja Latviassa noin 60 % valtakunnallisesta tuotannon arvonlisäyksestä tuotetaan maiden pääkaupunkiseuduilla.

Nopeaan kasvuun liittyi maan sisäisten alueellisten erojen lisääntyminen suurten kaupunkialueiden kasvaessa muuta maata nopeammin. Kaikissa Baltian maissa vienti oli kasvun keskeinen moottori, kun taas Puolassa nousua vetivät suuret kotimarkkinat. Pietarin kasvu perustui ennen kaikkea energian ja raaka-aineiden viennistä saatuihin valtakunnallisiin tuloihin. Kaikissa näissä maissa ulkomaisen rahoituksen (Venäjällä kotimaisen) varassa kasvanut rakentaminen keskittyi erityisesti suurkaupunkeihin. Tuotannon ja työllisyyden kasvusta huolimatta Tallinnan, Riian, Vilnan ja Pietarin väestö väheni ja Varso-

De 44 storstäderna i Europa: Amsterdam, Aten, Barcelona, Berlin, Bologna, Bratislava, Bryssel, Bukarest, Budapest, Köpenhamn, Dublin, Edinburgh, Frankfurt, Genève, Hamburg, Helsingfors, Krakow, Lille, Lissabon, Ljubljana, London, Lyon, Madrid, Manchester, Milano, München, Oslo, Paris, Porto, Prag, Riga, Rom, Rotterdam, Sofia, Stockholm, Stuttgart, Reval (Tallinn), Haag, Valencia, Warszawa, Wien, Vilnius, Wrocław och Zürich & Winterthur

väster, Spanien och Grekland i söder och Finland, Sverige och Norge i norr. Snabbaste tillväxten bland dessa hade Dublin.

Ovan beskrivna modell gällde även för östersjöområdet fram till år 2008. Warszawa, Reval, Riga, Vilnius och S:t Petersburg låg alla i täten bland de europeiska storstäderna vad produktion och tillväxt beträffar. I bakgrunden fanns den snabba ekonomiska tillväxten i Polen, Balticum och Ryssland, som skedde i synnerhet i ländernas huvudstäder och övriga storstäder med vital betydelse för ländernas ekonomiska utveckling. I Estland och Lettland produceras ca. 60 % av det nationella förädlingsvärdet i huvudstadsområdena.

Med den snabba tillväxten följde att de regionala skillnaderna inom länderna växte i och med att storstäderna växte snabbare än övriga landsändor. I samtliga baltiska länder var exporten en central tillväxtmotor, i Polen den stora hemmamarknaden. Tillväxten i S:t Petersburg byggde framför allt på nationella inkomster av energi- och råvaruexport. I alla dessa länder koncentreras det utlandsfinansierade (i Ryssland riskfinansierade) byggandet främst just i storstäderna. Trots växande produktion och sysselsättning minskade folkmängden i Reval, Riga, Vilnius och S:t Petersburg, och i Warszawa ökade folkmängden långsammare än i de europeiska storstadsregionerna i medeltal.

I Helsingfors och Stockholm var produktions-tillväxten snabbare än i de europeiska storstäderna i medeltal åren 2004–2008, medan den i

vankin väkiluku kasvoi hitaammin kuin Euroopan suurkaupunkialueilla keskimäärin.

Helsingissä ja Tukholmassa tuotannon kasvu oli nopeampaa kuin Euroopan suurkaupungeissa keskimäärin vuosina 2004–2008, kun taas Hampurissa, Kööpenhaminassa ja Oslolla tuotannon kasvu oli hieman hitaampaa ja Berliinissä tuntuvasti hitaampaa. Toisaalta Oslo oli väestön ja työllisyyden kasvun suhteen suurkaupunkien kärkijoukossa.

Suurkaupungit taantumassa

Maailmanlaajuinen finanssikriisi ja sitä seurannut reaalityönteiden taantuma vaikuttivat voimakkaasti Eurooppaan ja sen suurkaupunkeihin vuosina 2008–2009. Monissa maissa ongelmat jatkuivat vuonna 2010 ja jatkuvat edelleen. EU 27-maiden bruttokansantuotteen kasvu hidastui alle yhteen prosenttiin vuonna 2008 ja kääntyi yli 4 %:n laskuun vuonna 2009, jolloin myös työllisyys laski 2 %. Taantumien vaikutukset vaihtelivat erittäin paljon Euroopan maiden ja luonnollisesti myös suurkaupunkien välillä. Koko Euroopan mittakaavassa Baltian maat olivat pahimpien kärsijöiden joukossa, mutta taantuma tuntui vahvasti myös Pohjoismaissa, Saksassa ja Venäjällä. Ääritapaus oli finanssikriisin pahimpiin pyörteisiin joutunut Latvia, jossa bruttokansantuote (Bkt) putosi lähes neljänneksen vuosina 2008–2009. Puola oli ainoa EU-maa, jossa BKT:n kasvu jatkui taantumasta huolimatta vuonna 2009.

Keskeinen osa kriisiä olivat – ja ovat edelleen – valtavat budjettialijäämät ja vastaava massiivinen julkisen sektorin velkaantuminen lukuisissa maissa. Itäisessä Euroopassa ongelma kärjistyi pahimmin Latviassa, Liettuassa sekä Unkarissa ja Euro-maista Kreikassa, Irlannissa, Portugalissa ja Espanjassa. Julkisen talouden kriisi on pakottanut rajuihin budjettileikkauksiin, jotka ovat osaltaan hidastaneet talouden elpymistä. Sitä vastoin Saksassa, kaikissa pohjoismaissa Islantia lukuun ottamatta sekä Virossa julkinen velka on pysynyt kohtuullisena ja budjettivajeet järkevissä rajoissa.

Hamburg, Köpenhamn och Oslo var lite långsammare och i Berlin klart långsammare än medeltalet. Men beträffande folk- och sysselsättningsökning låg Oslo bland de främsta.

Storstäderna på tillbakagång

Åren 2008–2009 inverkade en global finanskris och därav följande svacka i realekonomin starkt på Europa och dess storstäder. I många länder fortsatte svårigheterna år 2010 och ännu idag. År 2008 sjönk BNP-tillväxten i EU-27-länderna till under en procent, och år 2009 var den 4 % negativ, varvid även sysselsättningen sjönk 2 %. Verkningarna av recessionen varierade mycket starkt från land till land i Europa, och givetvis också storstäderna emellan. I europeisk skala var de baltiska länderna mest illa ute, men recessionen kändes starkt även i Norden, Tyskland och Ryssland. Ytterligheten var Lettland, som hamnat i finanskrisens värsta malström och där BNP sjönk med nästan en fjärdedel åren 2008–2009. Polen var enda EU-landet där BNP fortsatte växa trots recessionen år 2009.

En väsentlig del av krisen var – och är fortfarande – de väldiga budgetunderskotten och en motsvarande massiv skuldsättning inom den offentliga sektorn i många länder. I öst tillspetsades problemen värst i Lettland, Litauen och Ungern, och bland euroländerna i Grekland, Irland, Portugal och Spanien. Krisen i den offentliga ekonomin har föranlett kraftiga budgetnedskärningar, som bidragit till att fördröja ekonomins återhämtning. I Tyskland, de nordiska länderna utom Island och i Estland har den offentliga skulden och budgetunderskottet hållits inom rimliga gränser. Men recessionen gjorde sig påmind i dessa länder genom kraftigt minskande export.

Den ekonomiska krisen inverkade direkt på produktionen och sysselsättningen också i de europeiska storstäderna och i synnerhet kring Östersjön. Man kan säga att värsta nedgången i Europa skedde i de storstäder som vuxit snabbast under uppsvinget före svackan. I många städer påvisade detta konkret hur tillväxten under uppsving-

Taantumien vaikutus tuntui näissä maissa kuitenkin viennin romahtamisen kautta.

Taluskriisi vaikutti välittömästi myös tuotannon ja työllisyyden kehitykseen Euroopan suurkaupungeissa ja erityisesti Itämeren alueella. Euroopan laajuisesti voidaan sanoa, että pahimmat pudotukset koettiin näissä suurkaupungeissa, jotka kasvoivat nopeimmin taantumaa edeltäneen nousun aikana. Tämä toi monissa kaupungeissa konkreettisesti näkyviin sen, että korkeasuhdanteen aikainen kasvu perustui rajuun velkaantumiseen sekä ylikuumentuneisiin kiinteistömarkkinoihin. Tuotanto laski Euroopan suurkaupungista rajuimmin – noin 15 % edellisvuodesta – Tallinnassa, Riassa ja Vilnassa vuonna 2009.

Kaikkia näissä kaupungeissa myös työllisyys väheni ja työttömyys kasvoi voimakkaasti. Helsingissäkin tuotannon lasku oli raju (8 %) ja myös Tukholmassa vähennys oli jyrkempi kuin suurkaupungeissa keskimäärin. Kööpenhaminassa koettu lasku oli suurkaupunkien keskitasoa. Näissä kolmessa kaupungissa myös työllisyys heikkeni enemmän kuin suurkaupungeissa keskimäärin. Myös Pietarissa tuotanto laski enemmän kuin Euroopan kaupungeissa tai koko Venäjällä. Hampurissa, Berliinissä ja Oslossa tuotanto väheni yleistä tasoa vähemmän, kun taas Varsova oli Itämeren kaupungeista ainoa, jossa tuotanto kasvoi vuonna 2009. Hampurissa ja Oslossa myös työllisyysvaikutus jäi marginaaliseksi. Berliini ja Varsova kuuluivat kaupunkeihin, joissa työllisten määrä lisääntyi taantumasta huolimatta.

Itämeren alueen suurkaupungeissa ovat edustettuina koko Euroopan ääripäät taantumaa edeltäneessä kasvussa, itse taantumassa ja sen jälkeisessä talouksien elpymisessä. Riassa ja Vilnassa nopea kasvu ennen taantumaa perustui julkisen sektorin velalla rahoitettuun kulutukseen, ylikuumentuneisiin kiinteistömarkkinoihin sekä nopeasti kasvaneeseen vientiin. Kiinteistömarkkinoiden romahtaminen, julkisen sektorin säästöt ja viennin romahtaminen johtivat rajuun

et byggt på kraftig skuldsättning och överhettad fastighetsmarknad. Häftigast bland de europeiska storstäderna sjönk produktionen – med 15 % från året innan – i Reval, Riga och Vilnius år 2009. I dessa tre städer minskade sysselsättningen och arbetslösheten växte kraftigt.

Även i Helsingfors sjönk produktionen drastiskt (8 %), och i Stockholm var svackan också djupare än i storstäderna i medeltal. I Köpenhamn var den genomsnittlig bland storstäderna. I dessa tre städer minskade också sysselsättningen mera än medeltalet för storstäderna. I S:t Petersburg sjönk produktionen mera än i de europeiska storstäderna eller hela Ryssland. I Hamburg, Berlin och Oslo minskade produktionen mindre än den allmänna nivån, och Warszawa växte den som enda av östersjözonens storstäder år 2009. I Hamburg och Oslo påverkades även sysselsättningen bara marginellt. Berlin och Warszawa hörde till de städer där antalet sysselsatta ökade trots svackan.

Storstäderna kring Östersjön representerar Europas ytterligheter beträffande tillväxten innan recessionen, under recessionen och under återhämtningen från denna. I Riga och Vilnius byggde den snabba tillväxten före recessionen på konsumtion finansierad med offentlig skuldsättning, på överhettad fastighetsmarknad och en snabbt växande export. När sedan fastighetsbubblan sprack, man började spara inom den offentliga sektorn och exporten säckade ihop åkte man ner i en djup svacka som det kommer att lång tid att komma upp ur. Även i Reval överhettades fastighetsmarknaden och exporten kollapsade. En viktig del av exportnedgången var att transittrafiken till Ryssland minskade – delvis p.g.a. av politiska konflikter länderna emellan. Läget i Reval är annorlunda än i Riga och Vilnius såtillvida att Estland skött sin offentliga hushållning ytterst disciplinerat och den offentliga skuldsättningen är bland de lägsta i EU-länderna. Och att Estland togs med bland euroländerna från och med 2011 har stärkt grunden för en ekonomisk återhämtning. I S:t Petersburg har eko-

taantumaa, josta toipuminen tulee kestävämpään pitkään. Myös Tallinnassa kiinteistömarkkinat ylikuumentuvat ja vienti romahti. Keskeinen tekijä viennissä oli Venäjälle suuntautuneiden transito-kuljetusten supistuminen, osin maiden välisen poliittisten ristiriitojen vuoksi. Tallinnan tilanne poikkeaa Riiasta ja Vilnasta siinä, että Viron julkista taloutta on hoidettu äärimmäisen kurinalaisesti ja julkinen velka on yksi EU-maiden pienimmistä. Myös Viron liittyminen euro-maihin vuoden 2011 alussa on vahvistanut perustaa talouden elpymiselle. Pietarin talous oli ennen taantumaa, taantumassa ja sen jälkeen tiiviissä kytköksessä Venäjän energiaviennin tuloihin.

Helsingissä, Tukholmassa ja Kööpenhaminassa taantuma perustui viennin jyrkkään laskuun ja siitä seuranneisiin kerrannaisvaikutuksiin. Maiden julkiset taloudet olivat hyvässä kunnossa taantumien tullessa ja mahdollistivat julkisen sektorin elvytystoimet, jotka vaimensivat taantumien vaikutusta työllisyyteen. Oslon talouskehitys on sidoksissa Norjan vahvaan, energiavetoiseen talouteen, ja siellä taantumien vaikutukset jäivät lieviksi. Hampuriin taantuma välittyi keskeisen logistiikka-alan kautta, kun vienti ja sen myötä kuljetustoiminta hiljeni. Berliini, joka ennen taantumaa kuului Euroopan hitaimmin kasvaneisiin suurkaupunkeihin, koki taantumien varsin lievänä. Kaupungille tärkeä turismi ei juuri vähentynyt ja Berliinin muut vahvat toimialat ovat kotimarkkinasuuntautuneita. Varsova on Puolan palvelukeskus, johon taantuma vaikutti Euroopan suurkaupungeista vähiten. Puolan julkinen talous on pidetty kohtuullisessa tasapainossa ja vakaasti kehittyneet sisäiset markkinat ovat tehneet maan monia muita maita vähemmän riippuvaiseksi ulkoisista shokeista.

Taantumasta toipuminen

European Regional Prospects -tutkimukseen (Cambridge Econometrics 2010) sisältyvä Euroopan alueita ja suurkaupunkeja koskeva ennuste ulottuu vuoteen 2014 asti. Ennusteen mukaan

nominin både före, under och efter recessionen varit starkt knuten till inkomsterna från den ryska energiexporten.

I Helsingfors, Stockholm och Köpenhamn berodde recessionen på drastiskt minskande export och därav följande verkningar. Ländernas offentliga ekonomi var i gott skick då recessionen satte in, vilket möjliggjorde upplivningsåtgärder inom den offentliga sektorn och därmed dämpad sysselsättningsnedgång. I Oslo hänger ekonomin samman med Norges starka energiledda ekonomi, och där blev recessionens verkningar små. Hamburg påverkades av svackan genom det viktiga logistikklustret, när exporten och därmed transportererna minskade. I Berlin, som före recessionen hört till de långsammast växande europeiska storstäderna, blev nedgången inte stor i och med att turismen – en viktig näring i Berlin – inte minskade nämnvärt och att den lokala ekonomin är inriktad på hemmamarknaden. Warszawa är Polens serviceknutpunkt, och upplevde recessionen lindrigast av alla de europeiska storstäderna. I Polen har man hållit den offentliga ekonomin i rätt god balans, och i och med en stadig utveckling på den egna marknaden har landet varit mindre känsligt än många andra länder för yttre chocker.

Återhämtning efter recessionen

Den prognos för europeiska regioner och storstäder som ingår i undersökningen European Regional Prospects – (Cambridge Econometrics 2010) sträcker sig till år 2014. Enligt prognosen återhämtar sig den europeiska ekonomin småningom efter 2010. Det året kunde en stark tillväxt redan skönjas i Tyskland, övriga Mellanuropa, Norden och många östeuropeiska länder. Däremot fortsatte recessionen i de länder, såsom Grekland, som hade största skuldproblemen och nedskärningarna i den offentliga ekonomin.

Enligt prognosen blir den ekonomiska tillväxten fram till år 2014 snabbast i Polen, Estland och några andra länder i östra Europa. Även i Tyskland och Norden förväntas tillväxten bli snabbare

Euroopan talous elpyy vähitellen taantumasta vuoden 2010 jälkeen. Vuonna 2010 oli nähtävissä jo vahvaa kasvua Saksassa, muualla Keski-Euroopassa, Pohjoismaissa sekä useissa itäisen Euroopan maissa. Sen sijaan velkaongelmasta ja julkisen sektorin leikkauksista pahiten kärsivissä maissa, kuten Kreikassa, taantuma jatkui.

Ennusteen mukaan talouden kasvu vuoteen 2014 asti on nopeinta Puolassa, Virossa ja muutamissa muissa itäisen Euroopan maissa. Myös Saksan ja pohjoismaiden ennustetaan kasvavan EU-alueen keskiarvoa nopeammin. Baltian maista Latvian kasvun ennakoidaan jäävän hitaaksi pitkäksi aikaa.

Itämeren alueen suurkaupunkien ennakoitu talouskehitys perustuu pitkälti valtakunnallisiin kehitysnäkymiin. Varsovan, Tallinnan ja Vilnan sekä Pietarin ennakoidaan olevan tuotannon kasvun suhteen Euroopan suurkaupunkien kärkijoukossa. Helsingin, Tukholman ja Oslon arvioidaan kasvavan nopeammin ja Kööpenhaminan ja Hampurin samaa tahtia kuin suurkaupungit keskimäärin. Riian ja Berliinin kasvuvauhdin ennakoidaan jäävän alle suurkaupunkien keskiarvon. Työllisyyskasvun ennakoidaan seurailevan tuotannon kasvua. Kuitenkin Tallinnan työllisyyskasvun ennakoidaan jäävän vaatimattomaksi suhteessa tuotannon kasvuun.

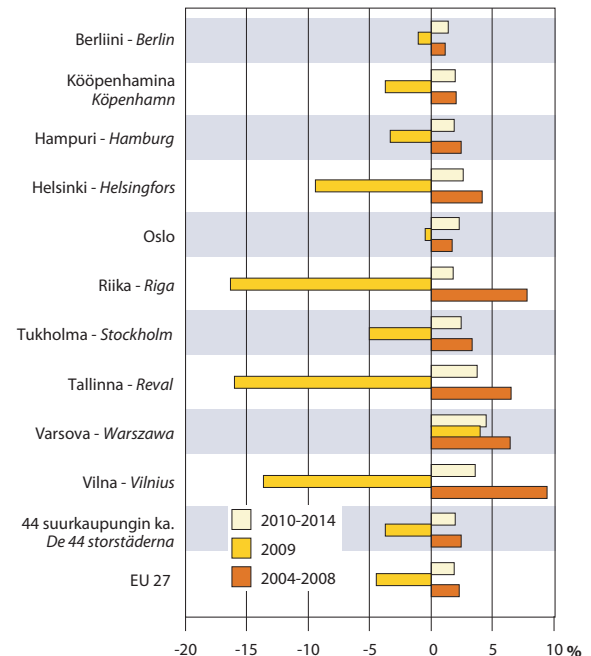
Itämeren alueen suurkaupunkien näkymiä

Baltian maiden pääkaupunkien, Pietarin ja Varsovan taloudet kasvoivat nopeasti 2000-luvulla ja tämän myötä taloudelliset erot (Bkt asukasta kohti) verrattuna vauraisiin Pohjoismaiden pääkaupunkeihin sekä Hampuriin supistuiivat. Tämä kehitys kuitenkin katkesi ainakin tilapäisesti vuosien 2008–2009 taantumassa, jolloin erityisesti Baltian pääkaupunkien taloudet romahtivat. Tulee kestämään useita vuosia ennen kuin tämä pudotus on kurottu uudelleen umpeen ja taloudellisten erojen supistuminen voi jatkua. Vaikeimmassa asemassa tässä suhteessa on Riika. Toisaalta Varsova jatkoi eron kaventamista myös

än EU-medeltalet. I Lettland förväntas tillväxten bli långsam ännu ett bra tag framöver.

Den projicerade ekonomiska tillväxten i storstäderna i östersjözonen bygger i hög grad på nationella tillväxtperspektiv. I Warszawa, Reval och Vilnius samt i S:t Petersburg väntas produktionstillväxten vara bland de snabbaste i de europeiska storstäderna. I Helsingfors, Stockholm och Oslo förväntas den bli snabbare än och i Köpenhamn och Hamburg lika snabb som i storstäderna i medeltal. För Rigas och Berlins del väntas tillväxten bli långsammare än medeltalet bland storstäderna. Sysselsättningen väntas öka i takt med produktionen. Men i Reval väntas sysselsättningsökningen bli anspråklös jämfört med produktionstillväxten.

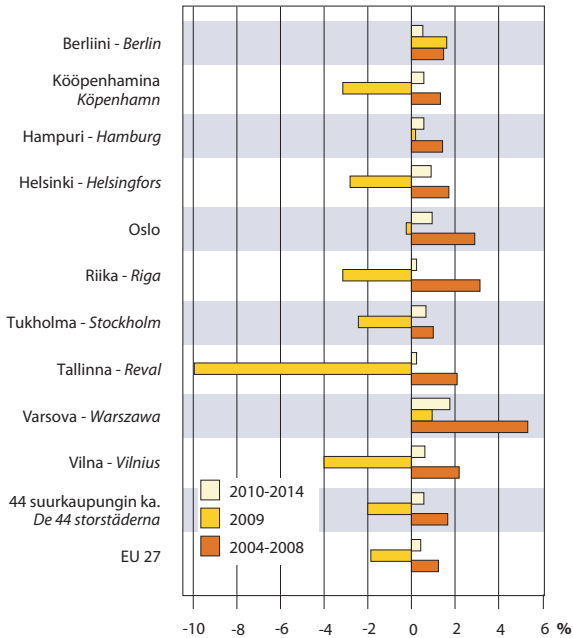
Kuvio 1. Tuotannon arvonlisäyksen muutos (% vuodessa) vertailukaupungeissa vuosina 2004–2008, 2009 sekä 2010–2014*
Figur 1. Procentuell årlig förändring i produktionens förädlingsvärde åren 2004–2008, 2009 och 2010–2014*

*Pietarin tiedot puuttuvat. | *Uppgifterna för S:t Petersburg saknas.

Kuvio 2. Työllisyyden muutos (% vuodessa) vuosina 2004–2008, 2009 sekä 2010–2014*

Figur 2. Procentuell förändring i sysselsättningen åren 2004–2008, 2009 och 2010–2014*

*Pietarin tiedot puuttuvat. | *Uppgifterna för S:t Petersburg saknas.

taantuman aikana, joka ei siihen juurikaan vaikuttanut.

Myös Itämeren alueen suurkaupunkien elinkeinorakenteet ovat lähentyneet 1990-luvun puolivälistä alkaen. Silloin Baltian maiden pääkaupungit, Pietari ja Varsova olivat teollisuusvaltaisia, perinteiseen teollisuuteen suuntautuneita kaupunkeja, joissa palvelusektorit olivat varsin kehittymättömiä. Vuoteen 2010 mennessä on tapahtunut valtava muutos: teollisuuden osuus työpaikoista on supistunut kaikissa kaupungeissa ja teollisuuden rakenne on uudistunut. Samalla yksityinen palvelusektori on kasvanut voimakkaasti. Euroopan suurkaupungeissa keskimäärin 80 % työpaikoista on palveluissa, kun osuus kaikissa EU-maissa on 70 %. Tallinnassa, Varsovasa ja Vilnassa palveluiden osuus on edelleen pienempi, 70–75 %, kuin suurkaupungeissa keski-

Framtidsutsikter för storstäderna i östersjözonen

I de baltiska huvudstäderna, i S:t Petersburg och Warszawa växte ekonomin snabbt under 2000-talets första årtionde, och därmed minskade skillnaden i BNP per capita gentemot de välbärgade nordiska huvudstäderna och Hamburg. Denna trend bröts dock tillfälligt i och med recessionen åren 2008–09, då ekonomin kraschade i synnerhet i de baltiska huvudstäderna. Det kommer att ta flera år innan man återhämtat sig och utjämningen i de ekonomiska skillnaderna kan fortsätta. Sämst till i detta avseende ligger Riga. Samtidigt fortsatte Warszawa knappa in på förspårningen även under recessionen, som staden inte nämnvärt påverkades av.

Även till näringsstrukturen har storstäderna i östersjözonen blivit mera lika varandra allt sedan medlet av 1990-talet. Då var huvudstäderna i Baltikum liksom S:t Petersburg och Warszawa traditionellt industridominerade städer med en outvecklad servicesektor. Fram till år 2010 har en enorm förändring skett: industrins andel av arbetstillfällena har minskat i alla städer, och industrins struktur har moderniserats. Samtidigt har den privata servicesektorn vuxit starkt. I de europeiska storstäderna finns 80 procent av arbetstillfällena inom service, jämfört med 70 procent i EU-länderna som helhet. Reval, Warszawa och Vilnius, där servicen står för 70–75 procent av jobben, ligger under storstädernas medelnivå, medan Riga ligger på medelnivå. I de nordiska och tyska storstäderna står servicen för 82–88 procent av jobben. Man kan förutse att de baltiska huvudstäderna, Warszawa och S:t Petersburg småningom hinner i kapp de övriga storstäderna i östersjözonen även i detta hänseende.

määrin, mutta Riiassa jo keskimääräisellä tasolla. Pohjoismaiden ja Saksan suurkaupungeissa palveluiden osuudet ovat välillä 82–88 %. On ennakoitavissa, että Baltian pääkaupungit, Varsova ja Pietari tulevat vähitellen saavuttamaan muut Itämeren alueen suurkaupungit myös tässä suhteessa.

Seppo Laakso on toimitusjohtaja Kaupunkitutkimus TA Oy:ssä.

Seppo Laakso är VD vid stadsforskningsfirman Kaupunkitutkimus TA Oy.

Kirjallisuus | Litteratur:

Cambridge Econometrics 2010. European Regional Prospects. Analysis and Forecasts to 2014.

Laakso Seppo & Kostainen Eeva 2011. European Metropolises – Recession & Recovery. Julkaistaan Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoja-sarjassa keväällä 2011.

Eeva Kostainen on tutkija Kaupunkitutkimus TA Oy:ssä..

Eeva Kostainen är forskare vid stadsforskningsfirman Kaupunkitutkimus TA Oy.

Tosiasioista todellisuuteen

Kun 1990-luvun alussa vastanimittettynä tilastotutkijana nousin silloisen Helsingin kaupungin tilastokeskuksen portaita Töölössä, olin kokolailla epätietoinen siitä, mitähän tässä ryhtyisi tutkimaan. Suomi eli tuolloin – sitä huomaamatta – alkavan laman ensi aikoja, ja Helsingissä oli vielä pulaa työvoimasta. Tulevasta suhdannelaskusta ei uskottu tulevan sen kummempaa. Joitain merkkejä uudeltaisesta uhasta oli kuitenkin nähtävissä, ja päädyin selvittämään Helsingin työllisyyttä ja työttömyyttä. Valinta oli monessa mielessä oman tulevaisuuteni kannalta merkittävä, sillä samalla aihealueella olen edelleen, lähestymiskulma on tosin vuosien myötä muuttunut. Nyt työskentelen Skopjessa EU-hankkeessa, jossa etsitään mahdollisuuksia makedonialaisten mittavien työllisyysongelmien helpottamiseksi.

Suomessa puhuttiin 1990-luvun alussa paljon talouden rakennemuutoksesta, jonka myötä Helsinginkin elinkeinoelämä tervehtyi uuteen kukoistukseen. Toisin kuitenkin kävi, kansainvälinen lama realisoitui erityisen pahana juuri Helsingissä. Uusi tilanne söi uskottavuutta ja luottamusta moniin aikaisempiin toimintatapoihin ja vei pohjan myös perinteisiltä tilastoennusteilta. Ne eivät pysyneet ilmiöiden kannoilla: kun

Från fakta till verklighet

Då jag i början av 1990-talet som nybakad statistikforskare antrade trapporna till dåvarande Helsingfors stads statistikcentral i Tölö visste jag inte så noga vad jag skulle börja forska i. Finland var då – utan att riktigt inse det – i begynnelseskedet av en ekonomisk depression, och det rådde ännu ett litet tag brist på arbetskraft. Man anade en konjunktursvacka, men trodde inte den skulle bli så farlig. Men ett nytt slags hot låg ändå i luften, och jag fick i uppgift att sätta mig in i sysselsättningen och arbetslösheten i Helsingfors. Detta kom i många avseenden att bli ett viktigt avgörande för mitt liv. Ännu i denna dag jobbar jag med samma frågor. Men infallsvinkeln har förändrats med åren. Som bäst arbetar jag i Skopje med ett EU-projekt som söker lösningar på de väldiga arbetslöshetsproblemen i Makedonien.

Ibörjan av 1990-talet talades det mycket om en strukturomvandling inom ekonomin och att näringslivet i Helsingfors därmed skulle få en ny blomstring. Men så gick det inte, utan den internationella recessionen blev särdeles djup just i Helsingfors. Detta nya läge urholkade tilltron till många tidigare kutymer och praxisar och ryckte mattan under traditionella statistiska prognoser. De hängde inte med, helt enkelt. Då ett fenomen

ilmiö näkyi tilastoissa, sille oli jo myöhäistä tehdä mitään. Työttömyyden kehitys yllätti kaikki, jotka olivat tottuneet luottamaan trendeihin ja niitä tehtyihin johtopäätöksiin.

Syrjäseutujen kiusasta pääkaupungin päänvaivaksi

Työttömyys oli ollut syrjäseutujen toistuva ongelma, mutta se oli kiertänyt vuosikymmenet helsinkiläiskodit kaukaa. Pysyväisluonteinen, kaikkia toimialoja ja koulutustasoja koskeva työttömyys pääkaupungissa oli uusi ja monen mielestä epäuskottava tulevaisuudenkuva. Saatavissa oli runsaasti erilaista tilastoaineistoa, mutta sen tulkinta oli usein työlästä. Toistamiseen tuli vastaan keskenään ristiriitaisia lukusarjoja, joiden perusteella oli vaikea muodostaa kokonais kuvaa todellisuudesta. Varmaa oli vain se, että muutos on raju: lähes olemattomasta työttömyydestä siirryttiin pääkaupunkiseudulla kertaheitolla krooniseen massatyöttömyyteen.

Tyypilliseen tilastonikkarin tapaan uppouduin numeroiden maailmaan. Niitä kääntelemällä ja vääntelemällä sai vähitellen mielikuvan siitä, että numerot eivät riitä. Kukin tilasto oli uskollinen itselleen, toisti samoja asioita yhä uudestaan. Niin hyviä ja eksakteja kuin ne olivatkin, niiden taustalla oli jotain olennaista, jota pelkästään numeroiden perusteella ei voinut nähdä. Sitä näkymätöntä hain – ainakin omassa päässäni – mitä nyt kutsutaan ennakoinniksi ja heikoiksi signaaleiksi.

Työttömyyden saavuttaessa ne mittasuhteet, joissa Helsingissä oltiin 1990-luvun puolivälissä, heikkenivät mahdollisuudet vaikuttaa siihen aiemmin hyviksi todetuina menetelmin. Ehkä mitkään toimenpiteet eivät olisi auttaneet. Outoa silti on, että yhä edelleen julkisuudessa esitetään työllisyysasteen lisäämisen ainoina mahdollisuuksina samoja työolosuhteita ja sosiaaliturvaa heikentäviä ratkaisuehdotuksia kuin silloin. Työttömyyteen on turruttu, ja muutamaa sataa tuhatta työtöntä ei pidetä ongelmana.

Aidon maailmiön periaatteiden mukaisesti työttömyyden vaikutukset ulottuvat paljon laa-

syntes i statistiken var det redan för sent att göra något åt det. Den drastiska arbetslöshetsutvecklingen överraskade alla dem som vant sig vid att lita på trender och slutsatser.

Glesbygdens gissel blev huvudstadens huvudbry

Arbetslöshet hade varit ett återkommande problem i glesbygder, men hade i flera årtionden aldrig kommit ens nära hemmen i Helsingfors. För de flesta var en varaktig arbetslöshet inom alla branscher på alla utbildningsnivåer i en huvudstad en ny och snarast otänkbart framtidsbild. Det fanns gott om statistiskt material, men att tolka det var ofta arbetsamt. Gång på gång stötte man på statistikdata som var motstridiga sinsemellan och svåra att bilda en helhetsbild av. Bara en sak var säker: förändringen var dramatisk. Från nästan nollarbetslöshet slungades Helsingfors med omnejd på kort tid in i kronisk massarbetslöshet.

Som äkta statistikknäpare försjönk jag i siffrornas värld. Efter mycket vändande och vridande började det stå klart för mig att blotta siffrorna inte räcker till. Varje enskild statistikform var sig själv trogen och upprepade samma saker. Hur bra och exakt den än var fanns det i bakgrunden något väsentligt som den inte själv kunde registrera med enbart siffror. Detta osynliga någonting började jag då söka – åtminstone i mina egna resonemang – och nu kallas det förutseende och svaga signaler.

I medlet av 1990-talet antog arbetslösheten i Helsingfors sådana proportioner att den blev svårt att råda bot på med gamla beprövade medel. I och för sig kan det hända att inga åtgärder i världen skulle ha hjälpt då. Men ändå känns det konstigt att man ännu idag i offentligheten föreslår samma åtgärder mot arbetslösheten som på 1990-talet, då man genom avkall på socialskydd och arbetsförhållanden ville stimulera sysselsättningen. Nu tycks man ha vant sig vid arbetslösheten, och några hundratusen arbetslösa upplevs inte som ett problem.

jemmalle kuin yksittäisten työttömien elämään ja työvoimatoimistojen haasteisiin. Jo 1990-luvulla oli nähtävissä alueellisen eriytymisen, lasten huostaanottojen, sosiaalisten ongelmien ja mielenterveysongelmien lisääntymistä. Ne olivat juuri niitä asioita, joissa tilastotiedot tulevat toivottoman myöhässä. Kovin vähän on enää tehtävissä, kun tilanne on jo useimmiten ehtinyt riistäytyä käsistä. Syrjäytymisuhan ennalta ehkäiseminen on ainoa mahdollisuus saada pysyviä tuloksia.

Soveltavan tutkijan päätelmiä

Jälkeenpäin näen, että näistäkin asioista kirjoitin tilastoja ja työttömyyttä tulkitessani. Koska en ollut ”akateeminen” tutkija, saatoin vetää johtopäätöksiä paljon pienemmän havaintomäärän perusteella. Samoin perustein voin väittää, että nyt olisi korkea aika lisätä resursseja mm. sosiaalityöhön ja työllisyyden hoitoon. Vihonviimeistä näissä oloissa on harrastaa resurssien vähentämistä, jota julkisen sektorin tuottavuuden lisäämiseksi nimitetään

Koko työelämä on muuttanut muotoaan. Oma sukupolveni tähtäsi pysyvään työpaikkaan ja suunnitteli elämänsä sen mukaan. Erilaiset yhteiskunnalliset muutokset – ei vähimpänä niistä työllisyystilanne – ovat johtaneet siihen, että työ ei enää ole nuorille elämän tärkein asia. Kirjoitin joskus kauan sitten, että työn merkitys elämän keskeisenä sisältönä voi olla katoamassa. Kukapa jaksaisi pitää tärkeimpänä asiana jotain, jota ei kenties koskaan saavuta. Työstä on tulossa projekti, jolla on alku ja loppu, jonka jälkeen on hakeuduttava toiseen työhön, yhä uudestaan ja uudestaan. Työpaikkojen välillä on ehkä pudottava työttömyyteen.

Ei ole mikään ilo todeta, että valistunut arvaus osui osin oikeaan. Nykyisin työelämän olennainen piirre näyttää olevan määräaikaisuus, osa-aikaisuus ja epävarmuus tulevaisuudesta ja urasta. Toisaalta moni – riittävän hyväosainen – hakeutuu töihin vain siksi, että ansaitulla rahalla voi tehdä sitä mikä on todella tärkeää; mitä se sitten

I enlighet med principerna för ett äkta metafemenomen påverkar arbetslösheten mycket mera än bara den enskilda arbetslösas liv och arbetskraftsbyråns arbete. Redan på 1990-talet kunde man skönja en ökning i lokal differentiering, omhändertagande av barn, sociala problem och mentala problem. Just dessa faktorer är sådant som statistisk information är hopplöst på efterkälken med. Det är inte mycket vi kan göra när läget redan gått för långt. Enda sättet att få bestående resultat är att förebygga marginaliseringen.

En tillämpande forskares slutsatser

Nu i efterskott ser jag att jag ju faktiskt skrev också om detta då jag satt och tolkade statistik och arbetslöshet. Eftersom jag inte var en ”akademisk” forskare kunde jag dra slutsatser av en mycket mindre mängd observationer. På samma grunder kan jag påstå att det nu vore hög tid att utöka resurserna för bl.a. socialarbete och skötsel av sossättningen. Det absolut sista man borde syssla med är att skära ner resurserna för att, som det heter, öka den offentliga sektorns produktivitet.

Arbetslivet som helhet har ändrat form. Min egen generation siktade på fast anställning och planerade sina liv därefter. Nu har olika samhällsliga förändringar – inte minst sysselsättningsläget – lett till att arbetet inte längre är det viktigaste i livet för de unga. Någon gång för länge sedan skrev jag att arbetet som livets största innehåll kan hålla på att försvinna. Vem skulle idag hålla något sådant som viktigast som man kanske aldrig ens uppnår? Förvärvsarbete håller på att bli detsamma som ett projekt med en början och ett slut, och därefter ett nytt projekt, om och om igen. Och mellan anställningarna måste man kanske vara arbetslös ett tag.

Det är inget nöje att konstatera att min gissning delvis besannades. Kännetecknande för arbetslivet idag tycks vara visstidsanställning, deltidanställning och osäkerhet om framtiden och karriären. Samtidigt finns det de – tillräckligt lyckligt lottade – som söker sig till arbetslivet bara för att tjäna pengar för att kunna göra det

kenellekin on. Myös tämä on signaali, jolla voi tulevaisuudessa olla kauaskantoisia seurauksia, ei vain yksittäisille ihmisille vaan koko suomalaiselle yhteiskunnalle.

Tilastojen tulkinnasta EU-maailmaan

Työllisyyskysymyksiin perehtyminen aiheutti myös ajautumiseni EU-tehtäviin. Työllisyysasioissa uusien vaihtoehtojen etsiminen ovat keskeinen osa EU-projektien maailmaa. EU:n osarahoituksen avulla Suomessakin on löytynyt sellaisia tapoja puuttua työttömyyteen ja sen seurauksiin, joita perinteinen kansallinen rahoitus ei mahdollistanut. Monet nykyiset työhallinnon normaalit toiminnat ovat EU-projektien luomia: työpajat aikuisille ja nuorille, piilossa olevien työpaikkojen etsiminen, työllisyyspolkujen räätälöiminen, yritysyhteistyö yritysten kanssa työn ja työttömän yhteen saattamisessa. Hankkeiden tuloksista olisi sovellettavissa paljon muutakin.

Sain mahdollisuuden työskennellä sekä Baltiassa että Balkanilla niiden ryhtyessä etsimään ratkaisuja työllisyysongelmiinsa EU-rahoituksen kautta. Nihkeinkään virkamies ei näiden kokemusten jälkeen voi olla ajattelematta, että näitä alueita huomattavasti rikkaamman Suomen syrjäytymisongelmien ratkaiseminen on vain tahdosta kiinni.

Balkanin vuorilla ja laaksoissa

Olen nyt ollut Skopjessa vuoden 2011 alusta edistämässä makedonialaisten mahdollisuuksia hyödyntää EU:n rakennerahastoja. Skopje sijaitsee Vardar-joen laaksossa, lumihuippuisten vuorten keskellä, ja siellä on yhä nähtävissä vuoden 1963 maanjäristyksen jälkiä. Kuin korvaukseksi monin paikoin on esillä nostalgisia valokuvia entisestä ”renessanssi-Skopjesta”. Maan väestöstä neljännes, yli puoli miljoonaa, on asettunut Skopjeen.

Makedonia on maantieteellisesti, etnisesti ja kielellisesti monimuotoinen valtio. BKT:n osalta se asettuu suunnilleen sadannen maan tienoille. Talouden kasvuvauhti on hidasta ja harmaan ta-

som är verkligt viktigt för dem själva – vad det nu sedan kan handla om. Också detta kan vara en signal med vittgående följder i framtiden, inte bara för individen utan hela det finländska samhället.

Från statistiktolkning till EU-världen

Mitt arbete med sysselsättningsfrågor ledde småningom till EU-anställning. Att leta nya alternativ i sysselsättningsfrågor är en väsentlig del av EU-projektens värld. Med delfinansiering från EU har man också i Finland funnit nya sätt att ingripa i arbetslösheten och dess följder på ett sätt som inte hade varit möjligt med vanlig nationell finansiering. Många av arbetsförvaltningens normala funktioner idag har skapats genom EU-projekten: arbetsverkstäder för vuxna och unga, letande efter latent arbetstillfällen, skraddarsydda sysselsättningar, samarbete med företag för att få arbete och arbetslösa att hitta varandra. Det man kommit fram till kunde tillämpas på mycket annat också.

Då man där började söka lösningar på sysselsättningsproblemen genom EU-finansiering fick jag möjlighet att arbeta både i Balticum och på Balkan. Efter de erfarenheterna skulle inte ens den mest pessimistiske tjänsteman kunna hävda att marginaliseringsproblemen inte går att lösa i Finland, som ju är mycket rikare än dessa länder.

På berg och i dal på Balkan

Sedan början av år 2011 arbetar jag i Skopje med att stöda makedoniernas möjligheter att använda EU:s strukturfonder. Staden ligger i floden Vardars dalgång, mitt bland snöklädda berg, och ännu idag syns där spår efter jordbävningen år 1963. Som ett slags compensation skyltar man på många ställen med nostalgiska bilder av det forna ”Renessans-Skopje”. Över en halv miljon – en fjärdedel av makedonierna – bor i huvudstaden Skopje.

Makedonien är ett mångskiftande land både geografiskt, etnisk och språkligt. I BNP-hänseende ligger landet kring hundra på världsranking-

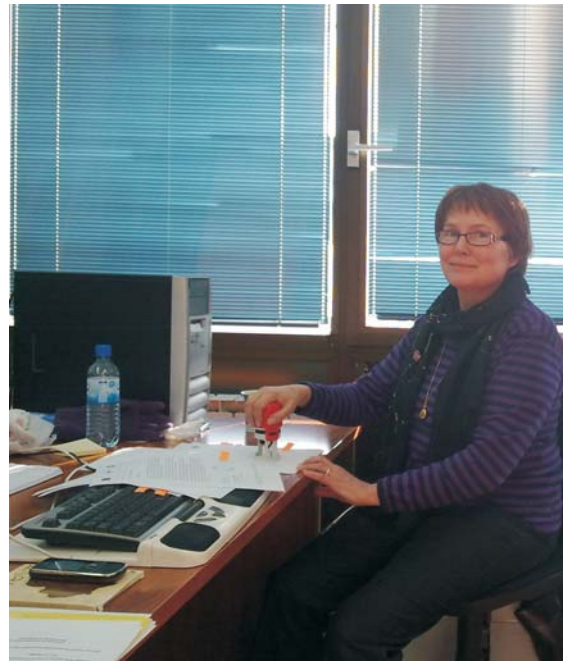
louden osuus on suuri. Työttömyys on korkeampi kuin Suomessa koskaan ja kohdistuu raskaimmin nuoriin, naiseen ja etnisiin vähemmistöihin. Historia on täynnä taisteluja ja eri hallintovaltoja, joiden sosiaalisia ja rikkaita kulttuurisia jäänteitä yhä on nähtävissä: roomalaisia raunioita, bysanttilaisia freskoja, osmanien rakennustaidetta, turkkilaisia basaareja, sosialistista realismia, eri uskontoja ja etnisiä väestöryhmiä. Kansallinen ylpeys kulminoituu Aleksanteri Suureen, jonka mukaan on nimetty niin lentokenttä kuin Kreikkaan vievä moottoritiekin.

Kaikesta huolimatta tulevaisuudenusko ja pyrkimys parempaan on silmännähtävää. EU-rahoitus on näissä oloissa olennainen ja antaa mahdollisuuksia, joita ei koskaan muuten olisi käytävissä. Omassa työssäni paikallisissa ministeriöissä näen päivittäin, miten hanakasti muiden maiden hyvät kokemukset yritetään siirtää omaan todellisuuteen. Suuri toiveikkuus näkyi pääministerin lausahduksessa hänen todetessaan EU:n ehdokasmaaksi 2005 tullessa, että ”vihdoin Makedonia jättää Balkanin mukulakivikadun ja liittyy Eurooppaan johtavalle moottoritielle”. Omalta osaltani toivon, että mukulakivikatujen todellisuutta ei täällä kokonaan hylättäisi.

Tosiasioista todellisuuteen

Näin olen vähitellen päätenyt otsikon tilanteeseen. ”Tosiasiatöimistö”, kuten kollegojen kanssa tietokeskusta kutsuimme, olen ajautunut todellisuuteen, jota ei numeroilla, tilastoilla tai tutkimuksilla voi hallita. Työttömyys ja työllisyys, jotka alun perin olivat minulle mielenkiintoinen tutkimusaihe, ovat konkretisoituneet ennakoimattomalla tavalla uusien tehtävien myötä. Silti en koskaan voi tietää miltä todella tuntuu olla yksi tapaus tilastossa, ja siksi on oltava vastaanottavainen muiden kokemuksille.

Kun juttelen täällä Skopjen kollegoiden kanssa ja kuulen, miten koko perhe, vanhemmat ja sisarukset, ovat olleet vuosikausia työttöminä, ja miten vaativaa on selvittää jokapäiväisestä elämä-

Maan tavan mukaan projektin leimat paukutetaan kaikkiin papereihin. | Enligt lokal kutym slås projektets stämpel på alla papper.

en. Ekonomin växer långsamt och andelen grå ekonomi är stor. Arbetslösheten är högre än den någonsin varit i Finland och drabbar främst unga, kvinnor och etniska minoriteter. Historien är full av strider och olika styren som man ännu ser sociala och – rika – kulturella kvarlevor av: ruiner av romerska byggnader, bysantinska fresker, osmanska byggnadskonst, turkiska basarer, socialistisk realism, olika religioner och etniska folkgrupper. Den nationella stoltheten kulminerar i Alexander den Store, efter vilken både ett flygfält och motorvägen till Grekland är benämnda.

Trots allt är framtidstron och strävan efter någonting bättre uppenbar. EU-finansieringen är av väsentlig betydelse och ger möjligheter som man aldrig annars kunnat få. I mitt eget arbete vid landets ministerier ser jag dagligen med vilken iver man försöker inympa god praxis från andra länder i den egna verkligheten. Denna hoppfullhet avspeglades i premiärministerns yttrande då landet inför 2005 kandiderade för EU-medlem-

tä, saan perspektiiviä omaan työhöni ja myös Suomen työllisyysongelmiin. Kirjoitin joskus 90-luvulla, että lukuisin työllistämistoimenpitein on voinut vaikuttaa vain jäävuoren huippuun. Kestävämpään ratkaisuun pääsemiseksi on monimutkaisen tukiviidakon erilaisista työllistämistoimista, työllistämistuista, koulutuksesta, työttömyysturvasta ja pysyvien työpaikkojen luomisesta muokattava toisiaan tukeva kokonaisuus.

Hämmästyttävää on, että yhä edelleen voi ehdottaa, niin Suomeen kuin tänne Makedoniaankin: kestäviin ratkaisuihin keskittymistä vuosikausien ad hoc -kokeilujen sijaan. Siksi ei liioin voi välttyä kysymästä opiskeluaikojen laululiikkeen tavoin ”kuka tarvitsee työttömyyttä?”. Vaihtoehtoisia vastauksia voi nykyään olla monia. Siksi jokaisen, myös tilastojen ja tutkimusten tekijän ja tulkitsijain, tulisi olla herkkä etsimään lukujen taustalla olevaa todellisuutta, ja omalta osaltaan yrittää vaikuttaa siihen.

Kaija Kattelus oli tietokeskuksen tutkijana 1990-luvulla. Nykyisin hän on EU-tehtävissä Resident Twinning Advisor:ina Makedoniassa.

Kaija Kattelus, forskare vid Faktacentralen på 1990-talet, jobbar nu för EU som Resident Twinning Advisor i Makedonien.

skap. ”Äntligen lämnar Makedonien den balkanska kullerstensgatan bakom sig och går med på den motorväg som leder till Europa”. För min del hoppas jag dock att man inte helt ratar den kullerstensprydda verkligheten här.

Från fakta till verklighet

Så här har jag alltså kommit till det läge som min artikels rubrik beskriver. Fån Faktacentralen har jag hamnat i en verklighet som man inte kan bemästra med siffror, statistik eller utredningar. Arbetslöshet och sysselsättning, som ursprungligen var ett intressant forskningsämne för mig, har på ett oförutsett sätt konkretiserats i och med mina nya arbetsuppgifter. Ändå kan jag aldrig veta hur det verkligen känns att vara ett fall i statistiken, och därför gäller det att vara mottaglig för andras erfarenheter.

Då jag här i Skopje pratar med kollegor och hör hur hela familjen, föräldrar och syskon, i årtal varit arbetslösa och hur krävande det är att klara av vardagslivet, får jag perspektiv också på mitt eget jobb och på sysselsättningsproblemen i Finland. Någon gång på 1990-talet skrev jag att man med alla sysselsättningsåtgärderna kunnat inverka endast på isbergets topp. För att nå en hållbarare lösning måste vi få till stånd en helhet där olika sysselsättningsåtgärder, sysselsättningsbidrag, fortbildningar, arbetslöshetsskydd och skapande av varaktiga anställningar stöder varandra i stället för att vara en djungel.

Det är förvånande att man fortfarande, både i Finland och här i Makedonien, måste påminna folk om att fokusera på hållbara lösningar snarare än de ad hoc –experiment som pågått i årtal. För, såsom man sjöng under min studietid, ”vem behöver arbetslöshet?”. Numera kan det finnas många svar på den frågan. Därför borde alla, både de som gör upp och de som tolkar statistik och forskning, lyhört lyssna efter den verklighet som gömmer sig bakom siffrorna, och försöka bidra till att påverka den.

Asumisviihtyvyys kaupungin alueellisissa vuokrataloyhtiöissä 2001–2008

Invånartrivsel i stadens hyreshus i olika delar av Helsingfors 2001–2008

Helsingin kaupungin tietokeskus ja kiinteistövirasto ovat seuranneet kaupungin vuokra-asunnoissa asuvien mielipiteitä asumisviihtyvyydestä ja asumisesta vuodesta 2001 lähtien. Tässä artikkelissa tarkastellaan asumisviihtyvyydessä tapahtuneita muutoksia vuosina 2001–2008. Asumisviihtyvyyden ohella kuvataan asukkaiden tyytyväisyyttä asuntoihin, tyytyväisyyttä vuokraan, havaintoja ilkeistä ja turvallisuudesta sekä muuttoaikeita.

Asumisviihtyvyyden seuranta-aineisto

Asumisviihtyvyyttä alueellisissa vuokrataloyhtiöissä on selvitetty asukaskyselyin vuosina 2001, 2005 ja 2008. Vertailtavuuden säilyttämiseksi pääosa kysymyksistä on ollut samoja eri vuosina. Sen sijaan selvitysten näkökulma on eri vuosina hieman vaihdellut.

Vuoden 2001 kyselyssä oltiin kiinnostuneita muun muassa siitä, ovatko vuokratalojen ongelmat keskittymässä ja onko niissä tapahtumassa itse itseään vahvistavaa sosiaalista eriytymistä. Seuraavassa asukaskyselyssä korostuivat mm. yhtiöiden isännöinti, huolto- ja korjaustoiminta. Viimeisimpään kyselyyn pyrittiin saamaan mukaan myös vieraskielisiä vastaajia, joiden osuus kaupungin vuokra-asuntojen asukkaista on seurannan aikana noussut kymmenestä kahteen-

Helsingfors stads faktacentral resp. fastighetskontor har sedan 2001 bevakat vad invånarna i stadens hyreshus tyckt om sitt boende. Föreliggande artikel synar förändringar i boendetrivseln åren 2001–2008. Förutom själva trivseln redogörs för invånarnas belåtenhet med sina bostäder och hyran och för deras eventuella iakttagelser av skadegörs och otrygghet samt deras avsikter att flytta.

Det undersökta materialet

Hyreshusbolagens hyresgästers trivsel har undersökts genom enkäter åren 2001, 2005 och 2008. För jämförbarhetens skull har flertalet frågor varit desamma varje gång. Men utredningarnas infallsvinkel har varierat lite de olika åren.

Enkäten 2001 tog bl.a. fasta på huruvida problemen i hyreshusen höll på att anhopas lokalt och om självförstärkande social differentiering förekom i dem. Följande invånarenkät fokuserade bl.a. på disponentskapet, underhållet och reparationerna. Vid den senaste enkäten var strävan att få med också invånare med främmande språk, vars andel av stadens hyresgäster ökade från tio till tjugo procent under den tid då enkäterna gjordes. För att få en högre svarsprocent bland dem med främmande språk översattes enkäten till ryska, estniska, somali och engelska.

kymmeneen prosenttiin. Vieraskielisten vastausosuuden kasvattamiseksi kysely käännettiin venäjäksi, viroksi, somaliksi ja englanniksi.

Vastausprosentti on vuosien kuluessa hieman laskenut. Vuonna 2001 kyselyyn vastasi 66 prosenttia kyselyn saaneista (5 900 vastannutta taloutta). Neljä vuotta myöhemmin vastausprosentti oli 60 (7 200 taloutta) ja viimeisimmässä kyselyssä 54 prosenttia (7 000 taloutta). Aineisto on kuitenkin poikkeuksellisen laaja ja mahdollistaa tulosten tarkastelun myös vuokratoloyhtiöittäin.

Yhtiökohtaisissa vertailuissa on huomioitava, että yhtiön nimi ei aina viittaa sijaintiin samannimisessä kaupunginosassa, vaan yhtiöiden talot voivat sijaita muissakin kaupunginosissa (esim. Pihlajiston kiinteistöyhtiön taloja sijaitsee myös Pihlajamäessä, Viikissä, Viikinmäessä ja Pukinmäessä) ja Roihuvuoren kiinteistöyhtiön taloja Herttoniemessä ja Herttoniemenrannassa.

Asuintaloissa viihdytään hyvin

Kaupungin alueellisten vuokratoloyhtiöiden asukkaat viihtyivät taloissaan hyvin vuonna 2008. Noin neljä viidestä taloudesta (79 %) viihtyi hyvin tai erittäin hyvin. Muutokset viihtyvyydessä vuodesta 2001 vuoteen 2008 ovat olleet vähäisiä. Erittäin hyvin viihtyvien osuus oli hieman vähentynyt, mutta toisaalta hyvin viihtyvien

Med åren har svarsprocenten sjunkit något. År 2001 besvarades enkäten av 5 900 hushåll, dvs. 66 procent av dem som fått den tillskickad. Fyra år senare utgjorde de 7 200 hushåll som svarat 60 procent av dem som fått formuläret, och år 2008 svarade 7 000 hushåll, alias 54 procent. Trots det är materialet fortfarande exceptionellt omfattande, och möjliggör en analys även husbolag emellan.

En detalj at lägga märke till då man jämför husbolagen är att namnet inte alltid stämmer överens med bostadens faktiska läge. T.ex. Pihlajiston kiinteistöyhtiös – som syftar på Rönninge – hus finns det av också i Rönnebacka, Vik, Viksbacka och Bocksbacka, och Roihuvuoren kiinteistöyhtiö i Kasberget har hus också i Herttonäs och Herttonäs strand.

Folk trivs bra i sina hyreshus

År 2008 trivdes invånarna överlag bra i sina hyreshusbolag. Fyra femtedelar (79 %) trivdes bra eller mycket bra. Förändringarna i trivselprocenten från år 2001 till 2008 var inte stora. Andelen som trivdes mycket bra hade minskat något, men i gengäld hade de som trivdes bra ökat. Dessutom hade den andel som trivdes dåligt minskat något.

Det fanns skillnader i folks trivsel husbolag emellan. Som exempel trivdes över 80 % bra eller mycket bra i Helsingin Kansanasunnot i Kottby,

Helsingin kaupunki omistaa noin 57 000 vuokra-asuntoa, joista pääosa (42 000) on tavanomaisia vuokra-asuntoja alueellisissa aravavuokratyhtiöissä. Loppu koostuu lähinnä vanhusten palvelu- ja tukiasunnoista, työsuhdeasunnoista ja kirkotukiasunnoista. Alueellisia vuokratoloyhtiöitä on 21. Pienin niistä on Helsingin kansanasunnot Käpylässä, jossa on vajaa 1 200 asuntoa ja 2 100 asukasta. Suurin on puolestaan Vuosaaren kiinteistöt, reilut 3 100 asuntoa ja 7 000 asukasta. Yhteensä alueellisilla vuokratoloyhtiöillä on 84 000 asukasta ja muun tyypisissä vuokra-asunnoissa vajaat 16 000 asukasta.

Helsingfors stad äger ca. 57 000 hyresbostäder, varav 42 000 är vanliga hyresbostäder i de 21 hyreshusbolag som staden har i olika delar av Helsingfors. Resten handlar närmast om service- och stödbostäder för äldre, tjänstebostäder och räntestödsbostäder. Det minsta hyreshusbolaget är Helsingin Kansanasunnot i Kottby, med sammanlagt knappt 2 100 invånare i de 1 200 bostäderna. Störst är Vuosaaren kiinteistöt, med ca. 7 000 invånare i de drygt 3 100 bostäderna. Sammanlagt har hyreshusbolagens bostäder 84 000 invånare och de övriga stadsägda hyresbostäderna inemot 16 000.

osuus oli kasvanut. Toisaalta myös huonosti viihtyvien osuus oli hieman vähentynyt.

Asukkaiden viihtymisessä oli eroja eri yhtiöiden välillä. Monissa keskeisesti sijaitsevista tai hyvien yhteyksien päässä olevista yhtiöissä esim. Helsingin Kansanasunnoissa (Käpylässä), Kumpulassa, Vallilassa ja Siilitiellä yli 80 % viihtyi vuonna 2008 joko hyvin tai erittäin hyvin. Vuosaaren, Suutarilan ja Malmin kiinteistöissä hyvin tai erittäin hyvin viihtyviä oli noin 70 % (kuvio 1).

Viihtyvyys oli parantunut usein niissä yhtiöissä, joissa se aiemmin, vuonna 2001 on ollut keskimääräistä heikompaa (esim. Vesalassa, Malminkartanossa, Kontulassa ja Pihlajistossa). Alueiden ja talojen parantamiseksi tehty työ ei ole mennyt hukkaan. Myös joissain viihtyvyydeltään hyvissä yhtiöissä (kuten Pohjois-Haagassa) viihtyvyys oli lisääntynyt.

On kuitenkin myös yhtiötä, joissa viihtyvyys on jo ennestään ollut keskimääräistä heikompaa (kuten Vuosaarissa ja Suutarilassa), ja joissa se on edelleen vuodesta 2001 vuoteen 2008 heikentynyt. Työtä asumisviihtyisyyden parantamiseksi tulisi erityisesti näissä yhtiöissä ja alueilla lisätä.

Tyytyväisyys asuntojen kuntoon on heikentynyt

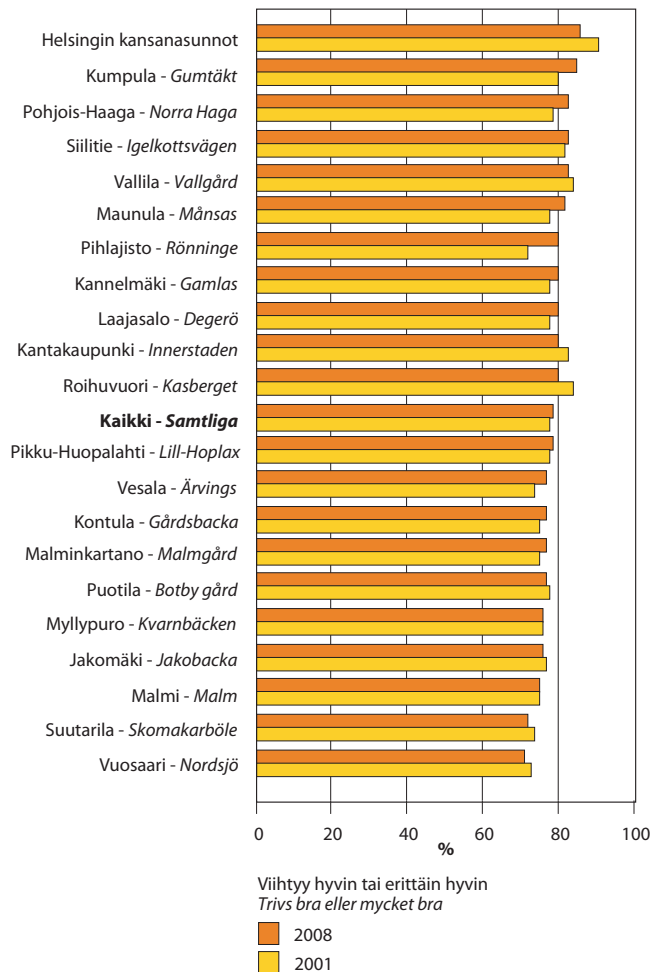
Tyytyväisyys kaupungin vuokra-asuntoihin on pysynyt lähes ennallaan ajanjaksona 2005–2008. Vuonna 2005 tyytyväisiä oli 78 %, vuonna 2008 75 %.

Tyytyväisyys asuntoihin vaihtelee yhtiöittäin jonkin verran. Joissakin yhtiössä tyytyväisiä oli vuonna 2008 yli 80 prosenttia vastaajista (Kantakaupunki, Malminkartano). Alimmillaan asuntoon tyytyväisyys oli Suutarilassa (69 %) ja Pikku-Huopalahdessa (70 %). Tyytyväisyys asuntoihin oli heikentynyt useimmissa alueellisissa vuokratiloyhtiöissä, eniten Maunulassa, Siili-

och i Gumtåkt, Vallgård och Igelkottsvägen (i Hertonäs), som alla ligger relativt centralt och med utmärkta trafikförbindelser. I husen i Nordsjö, Skomakarböle och Malm trivdes ca. 70 % bra eller mycket bra.

Trivseln hade ofta förbättrats i de bolag där den tidigare, år 2001, hade varit sämre än genomsnittet (t.ex. i Ärvings, Malmgård, Gårdsbacka och Rönninge). De satsningar som gjorts på upprustning av hus och omgivning har alltså inte varit förgäves. I en del bolag där trivselprocenten redan varit hög (t.ex. i Norra Haga) steg trivselprocenten ytterligare.

Kuvio 1 Asuintalossa viihtyminen 2001 ja 2008 vuokratiloyhtiöittäin
Figur 1. Andel personer som trivdes bra eller mycket bra i hyreshusen 2001 och 2008

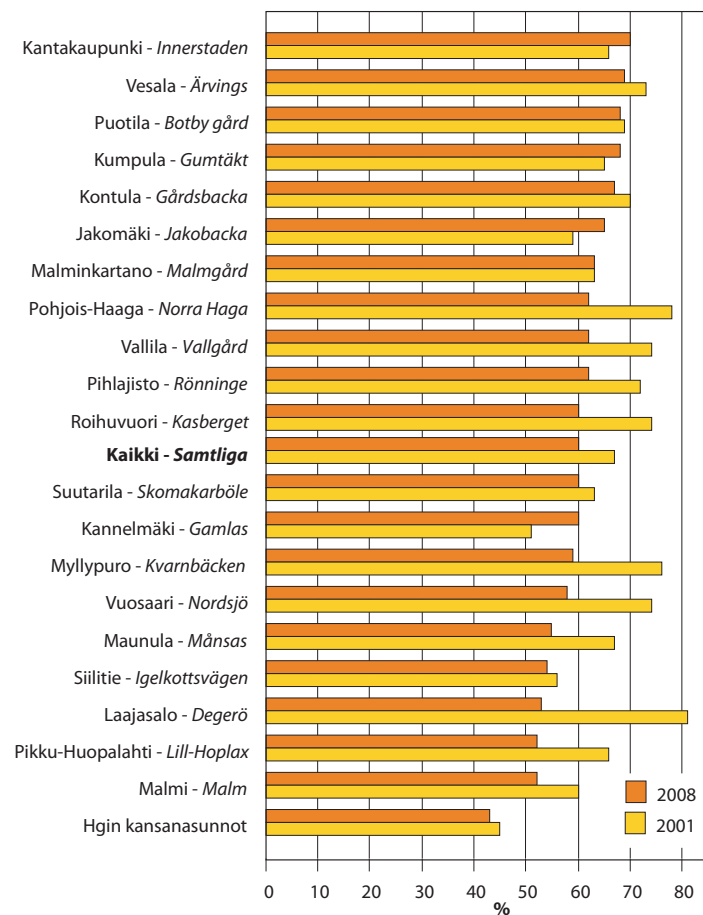
tiellä, Roihuvuoressa ja Laajasalossa (9–11 %). Vain kuudessa yhtiössä tyytyväisyys asuntoon oli parantunut.

Tyytyväisyys asuntojen yleiskuntoon on heikentynyt. Vuonna 2001 asuntojensa kuntoon tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä oli noin kaksi kolmesta (67 %). Seitsemän vuotta myöhemmin tyytyväisiä oli enää 60 prosenttia vastanneista.

Joissakin vuokratyöyhtiöissä kuten Jakomäessä ja Kannelmäessä, joissa aikaisemmin keskimääräistä useampi oli ollut tyytymätön asuntonsa kuntoon, tyytyväisyys on kuitenkin parantunut (kuvio 2). Myönteiseen kehityksen taustalla

Kuvio 2. Tyytyväisyys asunnon yleiskuntoon kaupungin alueellisissa vuokratyöyhtiöissä 2001 ja 2008

Figur 2. Belåtenhet med bostadens allmänna skick i stadens hyreshusbolag 2001 och 2008

Men det finns hyresbolag där trivseln redan tidigare legat under medeltalet (t.ex. i Nordsjö och Skomakarböle) och nu ytterligare försämrats. I synnerhet i dessa bolag borde satsningarna på förbättrad boendemiljö utökas.

Minskad belåtenheten med bostädernas skick

Invånarnas belåtenhet med sina stadsägda hyresbostäder förändrades inte mycket mellan 2005 och 2008. 78 % var nöjda år 2005 och 75 % år 2008.

I någon mån varierar nöjdheten med själva bostäderna hyreshusbolag emellan. I en del bolag var år 2008 över 80 procent av svararna nöjda eller mycket nöjda (Innerstaden, Malmgård). Minst var andelen i Skomakarböle (69 %) och Lill-Hoplax (70 %). Nöjdheten med hade minskat i de flesta bolag ute i förortererna, mest i Månsas, Igelkottsvägen, Kasberget och Degerö (9–11 %). I bara sex bolag av 21 hade belåtenheten ökat.

Nöjdheten med bostädernas allmänna skick har försämrats. År 2001 var två tredjedelar (67 %) nöjda eller mycket nöjda med sin bostads skick. Sju år senare var bara 60 procent av svararna lika nöjda.

I en del hyreshusbolag, såsom Jakobacka och Gamlas – där en större andel än medeltalet tidigare varit missnöjda med sin bostads skick – har nöjdheten däremot ökat (Figur 2). I bakgrunden till denna trend finns de reparationer och grundliga renoveringar som gjorts i husen och bostäderna. Att de som bor i Helsingin Kansanasunnotts bostäder är såpass missnöjda återspeglar det faktum att byggnadsbeståndets ålder – byggt på 1920-talet – innebär vissa problem. I Kottby utförs som bäst grundlig renovering i en del av bostäderna.

Vad den ökade missnöjdheten med bostaden och dess allmänna skick be-

Julkisivu Jakomäessä. - Fasad i Jakobacka.
Kuva - Foto: Ifa Kytösaho

ovat tehdyt talojen ja asuntojen korjaukset ja perusparannukset. Helsingin kansanasunnoissa asuvien tyytymättömyydessä asunnon kuntoon puolestaan heijastuvat vanhan, pääosin 20-luvulla rakennetun rakennuskannan ongelmat. Käpylässä osassa asunnoista on nyt menossa peruskorjaus.

Mistä asuntoon ja sen yleiskuntoon tyytymättömien lisääntyminen johtuu, jää osin arvailujen varaan. Eräs selitys voisi olla talojen ylläpidon ja hoidon lisääntyneet kustannuspaineet ja vuokrien nousu. Kun vuokrien nousua on pyritty hillitsemään, asuntojen kunnostaminen on ehkä jäänyt vähemmälle. Edessä olevat laajat peruskorjaukset voivat myös aiheuttaa tinkimistä asuntojen nykyisestä kunnossapidosta suurempia korjauksia odoteltaessa.

ror på förblir delvis en gissning. En förklaring kunde vara de ökade kostnaderna för underhåll och skötsel och de därmed höjda hyrorna. När man å andra sidan velat bromsa hyreshöjningarna har upprustandet av bostäderna kanske legat lågt. I väntan på eventuella framtida stora renoveringar kan det också hända att bolagen prutar på det löpande underhållet.

Växande missnöjde med hyrorna

Andelen svarare som var nöjda eller mycket nöjda med sin hyra minskade klart mellan 2001 och 2008, från 58 procent till 43 procent. I motsvarande grad hade andelen missnöjda eller mycket missnöjda vuxit från en fjärdedel till en tredjedel (Figur 3). Detta trots att hyrorna för Helsingfors

Tyytymättömyys vuokriin on kasvanut

Vuokriinsa tyytyväisten osuus oli kuluneina seitsemänä vuotena vähentynyt selvästi. Vuonna 2001 vastaajista 58 prosenttia oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä vuokraansa. Vuonna 2008 tyytyväisiä oli enää 43 prosenttia. Vastaavasti tyytymättömien ja erittäin tyytymättömien osuus oli kasvanut noin neljänneksestä kolmannekseen (kuvio 3). Näin siitä huolimatta, että Helsingin kaupungin aravavuokra-asuntojen vuokrat ovat selvästi edullisempia kuin muilla, vastaavan tyyppisten tai sijainniltaan vastaavien asuntojen omistajilla Helsingissä. (Kaupungin omistamien aravavuokra-asuntojen keskivuokra vuonna 2008 oli 8,85 €/m²/kk, kun se kaikissa aravavuokra-asunnoissa Helsingissä oli 9,35 €/m²/kk ja vapaarahoitteisissa vanhoissa vuokra-asunnoissa oli 12,81 €/m²/kk).

Tyytyväisyys asunnon vuokriin vaihtelee yhtiöittäin suuresti. Tyytyväisimpiä olivat (2008) eräissä vanhoissa yhtiöissä asuvat (mm. Myllypurrossa, Pohjois-Haagassa, Vallilassa, Kannelmäessä ja Roihuvuoressa). Näissä yli puolet vastanneista oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä vuokriinsa. Vanhoissa aravayhtiöissä alkuperäiset asuntolainat on yleensä maksettu pois, ja vuokrat voivat olla edullisia. Aravalainoitetuissa yhtiöissä vuokrat eivät määräydy markkinaehtoisesti vaan omakustannuserusteisesti, joskin myös asuntojen sijainti ja kunto vaikuttavat vuokrien tasauksen kautta vuokraan.

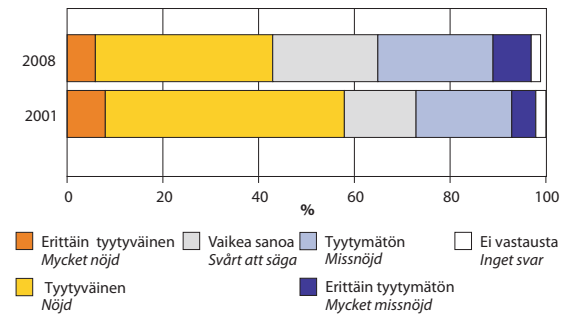
Tyytyväisyys asunnon vuokraan oli yhteydessä maksetun vuokran suuruuteen, mutta yhteys ei ollut suoraviivainen. Tyytyväisyyttä vuokraan selittävät maksetun vuokran ohella myös se mitä vuokralla katsotaan saatavan. Tässä painavat erityisesti asunnon ja yhtiön hyvä sijainti, asunnon hyvä kunto ja laatu sekä muut asumisviihtyvyyteen liittyvät tekijät (Korhonen, Takala 2006, 31).

Ilkivalta ja sotkeminen vähentynyt

Ilkivalta tai sotkeminen on kaupungin vuokrataloissa vuosien myötä hieman vähentynyt. Vuo-

Kuvio 3. Tyytyväisyys asunnon vuokraan kaupungin alueellisissa vuokrataloyhtiöissä 2001 ja 2008

Figur 3. Belåtenhet med bostadens hyra i stadens hyreshusbolag 2001 och 2008.

stads hyresbostäder, som övervägande byggts med räntesubventionerade s.k. aravalån, är klart lägre än hyrorna för bostäder av motsvarande typ och läge men med annan hyresvärd. (År 2008 var medelhyran i stadens räntesubventionerade hyresbostäder 8,85 €/m²/mån, jämfört med 9,35 €/m²/mån i samtliga räntesubventionerade hyresbostäder i Helsingfors, och 12,81 €/m²/mån i den privata hyressektorn i Helsingfors.)

Variationen hyreshusbolag emellan i nöjdheten med hyran är stor. Nöjdast var man år 2008 i vissa gamla bolag, bl.a. i Kvarnbäcken, Norra Haga, Vallgård, Gamlas och Kasberget, där över hälften var nöjda eller mycket nöjda med sin hyra. I de gamla bolagen har de ursprungliga byggglänen i regel betalats bort, och hyrorna kan hållas på förmanlig nivå. I de räntesubventionerade bolagen utgår hyran inte enligt marknadspris utan enligt självkostnadsprincipen, om än även bostädernas läge och skick genom hyresutjämnningen inverkar på hyran.

Nöjdheten med bostadens hyra hade samband med hyresbeloppet, men det var inte lineärt. Även det som man upplever sig få för hyran inverkar på belåtenheten. Det som spelar in här är i synnerhet bostadens och bolagets läge, bostadens skick och kvalitet samt övriga faktorer som påverkar boendetrivseln (Korhonen, Takala 2006, 31).

den 2008 kyselyyn vastanneista neljä viidestä (80 %) ei ollut havainnut talossaan ilkeävaltaa lainkaan tai vain vähän. Vuonna 2001 samoin vastanneita oli 78 %. Vastaavasti paljon tai erittäin paljon ilkeävaltaa tai sotkemista havainneita oli vuonna 2008 aikaisempaa vähemmän, noin joka kuudes – seitsemän vuotta aiemmin noin joka viides.

Kaupungin vuokrataloyhtiöiden ja talojen välillä oli odotetusti eroja niin havaitun ilkeävallan esiintymisessä kuin tapahtuneissa muutoksissa. Joissakin kaupungin kiinteistöyhtiöissä kuten Helsingin Kansanasunnoissa, Maunulassa ja Pohjois-Haagassa vain joka kymmenes tai vielä harvempi oli havainnut talossa ilkeävaltaa paljon tai erittäin paljon.

Joissakin yhtiöissä (esimerkiksi Vuosaarissa ja Malminkartanossa) joka neljäs vastaaja oli havainnut ilkeävaltaa taloissaan. Huolestuttavaa on, että ilkeävallasta on näissä yhtiöissä edelleen lisääntynyt. Ilkeävallan osalta kannattaa huomioda, että tilanne paranee usein ”itsestään”. Uusissa tai uudiskoissa taloissa, joissa on paljon lapsia ja nuoria, voi jossain vaiheessa olla paljonkin ilkeävaltaa, joka talon ja nuorten ikääntyessä tavallisesti vähenee.

Asumisen turvallisuus parantunut

Ilkeävallan (ja eräiden muiden häiriötekijöiden) myönteinen kehitys näyttää heijastuvan myös talossa ja pihapiirissä koetun turvallisuuden lisääntymisenä. Väitteestä ”Rapussa ja ja pihalla on turvallista iltaisin” oli vuonna 2008 täysin tai jokseenkin samaa mieltä 77 prosenttia vastaajista. Vuonna 2001 samoin valitsi 74 prosenttia vastaajista. Turvallisimmiksi koetuissa yhtiöissä kuten Pohjois-Haagassa, Kumpulassa, Laajasalossa ja Helsingin Kansanasunnoissa lähes 90 prosenttia vastanneista oli vuonna 2008 täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä. Myös ”vähemmän turvallisiksi” koetuissa yhtiöissä, Kontulassa, Puotilassa ja Vesalassa, pääosa (noin 70 %) vastaajista piti talon rappua ja piha-alueita iltaisin turvallisena.

Mindre skadegörelse och klotter

Med åren har skadegörelsen och klotteret i stadens hyreshus minskat något. År 2008 hade fyra femtedelar (80 %) inte lagt märke till någon eller bara lite åverkan i sitt hus. År 2001 var andelen 78 procent. Och de som hade lagt märke till mycket eller väldigt mycket åverkan hade minskat från var femte år 2001 till var sjätte år 2008.

Som väntat förekom skillnader hyreshus emellan i iakttagen skadegörelse och i skedda förändringar. I vissa, såsom Helsingin Kansanasunnot, Månsas och Norra Haga hade bara var tionde eller ännu färre lagt märke till mycket eller väldigt mycket skadegörelse i sina hus.

I vissa bolag, såsom Nordsjö och Malmgård, hade var fjärde enkätvarare lagt märke till skadegörelse i sina hus. Oroväckande nog har skadegörelsen ökat ytterligare i dessa bolag. Beträffande skadegörelsen är det skäl att notera att saken ofta rättar till sig ”av sig själv”. I nya eller ganska nya hus med en stor andel barn kan det i ett visst skede förekomma mycket åverkan, som vanligen minskar när huset och ungdomarna blir äldre.

Bättre upplevd trygghet

Den fördelaktiga utvecklingen beträffande åverkan (och en del andra störande faktorer) ser ut att medföra ökande upplevd trygghet. År 2001 höll 74 procent av alla svarare helt eller i stort sett med om att ”Det är tryggt på kvällarna i trappuppgången och på gården”, år 2008 gjorde 77 procent det. I de upplevt tryggaste bolagen såsom Norra Haga, Gumtåkt, Degerö och Helsingin Kansanasunnot höll nästan 90 procent helt eller i stort sett med om detta påstående år 2008. Och även i bolag som upplevdes mindre trygga, såsom Gårdsbacka, Botby gård och Ärvings var andelen ca. 70 procent.

Minskning i flyttplaner och mindre lust att flytta till lugnare

Under 2000-talet har andelen sådana invånare i Helsingfors stads hyresbostäder som överväger att flytta minskat. År 2001 hade var femte (20 %)

Muuttoaikeet sekä halu muuttaa rauhallisempaan ympäristöön ovat vähentyneet

Muutoa harkitsevien osuus on 2000-luvulla Helsingin kaupungin vuokra-asunnoissa vähentynyt. Kun vuonna 2001 muuttoa lähimmän vuoden aikana oli suunnitellut joka viides (20 %), niin kahdeksaa vuotta myöhemmin muuttoa suunnitteli enää 16 prosenttia vastaajista. Myös niiden osuus, jotka eivät olleet harkinneet muuttoa lainkaan kasvoi 52:sta 55:een.

Tärkeimmät syyt muuttoaikeisiin olivat lisätilan tarve, korkea vuokra ja henkilökohtaiset syyt.

tänkt sig flytta inom ett år, år 2008 bara var sjätte (16 %). Och andelen sådana som aldrig tänkt flytta växte från 52 till 55 procent.

De viktigaste orsakerna till att man ville flytta var behov av mera utrymme, hög hyra eller personliga skäl, med sammanlagt ungefär hälften av de uppgivna orsakerna. Hög hyra har blivit en mindre vanlig orsak, trots att folk mera än tidigare tyckte hyrorna var för höga. Även behov att flytta till mindre eller större lägenhet var en orsak, liksom att bostaden höll låg kvalitet. På flyttbenägenheten inverkar dels viljan att flytta, dels möjligheterna att förverkliga en flyttning. Den hårda

bostadsmarknaden och de höga bostadshyrorna och -priserna i Helsingforsregionen dämpar flyttivern.

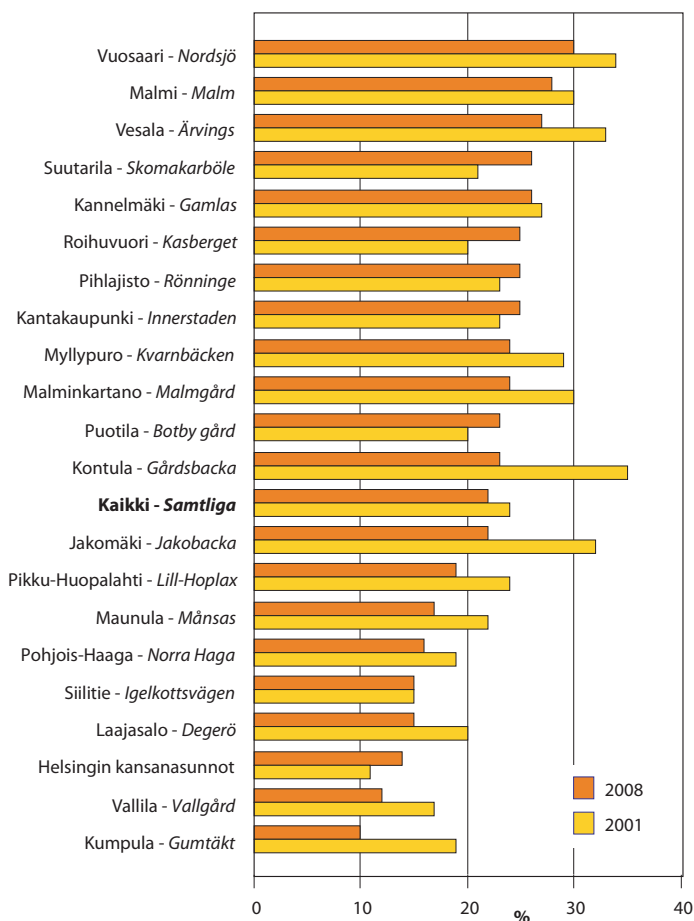
Likaså minskade viljan att flytta till en lugnare miljö i de flesta av stadens hyreshusbolag mellan år 2001 och år 2008. Mot att 24 procent av svararna velat flytta till lugnare år 2001 gjorde 22 procent det år 2008 (Figur 4).

I bolag som redan tidigare upplevts som lugna såsom i Gumtåkt och Vallgård var flyttplaner minst vanliga år 2008. Däremot hade var tredje svarare i Nordsjö velat flytta till lugnare miljö, vilket ändå var mindre än år 2001.

Även i övriga bolag i östliga stadsdelar, dvs. Gårdsbacka, Jakobacka, Ärving och Kvarnbäcken hade viljan att flytta till lugnare minskat klart (från tio till fem procent). I dessa områden har man arbetat långsiktigt både inom husbolagen och inom lokala utvecklingsprojekt, dvs. Förortsprojektet och Urban-programmen. Det finns även bolag, såsom Skomakarböle och Kasberget, där viljan att flytta till lugnare har ökat något.

Kuvio 4. Muuttohalukkuus rauhallisempaan ympäristöön kaupungin alueellisissa vuokratulo-yhtiöissä 2001 ja 2008

Figur 4. Andel invånare i stadens hyreshus som ville flytta till lugnare miljö 2001 och 2008

Nämä kattavat ilmoitetuista muuttosyistä noin puolet. Korkea vuokra on muuttoaikeiden syynä vähentynyt. Tämä siitä huolimatta, että vuokriin oltiin aikaisempaa tyytymättömiä. Myös tarve muuttaa pienempään tai suurempaan asuntoon sekä asunnon huono laatu olivat eräitä muuton syitä. Muuttoaikeisiin vaikuttaa paitsi halu muuttaa myös mahdollisuudet muuttoaikeiden toteuttamiseen. Helsingin seudun kireät asuntomarkkinat ja asuntojen korkeat vuokrat ja hinnat hillitsevät muuttoaikeita.

Samoin halu muuttaa rauhallisempaan ympäristöön on vähentynyt useimmissa kaupungin vuokraloyhtiöissä vuosien 2001–2008 aikana. Kun vuonna 2008 rauhallisempaan ympäristöön halusi muuttaa 22 prosenttia, seitsemää vuotta aiemmin muuttohalukkaita oli 24 prosenttia vastaajista (kuvio 4).

Jo ennestään rauhallisiksi koetuissa yhtiöissä kuten Kumpulassa ja Vallilassa muuttohalukkaita oli vuonna 2008 vähiten. Toisaalta esimerkiksi Vuosaessa noin joka kolmas kyselyyn vastanneesta olisi halunnut muuttaa rauhallisempaan ympäristöön. Vuosaessa muuttohalukkuus on kuitenkin vähentynyt vuodesta 2001.

Muissakin itäsuunnan yhtiöissä Kontulassa, Jakomäessä, Vesalassa ja Myllypurossa halu muuttaa rauhallisempaan ympäristöön oli vähentynyt selvästi (vähennystä kymmenestä viiteen prosenttiin). Näillä alueilla on tehty pitkäjänteistä työtä niin yhtiöissä kuin alueellisissa kehittämishankkeissa (lähiöprojektit ja Urbanohjelmat). On myös yhtiöitä (esim. Suutarila ja Roihuvuori), joissa muuttohalukkuus rauhallisempaan ympäristöön on hieman lisääntynyt.

Mistä asumisviihtyvyyden erot johtuvat

Vuoden 2005 asukaskyselyssä viihtymättömyyttä ennustivat parhaiten tyytymättömyys asunnon kuntoon, talon rauhattomuus ja liikennemelu. Näiden lisäksi viihtymättömyyttä ennustavia tekijöitä olivat mm. pihan ja porraskäytävän huono kunto ja turvattomuus, yhtiön hidas puuttuminen häiriöihin ja korkea vuokra. Myös vieraskie-

Vad beror skillnaderna i boendetrivsel på?

I invånarenkäten år 2005 hängde vantrivsel bäst samman med missnöje med bostadens skick, oro i bostadshuset och trafikbuller. Bland övriga orsaker fanns dåligt skick och otrygghet på gården och i trappuppgången, långsamt ingripande i störningar från bolagets sida, samt hög hyra. Även andelen personer med främmande språk hade samband med vantrivsel (Korhonen Takala, 2006, 39, 95).

År 2008 fanns det ett klarare samband än tidigare mellan andelen personer med främmande språk och trivseln i huset. Ju mindre andel av bolagets hyresgäster som hade främmande hemspråk, desto bättre trivdes man överlag i huset. Och ju större andel invånare med främmande språk, desto mindre fanns det sådana som trivdes bra eller mycket bra. Det fanns några undantag (jfr. Figur 5 och fastigheterna i Rönninge och Ärvings, samt å andra sidan bolagen i Nordsjö, Skomakarböle och Malmgård).

Mångkultur är inte alltid en rikedom

Under det senaste årtiondet skedde inga stora förändringar i boendetrivseln i stadens hyreshusbolag. Andelen invånare som trivdes mycket bra minskade dock något. Däremot har missnöjet med stadens hyror ökat – trots att Helsingfors stads räntesubventionerade bostädernas hyror är klart lägre än för motsvarande bostäder i annan ägo. Många av bolagen belastas av pågående eller redan gjorda stora renoveringar och deras inverkan på hyrorna.

Förutom med hyrorna var folk också missnöjda än tidigare med bostädernas skick. I vissa bolag, där det tidigare förekommit missnöje med bostadens skick, hade folk dock blivit nöjdare. I bakgrunden till den positiva utvecklingen fanns de stora reparationer som gjorts i hus och bostäder.

Planerat flyttande bort från stadens hus har minskat. År 2008 planerade var sjätte invånare flytta inom det närmaste året, mot var femte sju år tidigare. Likaså hade förhoppningarna om att

listen osuudella oli yhteyttä viihtymättömyyteen (Korhonen Takala, 2006, 39, 95).

Vieraskielisten osuudella yhtiössä ja talossa viihtymisellä oli vuoden 2008 kyselyssä entistä selvempi yhteys. Mitä pienempi osuus yhtiön asukkaista oli vieraskielisiä sitä paremmin yleensä talossa viihdyttiin. Vastaavasti, mitä suurempi oli vieraskielisten osuus yhtiössä, sitä vähemmän oli hyvin tai erittäin hyvin viihtyviä. Säännöstä oli joitakin poikkeuksia (vrt. kuvio 5 ja Pihlajiston ja Vesalan kiinteistöt sekä toisaalta Vuosaaren, Suutarilan ja Malmikartanon yhtiöt).

Monikulttuurisuus ei ole aina rikkaus

Kaupungin alueellisten vuokraloyhtiöiden asumisviihtyvyydessä ei ole viime vuosikymmenellä tapahtunut suuria muutoksia, joskin erittäin hyvin viihtyvien osuus oli hieman vähentynyt. Sen sijaan tyytymättömyys kaupungin asuntojen vuokriin on kasvanut. Näin siitä huolimatta, että Helsingin kaupungin aravavuokra-asuntojen vuokrat ovat selvästi edullisempia kuin muilla omistajilla. Monia yhtiöitä rasittavat meneillään olevat tai jo tehdyt peruskorjaukset ja niiden vaikutus vuokriin.

Vuokrien ohella myös tyytyväisyys asuntojen kuntoon oli heikentynyt. Joissakin yhtiöissä, joissa tyytymättömyys asuntojen kuntoon oli aikaisemmin ollut yleistä, tyytyväisyys oli kuitenkin lisääntynyt. Myönteiseen kehityksen taustalla ovat tehdyt talojen ja asuntojen laajat korjaukset.

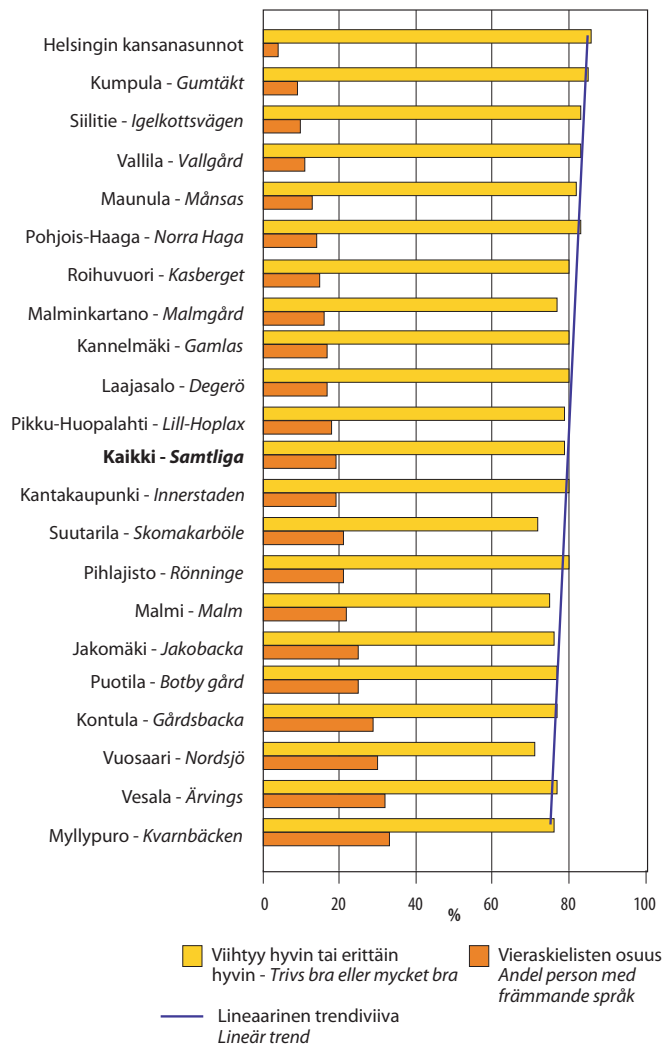
Muuttoaikeet kaupungin taloista ovat vähentyneet. Vuonna 2008 muuttoa muualle lähimmän vuoden aikana suunnitteli noin yksi kuudesta. Seitsemää vuotta aikaisemmin muuttoa suunnitteli joka viides. Samoin toiveet muuttaa rauhallisempaan ympäristöön olivat vähentyneet. Vuonna 2008 rauhallisempaan ympäris-

flytta till en lugnare miljö minskat. År 2008 ville var femte flytta till lugnare, mot var fjärde sju år tidigare.

Att stadens hyresgäster hyser mindre flyttplaner än tidigare kan vittna om – förutom förbättrad boendefrid, trygghet och fastighetsskötsel – att det är ont om alternativ med liknande pris och läge i huvudstadsområdet. För många har arbetslöshet och svårigheter med utkomster skruvat ner flyttförväntningarna. Det kan också tänkas att

Kuvio 5. Talossa viihtyvien ja vieraskielisten osuus kaupungin vuokraloyhtiöissä vuonna 2008.

Figur 5. Andelen personer som trivdes samt andelen invånare med främmande språk i stadens hyreshusbolag år 2008

töön halusi muuttaa noin joka viides, kahdeksan vuotta aikaisemmin joka neljäs.

Kaupungin vuokra-asukkaiden muuttoaikeiden vähentyminen voi kertoa - paitsi asumisrauhan, turvallisuuden ja kiinteistönpidon parantumisesta – myös muiden vastaavan hintaisten ja sijainniltaan hyvien asumisvaihtoehtojen vähäisyydestä pääkaupunkiseudulla. Monilla työttömyys ja toimeentulovaikeudet ovat vähentäneet muuttoaikeita. Kaupungin asuinalueiden ja kiinteistöjen parantamiseksi tehty työ sekä lähiö- ja Urban-ohjelmat ovat ehkä myös kantaneet helmää.

Moni asia asumisen arjessa voisi kaupungin vuokrataloissa olla paremminkin. Vieraskielisten osuuden kasvaessa myös viihtyvyys yhtiöissä heikkeni. Vieraskielisyys yksin ei kuitenkaan selitä viihtymättömyyttä. Pikemminkin on niin, että kun yhtiössä tai alueella on jo ennestään rauhattomuutta ja palvelupuutteita, vapautuviin asuntoihin valikoituu usein vieraskielisiä. Tähän vaikutusmekanismiin näyttäisi viittaavan myös se, että vieraskieliset – etenkin vironkieliset – viihtyvät kaupungin vuokra-asunnoissa selvästi heikommin kuin suomen- ja ruotsinkieliset (Korhonen 2009, 65). Toki myös palvelujen kuormitus ja kulttuuristen konfliktien mahdollisuus lisääntyy vieraskielisten osuuden kasvaessa. Erityisesti alueen koulut joutuvat koville. Monissa taloissa ja asuinyhteisöissä on jo nyt aivan liian paljon syrjäytyneitä - ja voimavaroiltaan heikkoja maahanmuuttajia. Huolestuttavaa oli, että jotkut yhtiöt jäivät useilla eri mittareilla yhtiökohtaisten vertailujen hännille niin vuonna 2008 kuin seitsemää vuotta aikaisemminkin.

Parhaimmillaan hyvin hoidettu kaupungin vuokra-asuminen tukee yhteiskuntamme heikoimpia, vahvistaa kaupunginosien tasapainoista kehitystä ja on pohjana toimiville palveluille ja taloudelle. Pahimmillaan huonosti hoidettu, laiminlyöty ja marginalisoituva vuokra-asuminen toimii päinvastoin.

det arbete som gjorts för att förbättra fastigheterna har burit frukt, liksom även Förorts- resp. Urban-projektet.

Ett och annat kunde också vara bättre i stadens hyreshus. Med växande andel invånare med främmande språk minskade trivseln i bolagen. Men det är inte enda orsaken. Snarare är det så att om det redan tidigare förekommit oroligheter och brister i servicen i ett bolag eller ett område så tenderar de bostäder som blir lediga att tas över av folk med främmande språk. Detta antagande ser ut att få stöd av att folk med främmande språk – i synnerhet estniska – trivs klart sämre än de finsk- eller svenskspråkiga i stadens hyresbostäder (Korhonen 2009, 65). Visserligen ökar ju också belastningen på servicen och risken för kulturkonflikter i och med växande andel personer med främmande språk. I synnerhet blir det hårt för skolorna i området. I många hus och bostadsgemenskaper finns det redan nu alldeles för många marginaliserade – och resurssvaga – invandrare. Och oroväckande nog har vissa bolag placerat sig dåligt i jämförelsen bolag emellan både år 2001 och 2008.

En välskött kommunal hyresbostadssektor stöder – då den är som allra bäst – de svagaste i vårt samhälle, stärker en balanserad utveckling stadsdelar emellan, och ger en grund för fungerande service och ekonomi. En illa skött, försummad och allt mera marginaliserad kommunal hyressektor verkar i motsatt riktning.

LÄHTEET: | KÄLLOR:

Erkki Korhonen (2004). Asumisviihtyvyys Helsingin kaupungin vuokrataloissa. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2004:1, Yliopistopaino Helsinki 2004.

Erkki Korhonen, Janne Takala (2006). Asumisviihtyvyys Helsingin kaupungin vuokra- ja asumisoikeustaloissa 2005, Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2006:8, Helsingin kaupungin hankintakeskus 2006.

Erkki Korhonen (2009). Kvartti 1/2009, Helsingin kaupungin tietokeskus neljännesvuosisulkaisu, Priimuspaino Oy Loimaa 2009.

Erkki Korhonen on tutkinut pitkään kaupungin vuokra-asumista ja kaupungin sosiaalista eriytymistä. Nykyisin Korhonen on eläkkeellä.

Erkki Korhonen, numera pensionär, kan blicka tillbaka på en lång karriär av forskning om hyresboende och social differentiering.

Tutkija **Ari Niskan** tutkimuksen kohteena ovat asuminen ja asuinalueiden väliset erot kaupunkialueella.

Forskare **Ari Niskas** fokus är på boende samt skillnader mellan bostadsområden i staden.

Pihanäkymä Tapanilasta. - Gårdsmiljö i Mosabacka.
Kuva: - Foto: Iffa Kytösaho.

Kiirettä pitää II – Mitä uutta nuorten vapaa-ajassa?

Fart på II – Vad nytt inom ungdomarnas fritid?

Nuorten vapaa-aika ja harrastukset ovat olleet Helsingissä tutkimuksen kohteena pitkään. Ensimmäinen selvitys tehtiin 1950-luvun alussa¹, ja 1980-luvun alusta lähtien tietokeskuksessa on tutkittu säännöllisesti nuorten vapaa-aikaa laajoilla kyselyillä (Lankinen 1984; Siurala 1991; Keskinen 2001). Kymmenen vuoden välein tehtävä koululaistutkimus käynnistyi jälleen vuonna 2010.

Tutkimuksen kohteena ovat 11–19-vuotiaat helsinkiläisten peruskoulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijat (N = 2200). Esittelen tässä artikkelissa Kiirettä pitää 2-hankkeen esitutkimusta, jossa kartoitettiin 2000-luvun alun nuorisokulttuureiden ilmiöitä. Varsinainen koululaiskysely toteutetaan keväällä 2011 Internet-lomakkeella, joka on päivitetty esitutkimuksessa esiinnousseilla aiheilla ja kysymyksillä. Tietokeskuksen lisäksi Kiirettä pitää 2-hankkeeksi nimettyyn työryhmään kuuluu asiantuntijoita Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksesta ja opetusvirastosta sekä vapaa-aikatutkija Nuorisotutkimusverkostosta.

Unga människors fritidssysselsättningar har redan länge varit föremål för forskning i Helsingfors. Den första undersökningen gjordes i början av 1950-talet¹, och sedan början av 1980-talet har Faktacentralen genom omfattande enkäter regelbundet utrett de ungas fritid (Lankinen 1984; Siurala 1991; Keskinen 2001). År 2010 var det igen dags, då nästan tio år gått sedan senaste enkät.

Undersökningen gällde 11–19-åriga elever vid grundskolor, gymnasier och yrkesläroanstalter i Helsingfors (N = 2200). I föreliggande artikel presenterar jag rön från en förundersökning till Kiirettä pitää 2, som kartlade ungdomskulturfenomenen i början av 2000-talet. Den egentliga elevenkäten genomförs våren 2011 på Internet med ett formulär som uppdaterats utgående från teman och frågor som kom upp inom förundersökningen. En arbetsgrupp tillsattes under namnet Kiirettä pitää 2 (ung. ”fart på”), med experter från Helsingfors stads ungdomscentral resp. utbildningsverk, samt en fritidsforskare från ungdomsforskningsnätverket Nuorisotutkimusverkosto.

¹Vuoden 1951 nuorisotutkimus (Bruun 1952) käsitteli mm. 15–25-vuotiaiden kotioloja, keskeisimpiä huveja, nuorison lukemisharrastusta, järjestöihin kuulumista ja alkoholin käyttöä. Tutkimukseen haastateltiin 919 nuorta. | Ungdomsundersökningen 1951 (Bruun 1952) handlade om bl.a. hemförhållanden, förströelser, läsande, medlemskap i föreningar och alkoholbruk bland 15–25-åringar. 919 ungdomar intervjuades.

Vaikea vapaa-ajan määrittely

Rajat vapaa-ajan, harrastusten ja velvollisuuksien hoitamisen välillä ovat häilyviä. Monet säännölliset harrastukset saattavat olla huomattavan työläisiä eikä toisaalta esimerkiksi kotona vietetty aika ole aina ja kaikille pelkkää lepoa. Käsitteellisesti vapaa-aika on pikemminkin normaali- tai normiajan negaatio kuin arvo sinänsä. Onko vapaalla oleva oikeastaan missään, ellei hän ole viettämässä vapaata ”jostain”? Onko vakituisesti työelämän ja opintojen ulkopuolella olevalla, lapsettomalla, terveellä nuorella vapaa-aikaa lainkaan vai koko ajan? Pakollisten velvollisuuksien ja harrastusten täyttämisen vapaa-ajan lisäksi korostetaan nykyisin vielä erityistä omaa aikaa ja sen merkitystä hyvinvoinnille.

Ennen teollistumista ihmisten aikakäsitys lieinee ollut sykliempi ja vuodenaikojen vaihtelun mukaan toistuvampi kuin nykyinen länsimainen, vääjäämättömään loppuun kulkeva lineaarinen aikajana, jossa kaikki aika on rajallista (ks. esim. Sarmela 1979). Teollistuminen on lisännyt ansiotyöstä vapaan ajan määrää, mutta jo ennen agrariikkulttuuria vapaa-aikaa oli nykyistä huomattavasti enemmän. Metsästäjä-keräilijät käyttivät elinkeinon harjoittamiseen vain pari tuntia päivässä, joten sosiaaliseen kanssakäymiseen, lepäilyyn, leikkiin ja muuhun ilonpitoon oli lähes loputtomasti aikaa. (Esim. Eriksen 1995; Sahlins 2004.)

Maatalousyhteisössä jatkuva työnteko täytti vuorokauden eikä arkipäiviin sisällytetty ruokataukojen lisäksi muuta erityistä hereillä vietettyä lepoa. Loppoaikaa täyttivät pienet korjaus- ja puhdetyöt. Myös pyhäpäivinä karja ja lastenhoito työllistivät vähintäänkin talon tytöt ja naiset. Lapset ja nuoret osallistuivat talouden ylläpitoon kykyjensä mukaan. Vielä 1930- ja 1940-luvuilla he olivat olennainen osa suomalaista elinkeinoelämää työskennellessään muun muassa kasvi- mailla, paimenina, lastenhoitajina, piikoina ja renkeinä (Lönqvist 1987, 16). Suomen myöhäinen, mutta nopea teollistuminen ja suuri elinkeinorakenteen murros 1950-luvulla muutti lapsen asemaa merkittävästi.

Svårt att definiera fritid

Gränserna mellan fritid, hobbyer och plikter är svävande. Många regelbundna hobbyer kan vara märkbart arbetsamma, och t.ex. fritid som tillbringas hemma är inte alltid bara vila för alla. Begreppsmässigt är fritid snarare en negation av normal- eller normtid än ett värde i sig. Är den som har ledigt alls någonstans om han inte tillbringar fritiden någon särskild stans? Har en frisk ung människa som vare sig studerar eller jobbar eller har barn någon fritid alls eller fritid hela tiden? Förutom en fritid fylld av plikter och hobbyer betonas nuförtiden också vad man kallar tid för sig själv och dess betydelse för välmågan.

Före industrialiseringen torde människans tidsbegrepp ha varit mera cykliskt och mera upprepat efter årstiderna än nuvarande västerländska lineära räkna som går mot ett oundvikligt slut och där all tid är begränsad (se t.ex. Sarmela 1979). Industrialiseringen ökade den tid som var fri från förvärvsarbete, men redan före agrarkulturen hade folk betydligt mera fritid än idag. Jägarna och samlarna tillbragte bara ett par timmar per dag med sin näring, så det fanns nästan obegränsat med tid för socialt umgänge, vila, lek och övriga förströelser (t.ex. Eriksen 1995; Sahlins 2004.)

I jordbruksamhället fylldes vardagen av oavbrutet arbete, och man gav sig ingen annan vila i vaket tillstånd än måltiderna. Mellan olika arbeten gällde det att göra reparationer och småsysslor. Även på helgdagar sysselsattes åtminstone flickorna och kvinnorna av boskapen och småbarnen. Barn och unga deltog så gott som alltid i hushållningen. Ännu på 1930- och 1940-talet utgjorde de en väsentlig del av det finländska näringslivet som trädgårdsarbetare, vallpojkar eller -jantor, barnskötare, pigor och drängar (Lönqvist 1987, 16). Den sena men snabba industrialisering och stora näringsstrukturomvandlingen i Finland på 1950-talet förändrade väsentligt barnens ställning.

Skiljelinjen mellan fritid och arbete har i och med moderniseringen blivit ännu klarare, trots

Vapaa-ajan ja työn välisen eron merkitys on modernisaation myötä lisääntynyt, vaikka vapaa-ajan määrällä ja laadulla usein perustellaankin nimenomaan työssä jaksamista. Vapaa-aikaa pyritään säätelemään niin, että se takaa tehokkaan työvoiman uusiintumisen. Kaupungistumisen myötä lasten ja nuorten työpanos menetti taloudellisesti tuottavan merkityksensä ja nuorison joutilaisuus lisääntyi, mikä oli muun muassa tärkeä syy kaikille pakollisen kansakoululaitoksen synnylle Suomessa vuonna 1866. Toimettomat katulapset häiritsivät kaupunkilaisten arkea ja aiheuttivat aikuisille paljon huolta 1800-luvulla. Liiallinen tai huonosti suoritettu vapaa-aika nimenomaan nuorena voidaan edelleenkin nähdä uhkana niin lähiympäristölle ja nuorelle itselleen kuin koko kansantalouden tulevaisuudelle. Nuorten omaa aikaa leimaa aikuisten huoli sen väärinkäytöstä. Tarjolla olevien vapaa-ajan resurssien raameissa tehdyt valinnat saattavat joko edistää nuorten syrjäytymistä tai vaikuttaa myönteisesti heidän aikuistumiseensa (Helve 2009, 252).

Nuoren oma aika ja paikka

Tietokeskuksen kevään 2011 koululaistutkimuksessa vapaa-aika käsitetään ennen kaikkea nuorten subjektiivisena ajan ja toiminnan kokemuksena. Tulkintojen pohjana ovat nuorten määritelmät omista käytännöistään ja asioista, joita he tekevät vapaaehtoisesti varsinaisen kouluajan ulkopuolella. Myös vapaa-ajan paikat määräytyvät vastaajien subjektiivisten kokemusten perusteella. Esimerkiksi koulutila voi paikkakokemuksena jäädä aina vapaa-ajan määritelmien ulkopuolelle, vaikka siellä osallistuttaisiinkin mielekkäisiin harrastuksiin kouluajan jälkeen. Toisaalta oppitunneilla sosiaaliseen kanssakäymiseen tai omiin ajatuksiinsa uppoutunut oppilas voi viettää huomattavan osan koulupäivästään ikään kuin vapaalla.

Subjektiivista vapaa-ajan käsitystä ja kokemusta selvitetään nyt käynnistyvässä kyselyssä esimerkiksi näin: ”Minulla on vapaa-aikaa” joko sopivasti, liian vähän tai liikaa. Niin ikään kysy-

att fritidens mängd och kvalitet ofta sammankopplas med ork i arbetet. Strävan är att reglera fritiden så att den garanterar en effektiv förnyelse av arbetskraften. I och med industrialiseringen förlorade barnens och ungdomarnas arbetsinsats sin betydelse för produktionen, och ungdomarna fick mera fritid, vilket också var en viktig orsak till att ett obligatoriskt folkskolväsende instiftades i Finland år 1866. Sysslolösa gatubarn störde stadsbornas vardag och förorsakade stora bekymmer för de vuxna på 1800-talet. Alltför mycken eller illa tillbringad fritid uttryckligen som ung kan fortfarande ses som ett hot både för närmiljön och de unga själva – och för hela nationalekonomins framtid. De ungas fritid präglas av att de vuxnas oroar sig för att den missbrukas. De val som unga gör mellan tillbudsstående fritidsalternativ kan antingen bidra till att de marginaliseras eller inverka fördelaktigt på deras mognadsprocess (Helve 2009, 252).

En ung människas egen tid och plats

I den elevenkät som Faktacentralen utför våren 2011 ses fritiden framför allt som de ungas subjektiva upplevelser av tid och verksamhet. Tolkningarna bygger på de ungas definitioner av sina egna rutiner och av saker som de gör frivilligt utanför den egentliga skoltiden. Även ställena där fritiden tillbringas definieras utgående från svarens subjektiva upplevelser. Som exempel kan skolan bli utesluten från det man upplever som fritid, trots att man kanske deltar i meningsfulla fritidssysselsättningar i skolan efter skoltiden. Samtidigt kan elever som under lektionerna försjunker i socialt umgänge eller sina egna tankar tillbringa en betydande tid av sin skoldag som om man var ledig.

Elevernas subjektiva uppfattning om och erfarenhet av fritiden utreds i undersökningen bl.a. genom att för påståendet ”Jag har fritid” ge följande preciseringsalternativ: lämpligt, för lite eller för mycket. Likaså frågas vilka verksamheter som klassas uttryckligen som fritid. I svaren avgör de unga själva vad de kan göra och var de kan vara

tään erilaisten toimintojen luokittelemista nimenomaan vapaa-aikaan kuuluviksi. Vastauksessaan nuori valikoi itse, mitä voi tehdä tai missä paikoissa käydä vapaaehtoisesti ja huvikseen niin ettei kukaan häntä tähän velvoita.

Tarkemmin määriteltävänä vapaa-aikaan liittyvänä yksityiskohtana koululaiset saavat nyt myös kertoa, mitkä ovat heidän omia lempipaikkojaan. ”Jos saisit viettää täydellisen päivän, missä paikassa / paikoissa olisit?” kysymyksen vastausvaihtoehtoja on 39, muun muassa: kotona perheen kanssa, ratsastamassa, shoppailemassa, ulkomaanmatkalla tai säännöllisen harrastukseni parissa. Uutena teemana tässä kyselyssä on myös vastaajan perheen lomanvietto: missä perhe lomailee vai lomaileeko se koskaan yhdessä? Perheen taloudellinen tilanne vaikuttaa huomattavasti lomanviettoon. Vastaukset myös kertonevat perhedynamiikasta ja siitä, missä iässä nuoret alkavat viettää lomiaan ilman perhettään, esimerkiksi ansiotyössä. Toisaalta jo hyvin nuoret lapset voivat viettää ainakin osan 10 viikon kesälomasanaan muualla asuvien sukulaisten luona tai leirillä.

Vapaa-ajan paikkojen ja viettotapojen lisäksi haluamme selvittää, mikä mahdollisesti rajoittaa nuorten mielestä heidän vapaa-aikaansa paljon, esimerkiksi koulu-, koti- tai ansiotyöt; säännölliset harrastukset; rahanpuute tai uskonto. Ensimmäistä kertaa kysytään nyt myös sitä, kiusaavatko tai syrjivätkö opettajat tai muu koulun henkilökunta oppilaita.

Samoin kysymme, saako nuori opettajilta tarpeeksi henkilökohtaista palautetta omasta edistymisestään. Tyydyttääkö jatkuva itsearviointi oppilaita? Pyrkivätkö niin monet nuoret erilaisiin television kykykilpailuihin julkisesti tuomaroitaviksi, koska he eivät ole saaneet koulussa riittävää arviointia taitojensa kehittymisestä verrattuna itseensä ja muihin? Yksi uusi kysymys tutkimuksessa koskeekin suhtautumista tosi-tv:hen tai kykyjenetsintään tv-ohjelmien avulla (esim. Idols, Talent, Top Chef).

Edellisessä kyselyssä ollut ystäviin liittyvä kysymys: ”Kuinka monta todella läheistä ystävää

frivilligt och för skojs skull utan att någon förpliktar dem till det.

Som en preciserad detalj om fritiden har eleverna nu också möjlighet att berätta vilka ställen som är deras älsklingsställen. ”Om du fick tillbringa en fullkomlig dag, var skulle du då vara?” 39 svarsalternativ ges, bl.a. hemma med familjen, rida, shoppa, på utlandsresa eller syssla med min regelbundna hobby. Ett nytt tema i denna enkät är också svararnas familjers semester: var semestrar man, och gör man det någonsin tillsammans? Familjens ekonomi inverkar märkbart på hur semestern tillbringas. Svaren vittnar förmodligen också om dynamiken inom familjen och i vilken ålder de unga börjar tillbringa skolloven utanför familjen, t.ex. i förvärvsarbete. Å andra sidan kan redan mycket unga barn tillbringa åtminstone en del av sitt 10 veckors sommarlov utanför familjen hos släktingar eller på läger på annan ort.

Förutom var och hur de unga tillbringar sin fritid vill enkäten klarlägga vad som eventuellt enligt de unga begränsar deras fritid mycket. Det kan vara skol-, hem- eller förvärvsarbete; regelbundna hobbyer; brist på pengar; eller deras religion. För första gången frågas nu också om lärare eller övrig personal i skolan retar eller diskriminerar eleverna.

Frågan ställs också om de unga får tillräckligt med personlig feedback om sina framsteg. Är eleverna tillfreds med den ideliga självbedömningen? Kan orsaken till att så många unga kandiderar för olika talangjakter på TV (och därmed utsätter sig för offentlig bedömning) vara att de inte i skolan fått tillräcklig bedömning av hur deras färdigheter utvecklats jämfört med sig själv och andra? En ny fråga i enkäten gäller faktiskt inställningen till real-TV eller talangjakter på TV, såsom Idols, Talent och Top Chef.

I föregående enkät fanns en fråga som gällde vänner: ”Hur många riktigt nära vänner har du för tillfället? (Räkna inte med dina föräldrar.)”. Den hålls oförändrad kvar i den nya enkäten, men dessutom ställs nu frågan om vederbörande har lämpligt med, för lite eller för mycket kompis-

Sinulla on tällä hetkellä? (Älä laske mukaan vanhempiasi.)” säilyy sellaisenaan uudessakin tutkimuksessa, mutta sen lisäksi tänä vuonna koululaisilta kysytään, onko heillä mielestään sopivasti, liian vähän vai liikaa kavereita. Täysin uutena kysymyksenä nuorilta kysytään nyt, seurustelevatko he. Koska vastaajat ovat hyvin eri-ikäisiä, ei vastaukseksi riitä pelkkä kyllä tai ei, vaan vastausvaihtoehdotkin ovat monentyyppisiä: ”En, asia ei ole ajankohtainen”; ”En, mutta haluaisin”; ”Kyllä”; ”Kyllä, mutta en haluaisi” sekä ”Vaikea sanoa”.

Niin ikään kokonaan uutena aihealueena lapsilta ja nuorilta kysytään tänä vuonna vapaasta leikkimisestä ja ”hengailusta” (chillailu) sekä näihin aktiviteetteihin käytetyn ajan määrästä. Koululaisilta kysytään myös, miten onnellisia he tällä hetkellä ovat. Vaihtoehdot ovat erittäin ja melko onnellinen; erittäin ja melko onneton tai en osaa sanoa. Edellisen tutkimuskierroksen kysymys yksinäisyyden tunteista säilyy tänäkin vuonna.

Sosiaalinen media uutena vapaa-ajanviettopaikkana

Ehkä suurin muutos 2000-luvun suomalaisnuorten vapaa-ajassa koskee tietotekniikan, erityisesti Internetin, käytön valtavaa lisääntymistä: nettiin on uusien vapaa-ajanviettopojen lisäksi siirtynyt huomattava osa vanhoista nuorten suosimista harrastuksista kuten lukeminen, musiikin kuuntelu ja kavereiden kanssa juttelu. Kaikenikäisistä suomalaisista 80 prosenttia käyttää Internetiä vähintään kerran viikossa ja yli 60 prosenttia meistä on netissä vähintään neljänä päivänä viikossa (Kansallinen Mediatutkimus KMT[®] 2009). Kaikilla Helsingin koululaisilla on mahdollisuus Internetin käyttöön joko omissa luokkassaan tai koulun muissa tiloissa. Lapset ovat taitavia tietotekniikan käyttäjiä, ja siksi vuoden 2010 esitutkimus ja vuoden 2011 vapaa-aikatutkimus päätettiin toteuttaa yksinomaan sähköisenä nettikyselynä koulujen atk/tvt-luokissa.

Koska elinpiiriin laajentaminen kodin ulkopuolelle ja kanssakäyminen ikätovereiden kanssa

ar. En helt ny fråga denna gång är huruvida vederbörande sällskapar. Eftersom svararnas åldersspann är ganska stort räcker inte blotta ja eller nej som svar, utan det finns många slags svarsalternativ: ”Nej, det är inte aktuellt”, ”Nej, men jag skulle gärna göra det”, ”Ja”, ”Ja, men jag skulle helst inte göra det” samt ”Svårt att säga”.

Ett annat helt nytt ämnesområde i år är frågorna om fritt lekande och ”chillande”, dvs. fri samvaro utan annat syfte, samt hur mycket tid man tillbringar med dylikt. Eleverna tillfrågas också hur lyckliga de är för tillfället. Svarsalternativen är mycket resp. ganska lycklig; mycket resp. ganska olycklig eller kan inte säga. Och även denna gång ställs samma fråga om ensamhetskänslor som vid förra enkäten.

Sociala media nytt fritidsforum

Den kanske största förändringen i finländska ungdomars fritid hänger ihop med datateknikens och i synnerhet Internets väldiga frammarsch: på webben finns idag en mängd nya tidsfördriv, och dessutom har många av de gamla tidsfördriven, såsom läsning, musiklyssning och samspråk med kompisarna flyttat över dit. Av samtliga finländare nyttjar 80 procent Internet åtminstone en gång i veckan och över 60 procent går in på webben minst fyra dagar i veckan (Nationella Mediaundersökningen KMT[®] 2009). Samtliga skolelever i Helsingfors har tillgång till Internet antingen i sin egen klass eller i skolans övriga utrymme. Barn idag är skickliga datateknikanvändare, och därför beslöt vi utföra både förundersökningen 2010 och själva fritidsundersökningen 2011 endast som webbenkät i skolornas dataklasser.

Eftersom det i ungdomen är viktigt att utvidga sin livssfär utanför hemmet och att umgås med jämnåriga är det inte förvånande att det populäraste användningssyftet för den nya teknologin är kontakt med kompisar och bruk av sociala media (se Pääkkönen 2007, 238). Sociala media såsom finländska IRC-Galleria <http://irc-galleria.net>) eller det globala Facebook är lätta att använda

on nuoruusiässä tärkeää, ei ole hämmästyttävää, että yhteydenpito kavereihin ja muu sosiaalinen media on uuden teknologian suosituin käyttötarkoitus (ks. Pääkkönen 2007, 238). Internet-teknologioihin pohjautuvat yhteisöpalvelut kuten suomalainen IRC-Galleria (<http://irc-galleria.net>) tai globaali Facebook ovat helpokäyttöisinä ja kätevinä yhteydenpitovälineinä levinneet nuoremmilta ikäpolvilta keski-ikäisten ja vanhustenkin käyttöön.

Internetin visuaalisuus ja kuvatulva, etenkin chat- tai muihin yhteisöpalveluiden profiileihin liitetyt omat valokuvat tai web-kameran reaaliaikainen elävä kuva, ovat muuttaneet kymmenen vuoden takaisia sosiaalisen kanssakäymisen käytäntöjä. Tuolloin merkillepantavaa Internetin käytössä oli nimenomaan se, että nuorten tutustuminen toisiinsa tapahtui ennen kaikkea kirjoittamalla. Tällöin ulkonäkö ei ole ensimmäinen ominaisuus, johon kiinnitetään huomiota (Latvala 2000, 25). Nykyinen tilanne on lähes päinvastainen: ulkonäkö on ensimmäinen ominaisuus, johon esimerkiksi IRC-gallerian käyttäjät toisissaan tutustuvat. Toisaalta esimerkiksi suomalaisten kehittämässä ja maailmanlaajuisesti suosituissa Habbo-hotellissa (<http://www.habbo.com>) tai muissa animaatiopohjaisissa yhteisöpalveluissa käyttäjät voivat luoda mieleisiään virtuaalihahmoja eli avataria, jolloin muut palvelussa olijat voivat vain arvailla, minkä näköinen ihminen hahmon ja näyttöruudun takana onkaan.

Koululaisten kasvava ruutu-aika ja virtuaaliosallistuminen

Internetin verkostoissa nuori voi myös jakaa tietoja ja taitoja, joita kartuttaa reaali maailmassa. Skeittareilla on jo aiemminkin kuulunut tärkeänä osana harrastukseensa taidokkaiden tempujen kuvaaminen, ja nyt videoiden lataaminen esimerkiksi Youtubeen laajentaa harrastuksesta nauttivien joukkoa. Viime vuosina myös perinteisten käsitöiden tekeminen on kasvattanut suosiotaan, ja erilaisten neule- tai ompeluohjeiden ja muun

och behändig som kontaktkanaler, och har därför spridit sig uppåt i åldrarna till medelålders och äldre användare.

De former av socialt umgänge som gällde för tio år sedan har nu förändrats av Internet med sin visualitet och sitt bildflöde, i synnerhet de foton som lagts ut på chat- och övriga umgängessajternas profiler och av webcamarna. För tio år sedan chattade man genom att skriva, och då var vederbörandes utseende inte den första saken som folk fäste sig vid (Latvala 2000, 25). Nu är läget nästan det motsatta: utseendet är den första egenskapen som tex. IRC-gallerias användare blir bekanta med. Å andra sidan kan användarna av t.ex. Habbo-hotel (<http://www.habbo.com>, ett internationellt omtyckt socialt medium utvecklat av finländare) eller andra animationsbaserade sociala media numera skapa sådana virtualidentiteter, avatarer, för sig själva som själv vill, och andra användare kan bara gissa sig till hurdan människan bakom avataren är.

Virtuell delaktighet och ökad tid framför rutan

I nätverken på Internet kan de unga också dela med sig av sådana kunskaper och färdigheter som kan byggas på i realvärlden. För skejtare har det redan länge varit en viktig del av hobbyn att fota och filma sina knep, och nu får en allt större publik via uppladdningar på Youtube njuta av dem. På senare år har även traditionellt handarbete blivit allt populärare i och med att det via sociala media är lätt att dela med sig av stick- eller sömnadsrecept och annat knåpande (Vartiainen 2010).

Den tid som tillbringas vid Internet och andra elektroniska displayer upptar en betydande del av elevernas tid. Eftersom man med dator kan göra flera saker på en gång, kan den sammanräknade tiden av dessa saker rentav vara större än den tid man är vaken. Denna ökande vistelse framför rutan sonderas nu bl.a. genom den tid som tillbringas med att:

- se på TV, dvd, video el.dyl.,

“tuunailun” jakaminen on sosiaalisessa mediassa vaivatonta (Vartiainen 2010).

Internetin ja muiden sähköisten näyttöruutujen ääressä vietetty aika vie merkittävän osan koululaisten vuorokaudesta. Koska tietokoneella voi suorittaa monia eri toimia yhtä aikaa, saattaa näiden yhteenlaskettu aika jopa ylittää nuorten hereilläoloajan. Tätä päivittäisen ruutuajan karttumista kysytään ja mitataan nyt muun muassa ajalla, joka käytetään:

- televisio-ohjelmien ja dvd-, video- tms. elokuvia katseluun
- internetissä surffailuun
- sähköpostien kirjoittamiseen
- sosiaalisiin medioihin (Facebook, Habbo, IRC-galleria)
- yhteydenpitoon kavereitten kanssa Skypellä, chatissa tai kännykällä
- blogien kirjoittamiseen
- piirustusohjelmiin
- internet-julkaisujen lukemiseen äidinkielellä (Wikipedia, lehtien www-sivut...)
- ulkomaalaisten www-sivujen lukemiseen
- tietokoneanimointiin ja kuvankäsittelyohjelmiin
- internet-sivujen tekemiseen
- musiikin tekemiseen

Myös sitä kysytään, kuinka usein koululaiset pelaavat tai harrastavat tietokone-, konsoli- tms. pelejä joko yksin, yhdessä kavereitten tai jonkun muualla, kauempana, olevan (vieraan) kanssa. Niin ikään erilaiset peliautomaatit ja simulaattorit on otettu kyselyyn mukaan, samoin rahapelit netissä kuten esimerkiksi pokeri. Tietokoneen hyötykäyttö (kirjoitusohjelmat, tiedonhaku, taulukkolaskenta) ja tietokoneohjelmointi kasvattavat tietenkin myös ruutuajaa.

Internetissä nuorten osallisuus ja vaikuttaminen on vahvaa ja netti onkin heille yksi omimmista vaikuttamisjärjestelmistä. Yhtenä ajankohteisena teemana tutkimuksessa on nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Kysymyksen

- surfa på Internet,
- skriva e-mail,
- logga in på sociala media (Facebook, Habbo, IRC-galleria),
- hålla kontakt med kompisar på Skype, chat eller mobiltelefon,
- skriva blogg,
- använda ritprogram,
- läsa internetpublikationer på modersmålet (Wikipedia, olika tidningars www-sidor),
- läsa utländska www-sidor,
- jobba med datoranimation och bildprocessningsprogram,
- göra internetsidor,
- göra musik

Frågarna gäller också hur ofta eleverna spelar eller sysslar med dator-, konsol- mm. -spel antingen på egen hand, tillsammans med kompisar eller med någon avlägsnare (främmande) person. Med finns också olika spelautomater och simulatorer, samt penningspel på webben, såsom poker. Tiden framför displayen upptar givetvis också nyttoanvändning såsom ordbehandling, infoletning och tabellering, samt dataprogrammering.

På Internet har de unga stark delaktighet och lust att påverka, och webben är en av deras viktigaste påverkningsystem. Ett aktuellt tema i enkäten är just de ungas delaktighet och påverkningsmöjligheter. Svartalternativen till ”Vilka av följande påverkningsmöjligheter har du deltagit i?” upptar förutom att skriva på webbadresser bl.a. olika kampanjer och bojkotter, organisationers påverkningsverksamhet och politiska ungdomsorganisationer, tidningars insändarspalter, demonstrationer samt konstnärligt uttryck såsom skrivande eller graffiti.

Inom politiskt beslutsfattande väntas de unga foga sig till de vuxnas påverkningsmedia för att blir hörda. I växelverkan med de vuxna lämnas beteendemönster från barndomen bort, och barnen socialiseras utgående från traditionella politiska mönster, sådana som fanns redan inom demokratin i antikens Aten.

“Mihin seuraavista vaikuttamismahdollisuuksista olet osallistunut?” vastausvaihtoehtoina olivat nettiadressien lisäksi muun muassa erilaiset kampanjat ja boikotit, järjestöjen vaikuttamistoiminta ja poliittiset nuorisojärjestöt, lehtien mielipidesivut ja yleisönosastot, mielenosoitukset sekä taiteellinen ilmaisu kuten kirjoittaminen tai graffitit.

Poliittisessa päätöksenteossa nuorten oletetaan omaksuvan aikuisten vaikuttamiskäytäntöt tullakseen kuulluiksi. Vuorovaikutuksessa lasten ja nuorten kanssa eivät lapsenomaiset toimintamallit siirry aikuislähtöiseen politiikkaan, vaan lapset sosiaalistetaan perinteisiin, jo Ateenan demokratiassa kehitettyihin, poliittisiin käytäntöihin.

Tässä tutkimuksessa on kysymykset: “Nykyisin 18 vuotta täyttäneet saavat äänestää poliittisissa vaaleissa. Minkä ikäisenä Sinä olisit (ollut) valmis äänestämään ensimmäistä kertaa?” sekä “Minkä poliittisen puolueen ja sen johtohahmojen ajatuksia kannatat?” Esitutkimuksessa eniten kannatusta saivat suunnilleen omanikäisen valmiudet äänestää sekä vaihtoehdot: “Vaihtelevasti, eri puolueilla on hyviä ja huonoja ajatuksia” ja “En minkään, nykyinen puoluejärjestelmä ei kosketa minua”.

Nuoria kiinnostavat yleismaailmalliset asiat enemmän kuin esimerkiksi oman alueen asukasyhdistyksissä toimiminen, joka on nuorten keskuudessa keskimääräistä vähäisempää myös alueilla, joilla nuoria on keskimääräistä enemmän. Globaali vapaaehtoisuus ja muut uudet vapaaehtoistoiminnan muodot, kuten virtuaalivapaaehtoisuus, ovat lisääntyneet. Nuoret osallistuvat vapaaehtoistoimintaan hieman muita ikäryhmiä enemmän.

Vanhempien ja perheen malli

Tutkimuksessamme pohditaan harrastustyylien periytymistä edelliseltä sukupolvelta ja sitä, harrastavatko vanhemmat ja lapset edelleen yhdessä. Sekä urheilu- että korkeakulttuuriharrastukset näyttävätkin olevan ylisukupolvisia ja yhtei-

I föreliggande enkät ingår frågorna: ”Idag får 18 år fyllda rösta i politiska val. I vilken ålder skulle du vara (ha varit) redo att rösta första gången?” samt ”Vilket politiskt parti och dess ledande personer har idéer som du understöder?” I förundersökningen var det vanligaste svaret att man uppgav ungefär sin egen ålder och att man valde alternativet ”Det varierar, olika partier har bra och dåliga idéer” och ”Inget, det nuvarande partisystemet angår inte mig”.

De unga intresserar sig mera för globala spörsmål än för t.ex. verksamhet i invånarföreningen i den stadsdelen. Även i områden där det finns mera ungdomar än genomsnittet förekommer dylikt deltagare mindre än genomsnittet. Global frivillighet och andra nya former av frivilligverksamhet, såsom virtualfrivillighet, har däremot ökat. De unga deltar lite mera än andra åldersgrupper i denna frivilligverksamhet.

De vuxnas och familjens modell

Vår enkät begrundar också hur fritidsmönster går i arv från generation till generation och huruvida föräldrar och barn fortfarande har gemensamma hobbyer. Både idrotts- och högkulturhobbyer ser ut att vara gemensamma och gå från föräldrar till barn. Intressant nog uppges som motiv för att fortsätta med en hobby inte bara att den är skojig och lätt utan mycket ofta att ”Det är svårt att syssla med mina hobbyer, men jag vill utveckla mig” samt strävan att förbättra sitt utseende och sin kondition. Svartalernativen upptar också möjligheten att bli professionell på området. I ett fritt formulerat svar på förundersökningen berättade en elev som hade ishockey som hobby att han siktade på proffskarriär i den nordamerikanska hockeyligan NHL.

I år ställs för första gången frågan huruvida vderbörande har syskon, samt med vilka de bor och vilka i familjen som eventuellt inte bor med dem. Enkäten sonderar också huruvida de unga har förtroendefulla förhållanden till vuxna utanför den egna familjen. De svar som gällde familjen pekar på ett kommande behov av en ny och

siä. Mielenkiintoista on se, että motiivina harrastuksen jatkamiseen on hauskuuden ja helppouden lisäksi erittäin usein se, että: "Harrastaminen on vaikeaa, mutta haluan kehittää itseäni" sekä pyrkimys kohentaa ulkonäköä ja kuntoa. Myös tavoite päästä alan ammattilaiseksi on otettu huomioon vastausvaihtoehdoissa. Esitutkimuksen avovastauksissa eräs jääkiekkoa harrastava kertoikin tähtäävänsä ammattilaiseksi pohjoisamerikkalaiseen lätkäliigaan (NHL).

Tänä vuonna koululaistutkimuksessa kysytään ensimmäistä kertaa, onko vastaajalla sisaruksia. Oppilailta kysytään myös, kenen kanssa he asuvat ja ketkä perheestä mahdollisesti eivät asu heidän kanssaan. Tutkimus selvittää myös, onko nuorella luotettavaa aikuissuhdetta oman perhepiirinsä ulkopuolella. Perheeseen liittyvät vastaukset ennakoivat tarvetta uuteen ja kokonaan omaan helsinkiläisten nuorten perhesuhteisiin liittyvään jatkotutkimukseen.

Vaikka tilastoissa perheen lapsiluku olisi kaksi, saattaa toisella tai molemmilla olla enemmän kuin yksi sisarus. Lapsella itsellään saattaa olla useampia perheitä ja eri koteja, joissa hän tai hänen puolisisaruksensa vuorotellen asuvat. Vuoroasuvista lapsista on tähän asti ollut vaikea saada tietoja, koska ihmisillä on virallisesti vain yksi osoite. Vuoroasuminen ei välttämättä lapselle itselleen ole ongelma tai vahingollista: lapset vertautuivat monissa tarkasteluissa ydinperheissä asuviin lapsiin, eivätkä vuoroasuvat lapset aiempien tutkimusten mukaan ole muita tyytymättömmämpiä omaan arkeensa (Stenvall 2009, 7).

Kyselyssä kartoitetaan lasten ja nuorten asennoitumista luonnonsuojeluun ja päihteisiin. Tupakointiin, humalajuomiseen ja mietojen huumeiden bilekäyttöön pyydetään ottamaan kantaa sen mukaan, onko käyttäjä aikuinen, vastaajaa vanhempi vai hänen ikäisensä nuori. Vastausvaihtoehdot ovat: "Kannatan"; "Vastustan"; "Se on hänen oma asiansa, ei kuulu minulle" sekä "En osaa sanoa".

"Se on hänen oma asiansa, ei kuulu minulle" -vaihtoehto näyttää esitutkimuksen perusteella

helt egen forskning om familjerelationerna bland unga i Helsingfors.

Trots att en familj enligt statistiken kan ha två barn kan ettdera barnet eller bägge ha flera än ett syskon. Barn kan ha flera familjer och olika hem, där de bor turvis med sina halvsyskon. Hittills har det varit svårt att få information om turvisboende barn, eftersom folk officiellt har bara en adress. Turvisboende är inte nödvändigtvis ett problem eller skadligt för barnet självt: i många analyser ställs de turvisboende i relation till de barn som bor i kärnfamiljer, och enligt tidigare utredningar är de turvisboende inte missnöjdare än andra med sin vardag (Stenvall 2009, 7).

Enkäten kartlägger barns och ungas inställning till miljövård och till berusningsmedel. Frågorna gällde rökning, fylledrickande och användning av lätta droger på fester, och eleverna ombads svara utgående från huruvida användaren är vuxen, äldre än vederbörande själv, eller av samma ålder. Svartalternativen är "Understöder", "Motsätter mig", "Det är hans eller hennes sak, det angår inte mig" samt "Kan inte säga".

Av förundersökningen att döma ser alternativet "Det är hans eller hennes sak, det angår inte mig" ut att få stöd, i synnerhet då det handlar om personer som är äldre än svararen.

I de tidigare enkäterna ställdes frågan "Vad skrämmer dig i din framtid? Du kan välja flera alternativ". I år frågas dessutom "Vad förväntar du dig mycket av i din framtid?". Enligt förundersökningen gäller de största förhoppningarna och rädslorna framtida arbete och utkomst. Som exempel svarade alla de som studerade för ett yrke att de var mycket rädda för arbetslöshet, och deras vanligaste förhoppning var ett intressant yrke och arbete. Övriga svarade att de var vanliga att vilja få ett barn än en partner. Frågan väcks: har de unga redan valt ut sin partner, som de inte vill byta mot någon annan, eller har ensamförsörjarmodellen blivit ett populärt eller åtminstone beaktansvärt familjealternativ? Samtidigt gällde för de yngsta svararna

saavan kannatusta, varsinkin vastaajaa vanhempien päihteiden käyttäjien kohdalla.

Aiemmassa kyselyssä tiedusteltiin, mitä asioita tulevaisuudessa pelätään paljon. Tänä vuonna kysytään lisäksi, mitä tulevaisuudessa odotetaan paljon. Suurimmat toiveet ja pelot liittyvät esitutkimuksen perusteella tulevaan työhön ja toimeentuloon. Esimerkiksi ammattiin opiskelevista kaikki vastasivat, että pelkäävät paljon työttömyyttä ja heidän useimmin esittämänsä odotus tulevaisuuden suhteen oli mielenkiintoinen työpaikka. Esitutkimuksessa oli yllättävää, että useampi vastaajista toivoi tulevaisuudessa saavansa lapsia kuin kumppanin. Ovatko nuoret jo valinneet puolisonsa, jonka tilalle eivät halua kuvitella toista, tulevaa uutta rakastettua, vai onko yksinhuoltajamalli jo suosittu tai vähintäänkin varteenotettava perhemuoto? Toisaalta nuorimpien vastaajien kohdalla jo ajatus seurustelusta voi olla vieras tai jopa vastenmielinen.

Kyselylomakkeen lopuksi vastaajat saavat avoimesti kertoa mielipiteensä lomakkeessa käsitellyistä asioista. Mitä mieltä he ovat esimerkiksi vapaa-ajan vietto- ja harrastusmahdollisuuksistaan tai omista mahdollisuuksistaan vaikuttaa näihin? Esitutkimuksessa vastaukset olivat melko niukkoja, mutta erittäin positiivisia:

- Asiallinen kysely eikä lisättävää?
- Lomake oli kiva ja hauska tehdä.
- Voin vaikuttaa harrastuksiini, kuten itse haluan.
- Olen tyytyväinen, että minulla on vapaus vaikuttaa omiin asioihini.

Tämän esitutkimuksen perusteella keväällä 2011 on odotettavissa runsaasti uutta ja mielenkiintoista tietoa helsinkiläisnuorten omasta ajasta ja arvomaailmasta.

att blotta tanken på att sällskapa kan vara helt främmande eller rentav motbjudande.

I slutet av frågeformuläret får man ge fritt formulerade svar eller åsikter om sådant som formuläret tagit upp. Man kan t.ex. berätta vad man tycker om sina egna möjligheter till fritidssysslor och hobbyer eller om ens egna möjligheter att påverka dessa saker. Förundersökningen gav inte så många fritt formulerade svar, men desto positivare:

- Saklig enkät, ingenting att tillägga?
- Trevligt formulär, skojigt att fylla i.
- Jag kan påverka mina hobbyer som jag själv vill.
- Jag är nöjd över att jag har frihet att inverka på det som angår mig.

På grundval av förundersökningen kan vi i vår se fram mot mycken ny och intressant information om de ungas egen tid och värderingsvärld i Helsingfors.

Anna Anttila (FT, folkloristiikka) toimi vuoden 2010 projektitutkijana Helsingin kaupungin tietokeskuksen kaupunkitutkimusyksikössä. Nykyisin hän on Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen tutkija.

VIITTEET | REFERENSER:

Bruun, Kettil 1952. Nuorisotutkimus vuonna 1951. Teoksessa: Tilastollisia kuukasitietoja Helsingistä N:o 10–11/1952. Helsingin kaupungin tilastotieto, 193–264.

Eriksen, Thomas Hylland 1995. *Small Places, Large Issues: an Introduction to Social and Cultural Anthropology*. London: Pluto Press.

Helve, Helena 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa: Liikkanen, Mirja (toim.): *Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat*. Helsinki: Gaudeamus, 250–269.

Keskinen, Vesa 2001. Kiirettä pitää. Kaverit, koti, koulu ja nuorten vapaa-aika Helsingissä 2000. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2001: 10. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Lankinen, Markku 1984. Nuorten harrastukset ja vapaa-aika Helsingissä 1982. Tutkimuksia ja selvityksiä 1984:1. Helsinki: Helsingin kaupungin tilastokeskus.

Latvala, Tero 2000. Aktivismien alkuvoimaa. Katsaus 1990-luvun nuorten maailmoihin. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuskatsauksia 2000: 1. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Lönnqvist, Bo 1987. Leikin välineet. – Onko lasten leikkiperinne katoamassa? Seminaari lasten lelu- ja leikkiperinteestä 2.10.1986. Helsinki: Lasten Päivän Säätiö. Lastensuojelun Keskusliitto.

Pääkkönen, Hannu 2007. Lasten ajankäyttö ja harrastukset. Teoksessa: *Suomalainen lapsi 2007. Väestö 2007*. Helsinki: Tilastokeskus & Stakes, 221–244.

Sahlins, Marshall 2004. *Stone Age Economics*. Routledge classic ethnographies. London: Routledge.

Sarmela, Matti 1979. Sopeutuminen aikaan. Teoksessa: Vento, Urpo (toim.): *Juhlakirja. Suomalaiset merkkipäivät*. Kalevalaseuran vuosikirja 59. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 9–22.

Siurala, Lasse 1991. Urbaanin nuoren vapaa-aika: Helsingin koululaisten vapaa-ajan vietto 1982 ja 1990. Helsingin kaupungin tilastokeskuksen tutkimuksia 1991:7.

Stenvall, Elina 2009. "Sellast ihan tavallist arkee". Helsingiläisten 3.–6.-luokkalaisten arki ja ajankäyttö. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2009: 2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Vartiainen, Leena 2010. Yhteisöllinen käsityö. Verkostoja, taitoja ja yhteisiä elämyksiä. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology, no 4. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Summary

by translator **MAGNUS GRÄSBECK**

[quotations have been translated from Finnish]

“This year, the City of Helsinki Urban Facts is celebrating its 100th anniversary. A hundred years have elapsed since the Statistical Office of the City of Helsinki opened on 1 January 1911”, says Ms. Asta Manninen, director of the City of Helsinki Urban Facts, in her editorial. “Today we provide information and knowledge of Helsinki and its operational environment and do analyses. We publish, store and provide information services. The information is varied and covers Helsinki’s various districts down to property level.”

In short, by providing reliable, comparable and up-to-date urban statistics and research findings and archives data, the City of Helsinki Urban Facts plays an important part in the City of Helsinki’s strategic management. To this end, the City of Helsinki Urban Facts strives to meet the challenge that Mr. Risto Rautava, chairman of the Helsinki City Board, expresses in his article in the present Kvartti: statistics and research should be presented as intelligibly and concisely as possible. Mr. Rautava is a firm believer in visualisation as a means to make the essential emerge out of even large bodies of information.

“Among topical information needs two emerge: assessing local social exclusion in the Helsinki Region and visualising and following relevant change. It is also crucial to diffuse and

present the findings in a userfriendly way. Today policy-making is hectic, yet it should always rely on facts. Therefore, facts-based or evidence-based policy-making needs clear and well visualised statistics and research findings.”

Ms. Kaija Kattelus-Sorlie, a former Urban Facts researcher today stationed in Macedonia as an EU Resident Twinning Advisor, concludes her article on nearly two decades of work with planning and projections in the present Kvartti:

“It is surprising that still today, both in Finland and here in Macedonia, people have to be reminded to focus on sustainable solutions rather than those ad hoc experiments that have been going on for years. Because, as we used to sing way back when at university: “who needs unemployment?” Today, there are no doubt many answers to this question, and therefore all those producing or interpreting statistics and research should be attentive to the reality hidden behind the figures, and try to contribute to influencing it.”

This is certainly something that Erkki Korhonen, recently retired, has strived to keep in mind during a long career as a researcher in social housing and social differentiation at the City of Helsinki Urban Facts. In his joint article with Mr. Ari Niska – a researcher of our Urban Research Unit – Mr. Korhonen points out:

“It is true that the pressure on public services and the risk of cultural conflicts grow with a growing proportion of residents with a foreign language. Schools, in particular, are under pressure. In many houses and housing communities there are already way too many socially secluded and resource-weak immigrants. And, what is more, some council houses scored a low ranking in our comparison both in 2001 and 2008.

At its best, a well-managed municipal rented housing sector supports the weakest in society, consolidates social balance between city districts and provides a basis for functional public services and business. An ill-managed and increasingly neglected municipal rented housing sector works the opposite way.”

In her article Anna Anttila, PhD, presents a survey on youth leisure in Helsinki, a sequel to similar surveys conducted at intervals since the 1950s. In 2011, the time is ripe for another survey, and a pre-survey was conducted in 2010. Ms. Anttila:

“In the earlier surveys, respondents [pupils and students] were asked what frightens them in future, and were free to mention several factors. In this year’s survey, they were also asked what they expected of their own future. Judging from the pre-study, young people’s greatest hopes and fears relate to work and income. As an example, those who studied for a profession all responded they were afraid of unemployment, and their most typical hope for the future was an interesting profession and job.”

Mr. Seppo Laakso, Managing Director, and Ms. Eeva Kostinen, Researcher, of the urban research firm Kaupunkitutkimus TA Oy Ltd present findings from the research on European Regional Prospects (Cambridge Econometrics 2010), which compares economic development over the 2000s in European metropolises and, particularly so, in the cities on the Baltic Rim.

“By their industrial structure, too, the major cities in the Baltic Sea region have become more similar to each other since the mid 1990s. At that time, the capitals of the Baltic states as indeed S:t Petersburg and Warsaw were still traditional manufacture-dominated cities with an undeveloped service sector. By 2010, drastic change had taken place: the proportion of manufacturing jobs had decreased significantly in all these cities and the structure of manufacturing had been modernised. The private sector has grown strongly, and today Tallinn, Warsaw and Vilnius, with 70–75 per cent of jobs in the service sector are approaching the average for major cities in the EU, i.e. 80 per cent. Riga is already at average level, and in the Scandinavian and German major cities, services provide 82–88 per cent of jobs. In the EU as a whole including smaller cities and rural areas, this percentage is around 70. It is foreseeable that S:t Petersburg, Tallinn, Riga, Vilnius and Warsaw will gradually catch up with the other major cities in the Baltic Sea region in this respect, too.”

ARTIKKELIT 2010 | ARTIKLAR 2010

KVARTTI 1 | 2010

Asta Manninen

Kaupunki- ja aluetiedon kysyntä kasvavaa. Kasvaako Tilastokeskuksen tietotarjonta? 3
Växande efterfrågan på stads- och regionfakta. Växer Statistikcentralens utbud?

Seppo Laakso & Heikki A. Loikkanen

Aluetaloudet muutoksessa – maailmanlaajuisesti 7
Regionekonomierna förändras – globalt

Pekka Vuori

Syntyneisyys äidinkielen mukaan Helsingin seudulla 2000-luvulla 20
Nativiteten i olika språkgrupper i Helsingforsregionen på 2000-talet

Suvi Linnanmäki

Kemikaaliviraston perustaminen Helsinkiin 27
Undersökning om Kemikalieverkets grundande

Georg Haggrén

Helsingborg – Helsingin linna? 33
Helsingborg – Helsingfors slott?

Jouni Heinänen

Puistoja ja aukioita Helsingin nivelissä 45
Triangulära parker och skväror i Helsingfors

UUTISET | NYHETER

Moniperheiset lapset, osa II	59
Flerfamiljsbarn, del II	
Itämeren alueen kaupunkien talouskasvu 2003–2013	63
Ekonomisk tillväxt i Östersjöregionens städer 2003-2013	
Kaupunginkirjasto vuosina 1940–2005 – historiateos ilmestynyt	64
Stadsbibliotekets historia, del II	

ARTIKKELIT 2009 | ARTIKLAR 2009

SUMMARY IN ENGLISH

KIRJOITTAJAT | SKRIBENTER

TILASTOJA HELSINGIN SEUDUSTA | STATISTIK OM HELSINGFORSREGIONEN

KVARTTI 2 | 2010

Asta Manninen

Miten Helsinki vertautuu muihin eurooppalaisiin kaupunkeihin?	3
Hur framstår Helsingfors i en jämförelse med övriga europeiska städer?	

Seppo Montén

Tulevat työvoimatarpeet Helsingin seudulla	8
Kommande arbetskraftsbehov i Helsingforsregionen	

Hanna-Kaisa Hoppania

Lapsiköyhyys ja perheiden koettu hyvinvointi pääkaupunkiseudulla	17
Fattigdom i barnfamiljer och upplevt välstånd i familjer i Huvudstadsregionen	

Heikki Helin & Markku Hyypiä

Kuntien palvelukustannusten vertailun vaikeus: "Halpa" voikin olla kallista	31
Svårt jämföra kommuners servicekostnader: "Billigt" kan vara dyrt	

Vesa Keskinen & Mika Nieminen

Musiikin tarjonta Helsingissä 2004–2010	39
Musikutbudet i Helsingfors 2004–2010	

Suvi Linnanmäki-Koskela & Ari Niska

Maahanmuuttajien integroituminen Suomen omistusasunto- ja työmarkkinoille	51
Invandrarnas integration på den finländska ägarbostads- och arbetsmarknaden	

UUTISET | NYHETER

Tulossa julkaisu intialaisista ja kiinalaisista osaaajista	64
Publikation om indiskt och kinesiskt yrkesfolk	

LUETTUA | LÄST

Helsinki avoimena ja monikulttuurisena pääkaupunkina	66
Helsingfors som öppen och mångkulturell stad	

SUMMARY IN ENGLISH	69
--------------------	----

KIRJOITTAJAT SKRIBENTER	71
---------------------------	----

KVARTTI 3 | 2009

Asta Manninen

Kaupungin arki – hyvinvointia ja menestystä nyt ja tulevaisuuteen	3
Stadens vardag – välstånd och framgång nu och i framtiden	

Seppo Laakso & Pekka Vuori

Helsingin väestöennuste 2010–2040	7
Befolkningsprognos för Helsingfors 2010–2040	

Hannu Kytö

Pääkaupunkiseudun muuttovirrat muutoksessa	17
Flyttandet inom Huvudstadsregionen förändras	

Vesa Keskinen & Iikka Niemi

Kvartin vuodet 1990–2009 – Ammattikysymyksistä arjen aiheisiin	27
Kvartti åren 1990-2009 – Från proffsfrågor till vardagsteman	

Seppo Aalto

Helsingin vanhakaupungin historia ja nykyaika	32
Helsingfors gammelstads historia och nuläge	

Heikki A. Loikkanen & Iikka Susiluoto

Kuntien peruspalveluiden kysyntä eroaa väestörakenteen mukaan	39
Efterfrågan på kommunal basservice varierar med befolkningsstrukturen	

Markku Lankinen

Miten asumisväljiys on kehittynyt?	50
Hur har boendetrymmet utvecklats?	

UUTISET | NYHETER

Kansainvälinen osaava metropoli	64
En kunnig internationell metropol	

SUMMARY IN ENGLISH

	69
--	----

KIRJOITTAJAT | SKRIBENTER

	71
--	----

CONTENTS

Asta Manninen

Understanding Creative Industries 3

Seppo Monten

Forecasting the need for labour and education in the Helsinki Region 5

Suvi Linnanmäki-Koskela

Immigrants' integration on the Finnish labour market 8

Satu Silvanto

Creative Metropolises: How can cities support creative industries? 13

Anna Anttila

Still keeping busy
What's new about young people's leisure? 18

NEWS

A skilled metropolis 25

WRITERS

27

kvartti

KVARTTI on Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisema Helsinkiä ja Helsingin seutua koskevaa ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa esittelevä lehti. Kvartti on suunnattu paitsi päätöksenteon tueksi Helsingin päättäjäille ja suunnittelijoille, myös kaikille muille, jotka haluavat tarkemmin perehtyä kaupunki-ilmiöitä koskevaan tietoon. Lehti on alusta saakka ollut kokonaan kaksikielinen (suomi/ruotsi). Nykyisin yksi numero vuodessa on englanninkielinen. Quarterly pyrkii palvelemaan lukijoita ja yhteistyökumppaneita kansainvälisesti.

Ohjeita kirjoittajille

Aineisto lähetetään mieluiten sähköpostin liitetiedostona ja tekstit voivat olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielisiä. Artikkelin alkuun tulee lyhyt sisältöä kuvaava ingressi. Artikkelin toivotaan painottuvan tulosten/tulkintojen esittelyyn. Otsikkojen tulee olla kertovia eivätkä johdanto, lopuksi, keskustelua – tyyppisiä. Tekstin maksimipituus on 4–5 sivua eli n. 1 700 sanaa / 15 000 merkkiä. Tekstejä kirjoitettaessa on otettava huomioon, että

- Teksti aloitetaan vasemmasta reunasta ilman sisennyksiä, tasaus ainoastaan vasempaan reunaan.
- Pakollista rivinvaihtoa käytetään vain kappaleiden lopussa. Kappaleiden väliin jätetään yksi tyhjä rivi. Tavutusta ei käytetä.
- Lähdeviitteet sijoitetaan tekstissä sulkeisiin siten, että ensiksi tulee kirjoittajan nimi, sitten lähteen julkaisuvuosi ja lopuksi mahdollinen viittauksen sivunumero (esim. Karisto & Monten 1996, 25). Alaviitteitä tulee välttää.
- Kuvien, taulukkojen ja karttojen numeroaineisto toimitetaan mieluiten Excel- tiedostona. Niiden otsikot kirjoitetaan tekstiin ja niitä tehtäessä tulee huomioida, että otsikot ja selitteet tulevat lopulliseen tekstiin kahdella kielellä (poikkeuksena Quarterly).
- Valokuvat ovat suotavia, niiden minimiresoluutio on 300 dpi. Tiedostomuoto on jpg tai tiff.
- Lähdeluettelo liitetään kirjoituksen loppuun otsikolla Kirjallisuus.

Julkaistusta artikkelista maksetaan 200 euron kirjoittajapalkkio.
Kvartin aineisto- ja ilmestymispäivät ovat vuonna 2011 seuraavat:

Kvartti	Aineisto toimitukseen	Lehti ilmestyy
2/11	13.5.2011	16.6.2011
3/11	23.9.2011	30.10.2011
4/11	11.11.2011	16.12.2011

kvartti-lehden toimitus

Päätoimittaja Asta Manninen
puh. 09 310 36400
etunimi.sukunimi@hel.fi

Toimittaja Vesa Keskinen
puh. 09 310 36296
etunimi.sukunimi@hel.fi

Osoite: Tietokeskus, PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
Käyntiosoite: Ympyrätalo, Siltasaarenkatu 18–20 A, 5 krs.

kvartti 1 / 2011

- ✱ **ASTA MANNINEN**
Kaupunkitiedon 100 vuotta – perinne velvoittaa uusiin läpimurtoihin
100 år av stadsfakta – noblesse oblige
- ✱ **TIETOKESKUS 100 VUOTTA 3.3.2011 – FAKTACENTRALEN 100 ÅR 3.3.2011**
Valokuvasikermä
Bildkavalkad
- ✱ **RISTO RAUTAVA**
Tieto ja päätöksenteko – ravistetaanko hihasta vai käytetäänkö tutkittua tietoa?
Kunskap och beslutsfattande – skaka ur ärmen eller anlita statistik och forskning?
- ✱ **SEPPO LAAKSO & EEVA KOSTIAINEN**
Itämeren alueen suurkaupunkien talouskehityksestä
Om den ekonomiska utvecklingen i storstäderna kring Östersjön
- ✱ **KAIJA KATTELUS-SØRLIE**
Tosiasioista todellisuuteen
Från fakta till verklighet
- ✱ **ERKKI KORHONEN & ARI NISKA**
Asumisviihtyvyyys kaupungin alueellisissa vuokratoyhtiöissä 2001–2008
Invånartrivsel i stadens hyreshus i olika delar av Helsingfors 2001–2008
- ✱ **ANNA ANTTILA**
Kiirettä pitää II – Mitä uutta nuorten vapaa-ajassa?
Fart på II – Vad nytt inom ungdomarnas fritid?
- ✱ **SUMMARY**
- ✱ **ARTIKKELIT 2010 – ARTIKLAR 2010**

